

STAROSTWO POWIATOWE

**ul. 3 Maja 31
44 – 200 Rybnik**

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU RYBNICKIEGO
NA LATA 2013-2016
Z UWZGLĘDNIENIEM
PERSPEKTYWY NA LATA 2017-2020
Projekt**

Rybnik, październik 2013 r.

TYTUŁ:	PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2013-2016 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2017-2020
Zamawiający:	STAROSTWO POWIATOWE ul. 3 Maja 31 44-200 Rybnik
Koordynacja realizacji obowiązków umownych ze strony Starostwa Powiatowego:	Katarzyna Kozakiewicz – Kierownik Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa
Wykonawca:	IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. ul. Barbary 21 a 40-053 Katowice
Koordynacja realizacji obowiązków umownych ze strony IGO Sp. z o.o. Sp.k. w Katowicach:	mgr inż. Marta Majka mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska
Zespół autorski:	mgr inż. Marta Majka mgr inż. Adam Kiełtyka mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska
Nadzór nad realizacją opracowania:	mgr inż. Bożena Kuzio-Wasilewska
Sfinansowane ze środków:	Budżet Powiatu

Rybnik, październik 2013 r.

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie.....	5
1.1. Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego.....	5
1.2. Uwarunkowania prawne oraz dokumenty strategiczne kraju, województwa i powiatu.....	5
1.3. Metodyka prac.....	10
1.4. Struktura i zakres dokumentu.....	11
1.5. Wykaz pojęć i skrótów.....	12
2. Informacje ogólne o Powiecie Rybnickim.....	13
3. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska.....	15
4. Ocena aktualnego stanu środowiska.....	21
4.1. Ochrona powietrza atmosferycznego.....	21
4.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią.....	31
4.3. Gospodarka odpadami.....	38
4.3.1. Gospodarka odpadami z sektora komunalnego.....	38
4.3.2. Gospodarka odpadami z sektora gospodarczego.....	40
4.3.3. Składowiska odpadów.....	43
4.4. Tereny przemysłowe.....	43
4.5. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.....	45
4.5.1. Lasy.....	50
4.6. Ochrona zasobów kopalin.....	52
4.7. Ochrona gleb.....	53
4.8. Ochrona przed hałasem.....	54
4.9. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	59
4.10. Rozwój edukacji ekologicznej.....	64
5. Priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska.....	69
5.1. Cel nadrzędny i priorytety ekologiczne Powiatu Rybnickiego.....	69
5.2. Powietrze atmosferyczne.....	69
5.3. Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych.....	70
5.4. Ochrona przed powodzią.....	71
5.5. Tereny przemysłowe.....	72
5.6. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.....	72
5.7. Ochrona lasów.....	73
5.8. Ochrona zasobów kopalin.....	73
5.9. Ochrona gleb.....	74
5.10. Ochrona przed hałasem.....	74
5.11. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	75
5.12. Gospodarka odpadami.....	76
5.13. Edukacja ekologiczna.....	76
6. Plan operacyjny.....	77
7. Zagadnienia systemowe.....	85
7.1. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.....	85
7.2. Monitoring realizacji Programu.....	85
8. Aspekty finansowane realizacji Programu.....	88
9. Wytyczne do sporządzania gminnych Programów Ochrony Środowiska.....	94
10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	97
12. Wykaz materiałów.....	98

SPIS TABEL:

TABELA 1. ZESTAWIENIE POWIERZCHNI I LICZBY LUDNOŚCI W GMINACH POWIATU RYBNICKIEGO	13
TABELA 2. STAN INFRASTRUKTURY ORAZ ZUŻYCIE GAZU W GMINACH POWIATU RYBNICKIEGO W 2011 R.	23
TABELA 3. EMISJA PYŁÓW I GAZÓW WG GUS Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŹLIWYCH W POWIECIE RYBNICKIM W LATACH 2011-2012	25
TABELA 4. ZESTAWIENIE MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA OZE NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO	27
TABELA 5. WYNIKOWE KLASY DLA POWIATU RYBNICKIEGO DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ.....	29
Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW DLA OCHRONY ZDROWIA I OCHRONY ROŚLIN ZA 2012 R.	29
TABELA 6. TŁO ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA W POWIECIE RYBNICKIM ZA 2012 R.	30
TABELA 7. CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH POWIATU RYBNICKIEGO	33
TABELA 8. ZUŻYCIE WODY W POWIECIE RYBNICKIM W 2012 R.	33
TABELA 9. CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACYJNEJ NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W 2012 R.....	33
TABELA 10. WYKAZ OBIEKTÓW MAŁEJ RETENCJI UJĘTYCH W AKTUALIZACJI PROGRAMU MAŁEJ RETENCJI DLA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO	36
TABELA 11. LICZBA DECYZJI WYDAWANYCH PRZEZ STAROSTWO POWIATOWE W RYBNIKU W LATACH 2008-2013	38
TABELA 12. ILOŚCI ZEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH Z POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2008-2011 ...	39
TABELA 13. MASA ODPADÓW GOSPODARCZYCH WYTWORZONYCH NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2008-2012	40
TABELA 14. MASA ODPADÓW ZAGOSPODAROWANYCH NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO W LATACH 2008-2012	41
TABELA 15. FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO.....	45
TABELA 16. POMNIKI PRZYRODY W POWIECIE RYBNICKIM.....	48
TABELA 17. ZŁOŻA KOPALIN NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO	52
TABELA 18. POWIERZCHNIE GMIN POWIATU RYBNICKIEGO Z WYSZCZEGÓLNIENIEM GRUNTÓW ROLNYCH I ORNYCH	53
TABELA 19. WYKAZ DRÓG WOJEWÓDZKICH W POWIECIE RYBNICKIM.....	55
TABELA 20. WYKAZ DRÓG POWIATOWYCH ADMINISTROWANYCH PRZEZ POWIATOWY ZARZĄD DRÓG W RYBNIKU	56
TABELA 21. STAN AKUSTYCZNY ŚRODOWISKA W POWIECIE RYBNICKIM.....	59
TABELA 22. WYKAZ STACJI BTS NA TERENIE POWIATU RYBNICKIEGO	62
TABELA 23. WYNIKI OKRESOWYCH BADAŃ PEM PROWADZONYCH W POWIECIE RYBNICKIM.....	64
TABELA 24. HARMONOGRAM RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI DZIAŁAŃ PROGRAMU DLA POWIATU RYBNICKIEGO.....	78
TABELA 25. WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PROGRAMU	86

SPIS RYSUNKÓW:

RYSUNEK 1. GRANICE POWIATU RYBNICKIEGO ZIEMSKIEGO WRAZ Z POŁOŻENIEM POSZCZEGÓLNYCH GMIN	13
RYSUNEK 2. OBSZAR PARKU KRAJOBRAZOWEGO CYSTERSKIE KOMPOZYCJE KRAJOBRAZOWE RUD WIELKICH NA TLE POWIATU RYBNICKIEGO	46
RYSUNEK 3. STOPIEŃ ZALESIENIA POSZCZEGÓLNYCH GMIN NA TLE POWIATU RYBNICKIEGO ORAZ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	50
RYSUNEK 4. STRUKTURA GATUNKOWA LASÓW W NADLEŚNICTWIE W OBRĘBIE POWIATU RYBNICKIEGO	51
RYSUNEK 5. ELEKTROENERGETYCZNA SIEĆ PRZESYŁOWA W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM	61

1. Wprowadzenie

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa, zarządy powiatów są zobligowane do sporządzania powiatowych Programów Ochrony Środowiska zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 - tekst jednolity z późn. zm.) i ich aktualizacji, co 4 lata.

Program Ochrony Środowiska podlega opiniowaniu przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla. Uchwalany jest przez Radę Powiatu. Zgodnie z art. 18, ust. 2 ustawy prawo ochrony środowiska z realizacji zadań Programu organ wykonawczy Powiatu, co 2 lata sporządza raporty.

W dniu 27 listopada 2003 r. Uchwałą Nr XIII/65/03 Rada Powiatu w Rybniku uchwaliła „Program Ochrony Środowiska Powiatu Rybnickiego na lata 2003-2015”.

W dniu 18 grudnia 2008 r. Uchwałą Nr XXV/186/08 Rada Powiatu w Rybniku podjęła uchwałę w sprawie aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015”.

Niniejszy Program stanowi przedmiot kolejnej aktualizacji. We wrześniu 2013 r. przystąpiono do opracowywania kolejnej aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” w oparciu o umowę nr OŚ 602.2.2013 zawartą w dniu 27 sierpnia 2013 r. pomiędzy Powiatem Rybnickim w imieniu, którego działa Zarząd Powiatu, reprezentowany przez Starostę Rybnickiego i Wicestarostę, a IGO Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. z siedzibą w Katowicach przy ul. Barbary 21a reprezentowaną przez Członka Zarządu.

1.1. Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego

Celem przygotowania Programu Ochrony Środowiska jest realizacja założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem Polityki Ekologicznej Państwa i Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018. Jego istotą jest skoordynowanie, zaplanowanych w Programie, działań z administracją rządową i samorządową (Urząd Marszałkowski, Urzędy Miast i Gmin) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem Powiatu. Wszystkie w/w grupy powinny współpracować zarówno w zakresie tworzenia jak i sukcesywnego wdrażania Programu. W tym celu niezwykle istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia Programu, a następnie jego realizacji i wdrażania. Ponadto Program ma za zadanie wyznaczanie ram dla późniejszych przedsięwzięć, a także wskazywać wytyczne do Programów ochrony środowiska na poziomie gminnym. Kolejnym celem Programu jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych, na działania wskazane w Programie oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków przez jednostki samorządowe (na szczeblu powiatowym i gminnym) na realizację określonych zadań środowiskowych. Program ma także na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w Powiecie oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska.

1.2. Uwarunkowania prawne oraz dokumenty strategiczne kraju, województwa i powiatu

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska.
- Ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
- Ustawa o ochronie przyrody.
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- Ustawa o lasach.
- Ustawa Prawo wodne.

- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze.
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.
- Ustawa o odpadach.
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Powiatu Rybnickiego powinna być zgodna przede wszystkim:

- z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018”,
- z wytycznymi Programu Ochrony Powietrza dla Stref Województwa Śląskiego,
- ze Strategią Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030,
- ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”,
- z ustaleniami Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego na lata 2009-2013,
- Strategią Trwałego i Zrównowazanego Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemińskiego do roku 2015.

Polityka Ekologiczna Państwa

Polityka ekologiczna państwa oparta jest na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego zasada ta musi być uwzględniona we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach opracowywanych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. W praktyce zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z wieloma zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi tj.:

- zasada prewencji (zapobiegania) oznacza przede wszystkim zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, recykling a także wprowadzanie pro - środowiskowych systemów zarządzania środowiskiem,
- zasada „zanieczyszczający płaci” wskazuje jednostki użytkujące środowisko jako podmioty odpowiedzialne za skutki zanieczyszczeń i innych zagrożeń środowiska,
- zasada integracji oznacza uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi,
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej oznacza potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu ekologicznego,
- zasada uspołecznienia oznacza dostęp ludności do informacji o środowisku.

W polityce ekologicznej zostały określone działania pozwalające na osiągnięcie następujących celów:

w zakresie działań systemowych:

- doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą zgodne z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów,
- uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- jak najszybsze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,

- zwiększenie roli polskich placówek we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadawalającego stanu monitoringu środowiska,
- stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwości wystąpienia szkody oraz zapewniającego, że koszty szkód w środowisku oraz koszty zapobiegania powstaniu tych szkód ponosić będą sprawcy,
- integracja problematyki środowiskowej i planowania przestrzennego.

w zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej na różnym poziomie organizacji,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie właściwej struktury gatunkowej i wiekowej,
- rozwijanie zróżnicowanej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno - błotnych przez czynniki antropogenne,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ich ochrona przed ilościową i jakościową degradacją,

w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego obywateli w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi instytucjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych,
- dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych,
- utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód,
- zmniejszenie ilości powstających odpadów oraz ich odzysk,
- dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i promieniowanie elektromagnetyczne oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe.

Cele Polityki Ekologicznej Państwa w powiązaniu ze specyfiką Powiatu Rybnickiego wyznaczają konkretne działania dla „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020”.

Program ochrony środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska województwa śląskiego. Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, która umożliwia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska. Wyznaczone cele nakreślają konkretne wyzwania dla Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego. Są to:

cel nadrzędny:

- rozwój gospodarczy przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego województwa,

powietrze atmosferyczne:

- kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,

zasoby wodne:

- przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania,

gospodarka odpadami:

- minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenie składowania pozostałych odpadów,

ochrona przyrody:

- zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności,

tereny przemysłowe:

- przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi,

hałas:

- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców województwa śląskiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,

elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące:

- ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,

zapobieganie poważnym awariom przemysłowym:

- ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków,

zasoby naturalne:

- zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,

gleby użytkowane rolniczo:

- racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych.

Powyższy cel nadrzędny i cele szczegółowe sprecyzowane dla poszczególnych komponentów środowiska posłużyły do określenia celów określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020”.

Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego

Program ochrony powietrza (POP) dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu, jest dokumentem przygotowanym w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu. Działania zdefiniowane w Programie są skierowane głównie na:

- wyeliminowanie spalania odpadów w kotłach i piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania węgla złej jakości w kotłach i piecach domowych,
- wsparcie istniejących działań i inwestycji w zakresie transportu, które przyczyniają się w istotny sposób do poprawy jakości powietrza na obszarach przekroczeń,
- ograniczanie emisji ze źródeł komunikacyjnych w tym emisji wtórnej oraz emisji z pojazdów ciężarowych, autobusowych oraz niespełniających norm EURO na obszarach przekroczeń,
- systemowe ograniczenie emisji ze źródeł przemysłowych na obszarach przekroczeń z uwzględnieniem małych źródeł o niekorzystnych parametrach wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza (niskie emitory zlokalizowane na obszarach zabudowanych),
- stworzenie mechanizmów umożliwiających wdrożenie i zarządzanie POP,
- rozbudowa i utrzymanie systemu informowania mieszkańców o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz o jego wpływie na zdrowie, np. poprzez stronę internetową lub elektroniczne tablice informacyjne,
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza (szczególnie pyłem PM10 i benzo(a)pirenem) wynikające ze spalania odpadów w kotłach grzewczych,
- prowadzenie akcji promocyjnych w zakresie korzystania z transportu zbiorowego oraz rowerów w miastach (np. w ramach obchodów Europejskiego Dnia Bez Samochodu lub Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu).

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030

Strategia Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030 precyzuje następujące cele:

- realizacja wytycznych Krajowej Strategii Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej,
- wdrożenie jednego z kierunków działań określonych w aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, jakim jest zachowanie i odtworzenie bio- i georóżnorodności,
- aktywne włączenie się w realizację celów Roku Różnorodności Biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa przyrodniczego Śląska dla przyszłych pokoleń.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”

Zgodnie z wizją województwa śląskiego w 2020 r. województwo ma być regionem zapewniającym dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie, o nowoczesnej i zaawansowanej technologicznie gospodarce oraz istotnym partnerem w procesie rozwoju Europy.

Osiągnięcie tak nakreślonej wizji rozwoju poprzez wykorzystanie i wzmocnienie posiadanych pozytywnych wartości, usuwanie barier rozwojowych oraz kreowanie nowych wartości oznacza, iż Śląsk będzie regionem: „czystym” we wszystkich składnikach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju oraz regionem o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystyczno-rekreacyjnych, z różnorodną ofertą spędzania wolnego czasu.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego na lata 2009-2013 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż dróg krajowych, ekspresowych, autostrad i linii kolejowych (zaliczonych do obiektów, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach), na których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne tj. przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, określone wskaźnikiem hałasu LDWN i LN”:

Ograniczenie liczby i zasięgu „gorących obszarów” uciążliwości akustycznych reprezentowanych w niniejszym Programie w postaci odcinków dróg o prioryecie bardzo wysokim (obniżenie wartości przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu na przedmiotowych obszarach do poziomu co najmniej wysokiego priorytetu ochrony akustycznej - tj. osiągnięcia w ich otoczeniu wartości wskaźnika M niższej niż 100). W niniejszym Programie wyznaczono trzy grupy działań:

- I - działania krótkookresowe (w ramach strategii krótkookresowej):
 - ✓ konsekwentna budowa obwodnic i dróg alternatywnych do istniejących (które znacząco odciążą nadmierny ruch samochodowy w centrum większych miast w województwie),
 - ✓ remonty nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg,
 - ✓ wykonanie skutecznych zabezpieczeń akustycznych zarówno przy nowobudowanych odcinkach jak również już istniejących (w tym również liniach kolejowych). Zabezpieczenia w postaci ekranów akustycznych proponuje się w miejscach, gdzie ich budowa nie spowoduje pogorszenia warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego,
 - ✓ właściwa polityka przestrzenna w samorządach na obszarze, których stwierdzono bardzo wysoki lub wysoki wskaźnik poziomu hałasu. Nie należy wydawać pozwoleń na budowanie nowych budynków mieszkaniowych oraz obiektów takich jak: szpitale, szkoły, przedszkola, internaty, domy opieki społecznej itp. w najbliższym sąsiedztwie takich inwestycji. Właściwe pod względem akustycznym planowanie przestrzenne powinno się również charakteryzować lokalizowaniem nowych odcinków dróg i linii kolejowych na terenach nie objętych ochroną akustyczną,
 - ✓ w przypadku braku technicznych możliwości ograniczenia oddziaływania hałasu pochodzącego od ruchu pojazdów „Program...” przewiduje utworzenie obszarów ograniczonego użytkowania na terenach, które zlokalizowane są w zasięgach oddziaływania ponadnormatywnego hałasu (priorytet bardzo wysoki, wysoki i średni),

- II - działania długookresowe (w ramach polityki długookresowej), których realizacja przewidywana jest w horyzoncie czasowym dłuższym niż czas obowiązywania „Programu” (w ramach sporządzanego po upływie 5 lat kolejnego Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem),
- III - działania związane z edukacją społeczeństwa: promowanie wśród mieszkańców województwa zbiorowych środków transportu, proekologicznego korzystania z samochodów oraz ekonomicznej jazdy.

Strategia Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemskiego do roku 2015

Strategia Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemskiego jest dokumentem strategicznym określającym misję Powiatu Rybnickiego. Dobrze sformułowana misja zawiera następujące elementy:

- Cel – po co istniejemy?, jaki jest sens naszego istnienia?.
- Strategię – domenę działalności, pozycję jakie chcemy zajmować, w czym jesteśmy lepsi od innych.
- Wartości – w co wierzymy?, jakie wartości chcemy kultywować?.
- Standardy zachowań – polityka i standardy zachowania społeczności lokalnej.

Cel

W przypadku powiatu widać, że jest to chęć do samorealizowania się w warunkach tak właśnie rozumianego zrównoważonego rozwoju. Zrównoważony rozwój jest zarazem głównym celem strategicznym.

Strategia

Zadaniem powiatu może być zapewnienie podstaw do stworzenia warunków do zamożności ludzi, ale i szeroko rozumianych dobrych warunków bytowych. Zadaniem może być wskazanie każdemu obywatelowi sposobów stworzenia bezpiecznego dostępu do czystego i otwartego otoczenia, które uczyni z niego pożądane miejsce do życia. Powiat Rybnicki Ziemski, chce zaoferować szeroką gamę możliwości, związanych z pobudzeniem koniektury inwestycyjnej na tym terenie. Powiat dąży do roli animatora, propagatora czy wręcz mecenas takich działań.

Zasadniczo w trakcie wypowiedzania wizji strategicznej wyróżniono trzy dokumenty strategiczne: administracja, samorealizacja oraz rozwój i inwestycje.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020 ” musi być ściśle powiązany ze Strategią Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemskiego. Oznacza to, że zapisy strategii dotyczące ochrony środowiska stanowią wytyczne do sformułowania celów, kierunków działań i konkretnych przedsięwzięć.

1.3. Metodyka prac

Metodologia opracowania niniejszego Programu polegała na:

- ocenie aktualnego stanu i uwarunkowań środowiska przyrodniczego w Powiecie Rybnickim, zawierającej charakterystyki poszczególnych komponentów środowiska,
- weryfikacji dotychczasowych dokumentów i opracowań inwestycyjno-środowiskowych,
- określeniu kreatywnej części Programu poprzez wyznaczenie celu nadrzędnego, celów szczegółowych i sformułowaniu kierunków działań pozwalających na realizację wyznaczonych celów,
- określeniu uwarunkowań realizacji Programu w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych źródeł finansowania,
- określeniu zasad monitoringu.

Źródłem informacji dla Programu były materiały uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Rybniku i z poszczególnych gmin powiatu, z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach, z Głównego Urzędu Statystycznego oraz z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Źródłem stały się także prace instytucji i placówek naukowo-badawczych z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami m.in.: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych

w Polsce wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. czy też wojewódzki program przekształceń terenów przemysłowych i zdegradowanych wraz z koncepcją rozbudowy narzędzi informatycznych, a także dostępna literatura fachowa oraz „aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015”, który jest przedmiotem niniejszej aktualizacji.

Ponadto na podstawie ankietyzacji przeprowadzonej wśród wybranych podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska zlokalizowanych na terenie Powiatu Rybnickiego, uzyskano niezbędne informacje, które zostały uwzględnione w treści niniejszego Programu. Zgromadzone informacje na bieżąco weryfikowano poprzez konsultacje z pracownikami Starostwa Powiatowego w Rybniku oraz pracownikami podmiotów gospodarczych.

Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2012 r. Na podstawie stanu aktualnego oraz analizy zadań zdefiniowanych w Programie na lata 2008-2011 (niektóre zadania pozostają nadal aktualne i zostały przeniesione do niniejszego dokumentu) oraz celów i kierunków zadań określonych w Polityce Ekologicznej Państwa i Programie ochrony środowiska dla Województwa Śląskiego zdefiniowano cele i kierunki niniejszego dokumentu.

Następnie, zgodnie z wymogami ustawy Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, poddano projekt aktualizacji Programu strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, w tym przeprowadzono konsultacje społeczne.

1.4. Struktura i zakres dokumentu

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” uwzględnia wymagania ustawy - Prawo ochrony środowiska zarówno w zakresie zawartości jak i w zakresie metodyki jego konstruowania.

Dokument ten posiada strukturę podobną do „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

Program zawiera ocenę stanu środowiska Powiatu Rybnickiego z uwzględnieniem danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Ponadto w niniejszym opracowaniu dokonano klasyfikacji i hierarchizacji najważniejszych problemów środowiskowych. Wyznaczono priorytety, cele i kierunki działań. Określono także plan operacyjny Programu, w którym sprecyzowano zadania do realizacji wraz ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego i szacunkowych kosztów. Ustalono również działania systemowe mające na celu wsparcie procesu wdrażania i realizacji PPOŚ. Określono system monitoringu Programu i wskazano możliwości finansowania założonych w opracowaniu zadań. Ponadto wyznaczono wytyczne do tworzenia i realizacji gminnych programów ochrony środowiska.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego obejmuje następujące rozdziały:

1. Wprowadzenie.
 - a) Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego.
 - b) Uwarunkowania prawne.
 - c) Metodykę prac.
 - d) Strukturę i zakres dokumentu.
 - e) Wykaz pojęć i skrótów.
2. Informacje ogólne o Powiecie Rybnickim.
3. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska.
4. Ocena aktualnego stanu środowiska.
 - a) Ochronę powietrza atmosferycznego.
 - b) Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią.
 - c) Gospodarkę odpadami.
 - d) Tereny przemysłowe.
 - e) Ochronę dziedzictwa przyrodniczego.
 - f) Lasy.

- g) Ochronę zasobów kopalin.
- h) Ochronę powierzchni ziemi i gleb.
- i) Ochronę przed hałasem.
- j) Ochronę przed polami elektromagnetycznymi.
- k) Rozwój edukacji ekologicznej.
- 5. Priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska.
 - a) Cel nadrzędny i priorytety ekologiczne programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego.
 - b) Powietrze atmosferyczne.
 - c) Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych.
 - d) Ochrona przed powodzią.
 - e) Tereny przemysłowe.
 - f) Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.
 - g) Ochrona lasów.
 - h) Ochrona zasobów kopalin.
 - i) Ochrona gleb.
 - j) Ochrona przed hałasem.
 - k) Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
 - l) Gospodarka odpadami.
 - m) Edukacja ekologiczna.
- 6. Plan operacyjny.
- 7. Zagadnienia systemowe.
 - a) Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska.
 - b) Monitoring realizacji Programu.
- 8. Aspekty finansowe realizacji Programu.
- 9. Wytyczne do sporządzania gminnych programów.
- 10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.
- 11. Wykaz materiałów.

1.5. Wykaz pojęć i skrótów

Wykaz skrótów

PEP - Polityka Ekologiczna Państwa
POŚ - Program Ochrony Środowiska
PPOŚ - Powiatowy Program Ochrony Środowiska
WPOŚ - Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
POP - Program ochrony powietrza
NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PFOŚiGW - Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
RPO WŚ - Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego
BOŚ - Bank ochrony środowiska
GUS - Główny Urząd Statystyczny
GZWP - Główny Zbiornik Wód Podziemnych
SOO - Specjalny Obszar Ochrony
PEM - Promieniowanie elektromagnetyczne
PKE OG - Polski Klub Ekologiczny Okręg Górnoląski
PKE - Polski Klub Ekologiczny
WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
GDDKiA - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
RDLP - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

PZD - Powiatowy Zarząd Dróg

DK - Droga Krajowa

DP - Droga Powiatowa

PCZK - Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego

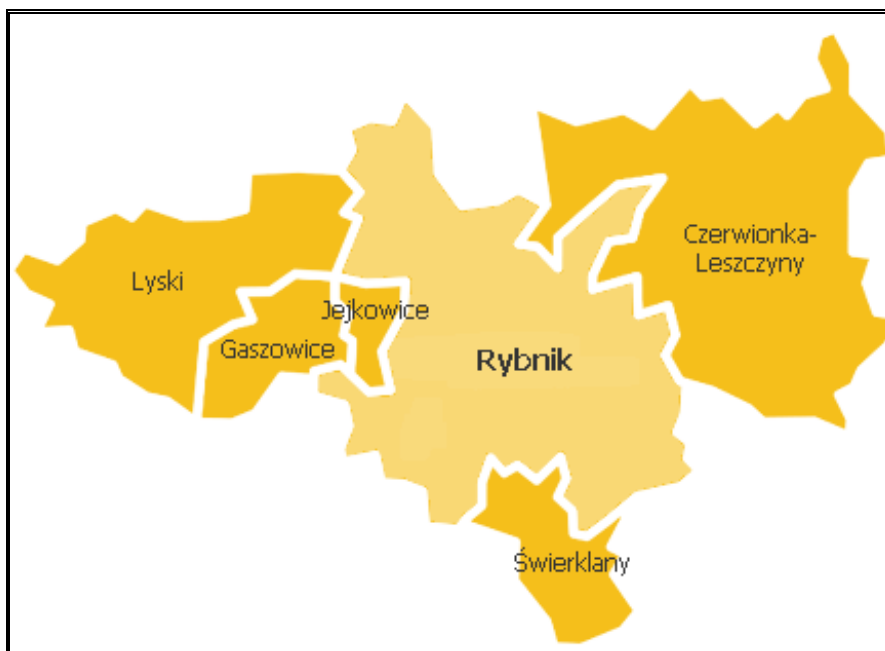
SWO - System Wczesnego Ostrzegania

mpzp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

2. Informacje ogólne o Powiecie Rybnickim

Powiat Rybnicki położony jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego w obszarze Płaskowyżu Rybnickiego. W skład Powiatu ziemskiego wchodzi 5 gmin:

- gmina miejsko-wiejska Czerwionka-Leszczyny,
 - gminy wiejskie (Gaszowice, Jejkowice, Lyski, Świerklany).
- Miasto Rybnik stanowi odrębny powiat tzw. grodzki.
Mapę Powiatu Rybnickiego pokazano na rys. 1.

Rysunek 1. Granice Powiatu Rybnickiego ziemskiego wraz z położeniem poszczególnych gmin
(Źródło: <http://www.kupsprzedaj.pl/mapa/slaskie-rybnicki>)

Powiat Rybnicki ziemski to teren o powierzchni 22 364 ha tj. 224,0 km² (źródło: GUS stan na dzień 31.12.2012 r.). Powiat zamieszkuje 76 597 osób (źródło: GUS, stan na 31.12.2012 r.). Informacje dotyczące powierzchni i ludności poszczególnych gmin Powiatu Rybnickiego przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Zestawienie powierzchni i liczby ludności w gminach Powiatu Rybnickiego

Lp.	Nazwa gminy	Powierzchnia [km ²]	Liczba mieszkańców
1.	Czerwionka-Leszczyny	115,0	41 981
2.	Gaszowice	20,0	9 220
3.	Jejkowice	8,0	3 990
4.	Lyski	57,0	9 490
5.	Świerklany	24,0	11 916
Razem Powiat Rybnicki		224,0	76 597

Źródło: GUS, stan na dzień 31.12.12 r. (<http://www.stat.gov.pl>)

Według podziału fizyczno-geograficznego (J. Kondracki), Powiat Rybnicki położony jest w obszarze Płaskowyżu Rybnickiego, między Kotliną Raciborską na zachodzie, Kotliną Ostrawską na południu i Kotliną Oświęcimską na wschodzie, przechodząc bez wyraźnej granicy w Równinę Pszczyńską, od Północy przylega do Wyżyny Katowickiej. Obejmuje południową część Górnośląskiego Zagłębia Węglowego, w której fundament skał karbońskich pokrywają osady morza miocenckiego, zawierające złoża soli, gipsu i siarki na powierzchni zaś zalegają gliny, żwiry i piaski czwartorzędowe. Na południe od Rybnika płaskowyż wznosi się do 324 m (wzgórze Ramża), górując do 100 m ponad doliną Odry i 70 m ponad doliną Wisły. W latach 1960-1980 wybudowano na terenie Płaskowyżu Rybnickiego 8 kopalń wydobywających węgiel wysokiej jakości, powstały koksownie, brykietownie i duża elektrownia. Powstał drugi po Górnośląskim Okręgu Przemysłowym (GOP) rejon przemysłowy tzw. Rybnicki Okręg Węglowy (ROW).

Geologicznie teren Powiatu Rybnickiego zalicza się do Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. W podłożu występują głównie utwory karbonu, trzeciorzędu i czwartorzędu.

Powiat Rybnicki należy do prawostronnego dorzecza Odry. Głównymi ciekami rzecznyymi terenu powiatu jest Bierawka, Sumina, Ruda i Szotkówka. Rzeką Bierawka jest największym ciekim Powiatu Rybnickiego, bierze swój początek w Bujakowie (poza obszarem powiatu) na wysokości 310 m n.p.m., a uchodzi do Odry w jej 82,3 km. Łączna długość rzeki wynosi 55,5 km. W obszarze Powiatu Rybnickiego przepływa przez gminę Czerwionka-Leszczyny. W swoim dalszym biegu przepływa przez duże obszary leśne pomiędzy Koźlem, Gliwicami, Raciborzem. Częścią sieci hydrograficznej terenu Powiatu Rybnickiego są również stawy rybne i niewielkie zbiorniki wodne związane z odkształceniami terenów górniczych i powstawaniem niecek wypełnionych wodą. Sztuczne zbiorniki wodne znajdują się w dolinie Bierawki (zbiornik Tama), dopływach rzeki Ruda: w dolinie potoku Radziejowskiego oraz potoku Woszczyckiego (Staw Gichta, Staw Garbocz, Stawy Łańcuchowe).

Obszar Powiatu Rybnickiego wchodzi w skład przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego, podregionu rybnickiego. Poziomy wodonośne występują głównie czwartorzędowych piaskach, piaskach pylastych miocenu oraz piaskowcach i mułowcach karbonu górnego. Powiat Rybnicki leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP). Jest to 345 QDP Rybnik (GZWP w utworach czwartorzędu, obszar 72 km², typ zbiornika - porowy o średniej głębokości ujęć 20-60 m, szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 8 tys. m³/dobę). W bezpośrednim sąsiedztwie Powiatu, po stronie południowo-wschodniej znajduje się GZWP 346 QDP Pszczyna-Żory (GZWP w utworach czwartorzędu, obszar 80 km², typ zbiornika -porowy o średniej głębokości ujęć 15-40 m, szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 31 tys. m³/dobę).

Powierzchnia gruntów leśnych wynosi 7 403,6 ha, co stanowi 32,2% powierzchni Powiatu Rybnickiego (źródło: GUS, stan na 31.12.2012 r.). Lasy będące własnością Skarbu Państwa zajmują powierzchnię - 6 681,6 ha, lasy publiczne gminne 17,0 ha, a lasy prywatne osób fizycznych -705,0 ha. Potencjalną roślinność stanowią: lasy łęgowe w dolinach rzecznych, lasy wierzbowo-topolowe wzdłuż potoków - olszyna, lasy dębowo-grabowe wilgotne: grądy niskie, lasy dębowo-grabowe oraz bory mieszane dębowo-sosnowe i lasy bukowe-buczyna karpacka. Stopień dominacji siedlisk sztucznych jest zróżnicowany i wynosi on około 5% w okolicach Szczekowic, około 40% na terenach gminy Lyski i blisko 100 % rejonie Leszczyn, Świerklan, Gaszowic i Jejkowic. Stan zachowania cennych elementów flory i fauny oraz cennych, naturalnych lub półnaturalnych ekosystemów jest zróżnicowany. Na terenie powiatu znajdują się obszary cenne, charakteryzujące się dużym udziałem rzadkich i ginących gatunków, jak fragmenty dobrze zachowanych grądów (Tilio-Carpinetum) okolicach Szczekowic, żyznej buczyny sudeckiej (Dentario enneaphyllidis-Fagetum) koło siążeńic i borów bagiennych (Vaccinio uliginosi-Pinetum) i olsów (Ribeso nigri-Alnetum) różnych częściach Powiatu.

Typy gleb występujących na terenie Powiatu Rybnickiego związane są z budową geologiczną przypowierzchniowych warstw gruntu, warunkami klimatycznymi oraz stosunkami wodnymi. Przeważają gleby średnio urodzajne, głównie bielcowe, gleby bielcowo-brunatne, wytworzone na piaskach gleby mułowcowo-bagienne oraz tzw. gleby początkowego stadium rozwoju.

Gminy należące do Powiatu Rybnickiego są rozwinięte pod względem rolniczym, na terenie powiatu zlokalizowanych jest około 3000 gospodarstw rolnych, w większości to gospodarstwa małe i średnie do 5 ha, tylko około 3% stanowią gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha. W gospodarstwach rolnych uprawia się głównie zboża, rośliny przemysłowe, ziemniaki, warzywa,

hoduje się głównie trzodę chlewną i drób. Na terenie Powiatu Rybnickiego rolnicy prowadzą również hodowlę pieczarek i kwiatów pod szkłem.

Zagrożeniem dla środowiska glebowego i powierzchni ziemi jest oddziaływanie górnictwa węgla kamiennego. Obszary gmin Świerklany, Czerwionka-Leszczyny, Gaszowice, Jejkowice i Lyski podlegają przeobrażeniom powierzchni ziemi oraz zmianie stosunków wodnych na skutek prowadzonej na terenach tych gmin eksploatacji węgla kamiennego. Szkody górnicze, uwiadcniają się przede wszystkim w postaci osiadań terenów, dochodzących nawet do kilkunastu metrów, zmiany stosunków wodnych powodujących wysychanie wody w studniach oraz lokalne podtopienia gruntów. W obszarze gminy Świerklany uwiadcniają się skutki działalności KWK Jankowice, KWK Chwałowice,

KWK Borynia, KWK Marcel. W obszarze gminy Czerwionka-Leszczyny - byłej KWK Dębieńsko. W obszarach gmin Gaszowice i Jejkowice, Lyski -KWK „Rydułtowy”. Na większości obszarów górniczych (poza Gminą Jejkowice) skutki wpływu eksploatacji ujawniają się występowaniem III kategorii szkód górniczych, powodujących liczne ujemne skutki w środowisku polegające na przekształceniu jego pierwotnego stanu, uszkodzenia obiektów budowlanych i inne negatywne oddziaływania.

Nie bez znaczenia dla jakości gleb są również hałdy odpadów pogórniczych, które powodują zanieczyszczenia wód podziemnych i gleby związkami chemicznymi, związkami radioaktywnymi i metalami ciężkimi.

Na terenie Powiatu występuje Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, który powstał na mocy Rozporządzenia Wojewody Katowickiego z dnia 23 listopada 1993 r. i łącznie obejmuje obszar 49,387 ha (w tym 13, 077 ha w granicach Powiatu Rybnickiego). Od północy i południa przylega do niego pięć stref otulinowych o łącznej powierzchni 14,010 ha. Obszar Parku położony jest w obrębie zlewni Rudy, Suminy i Bierawki. Obfitość wód, zwłaszcza powierzchniowych, przyczyniła się do znacznego zróżnicowania warunków siedliskowych, a co za tym idzie do rozwoju wielu cennych gatunków flory i fauny. Park Krajobrazowy „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich” chroni przestrzeń głównego w południowej Polsce korytarza ekologicznego przebiegającego równoleżnikowo. Łączy on doliny górnej Wisły i Odry oraz strefy podgórskie Karpat i Sudetów. Tworzą go zwarte kompleksy lasów rudzkich i pszczyńskich. Krytyczny, najwęższy pas pomostu ekologicznego znajduje się wokół Szczekowic.

Obecnie na terenie Powiatu Rybnickiego brak jest innych powołanych małoobszarowych form ochrony przyrody, choć istnieją cenne ekosystemy, które warto chronić.

Na terenie Powiatu Rybnickiego współistnieje przemysł i rolnictwo. Jego obszar, mimo iż położony w rejonie eksploatacji górniczej nie jest pozbawiony walorów przyrodniczych i turystycznych. W powiecie występują dobre warunki do aktywnego wypoczynku. Umożliwiają to szlaki rowerowe łączące atrakcyjne miejsca tj.: drewniane kościółki z XVI - XVIII wieku, zabytki techniki, żerowiska bobrów i pomniki przyrody. W Powiecie kwitnie życie kulturalne i rozwija się sport. Działa wiele organizacji kulturalnych, zespołów muzycznych i klubów sportowych. Istniejące instytucje pomagają młodzieży rozwijać swoje uzdolnienia, organizując liczne konkursy, przeglądy artystyczne i zawody sportowe. Odbyna się tu również wiele ciekawych imprez kulturalnych i sportowych, takich jak koncert Magia Rocka, Piecowisko, dożynki powiatowo-gminne czy rajdy rowerowe. Każda gmina powiatu ma swoją specyfikę i jest warta odwiedzenia. W ostatnich latach powiat bardzo prężnie się rozwija i jest miejscem atrakcyjnym dla inwestorów. Jego atutem jest usytuowanie w pobliżu sieci najważniejszych krajowych dróg, w tym autostrad A1 i A4.

3. Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” został przyjęty Uchwałą Nr XXV/186/08 Rady Powiatu w Rybniku w dniu 18 grudnia 2008 r.

Ocenę realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska przeprowadzono na podstawie informacji zawartych w Rozliczeniach z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska

i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) za lata 2008-2010 oraz z budżetu Powiatu za lata 2011-2012 – sprawozdania z realizacji PPOŚ. Realizacja zadań PPOŚ przedstawia się następująco:

- **edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych** - dofinansowanie nagród w konkursach wiedzy ekologicznej organizowanych przez gminy Powiatu Rybnickiego oraz dofinansowanie konkursów i projektów ekologicznych organizowanych przez jednostki budżetowe Powiatu Rybnickiego:
 - ✓ Konkursy zorganizowane przez Urząd Gminy Gaszowice i Urząd Gminy Jejkowice: konkurs wiedzy ekologicznej oraz konkurs plastyczny pod hasłem „Polskie góry w moich oczach”. Oba konkursy adresowane były dla uczniów klas IV-VI, konkurs wiedzy ekologicznej dla uczniów gimnazjum, dzień ekologiczny dla przedszkolaków z terenu Gminy Gaszowice z okazji Obchodów „Dnia Ziemi,” konkurs wiedzy ekologicznej oraz konkurs plastyczny. Oba konkursy adresowane były dla uczniów klas I-III, konkurs wiedzy ekologicznej oraz konkurs plastyczny. Oba konkursy adresowane były dla uczniów klas IV-VI. Konkurs wiedzy ekologicznej dla uczniów gimnazjum, impreza ekologiczna w przedszkolach, konkurs komputerowy o charakterze filmowo-internetowym organizowany przez Gimnazjum w Lyskach.
 - ✓ Konkurs komputerowy „Ochrona i problemy środowiska naturalnego na ziemi Rybnicko-Wodzisławskiej” organizowany przez Gimnazjum w Lyskach. Dotacje wykorzystano na zakup sprzętu elektronicznego oraz artykułów biurowych.
 - ✓ Dofinansowanie programu profilaktyczno-zdrowotnego „Zielona Szkoła, to szkoła życia” organizowanego przez Szkołę Podstawową im. St. Ligonja w Książenicach. W ramach dotacji sfinansowano organizację wycieczek: Gdynia, przejazd statkiem po porcie gdyńskim, Gdynia, akwarium gdyńskie, Słowiński Park Narodowy, Hel, zwiedzanie fokarium.
 - ✓ Dofinansowanie konkursu ekologicznego z okazji Dnia Ziemi organizowanego przez Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczynach.
 - ✓ Dofinansowanie projektu ekologicznego polegającego na badaniu gleby na terenie Gminy Czerwionka-Leszczyny organizowanego przez Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczynach.
 - ✓ Projekt Edukacji Ekologicznej „Ratujmy potok Jordanek”. Został zrealizowany w Zespole Szkół Specjalnych im W. Sherborne w Czerwionce-Leszczynach.
 - ✓ Dofinansowanie projektu edukacyjnego „Wybieram zdrowie” org. przez Zespół Szkół Specjalnych im. W. Sherborne w Czerwionce Leszczynach. Głównym jego celem było kształtowanie zdrowego stylu życia i wychowanie w duchu rozwoju zrównoważonego. W ramach projektu zorganizowano wyjazdy warsztatowe do „Wiejskiej Chaty” w Bojkowie pt. „W kuchni śląskiej przez cały rok” oraz „Jak to z chlebem było”. Zorganizowano również wycieczki do Mc Donalda w Rybniku, zakładów drobiarskich w Palowicach i Stanowicach, wycieczka do piekarni w Leszczynach.
 - ✓ Dofinansowanie wydania katalogu wystawy pokonkursowej XV Plastycznego Konkursu Ekologicznego „Ocalić od zapomnienia” dotacja dla Miasta i Gminy Czerwionka-Leszczyny.
 - ✓ Konkurs ekologiczny organizowany przez SP Nr 1 im. Ludwika Holesza w Świerklanach. Konkurs miał na celu propagowanie wiedzy ekologicznej wśród uczniów. Nagrody: namioty, plecaki, spiwory, pomoce szkolne, książki.
 - ✓ Konkurs informatyczno-ekologiczny „Pi razy Eko 2011” - domowa ekologia w statystykach organizowany w 2011 r. przez Gimnazjum im. majora pilota Antoniego Tomiczka w Lyskach pod patronatem Starosty Powiatu Rybnickiego. Uczestnikami konkursu byli uczniowie Gimnazjów oraz V i VI klas Szkół Podstawowych regionu (powiaty: rybnicki, wodzisławski, raciborski). Dotacje wykorzystano na zakup nagród oraz poczęstunek.
 - ✓ Nagroda (rower – propagowanie ekologicznych form transportu) dla Elżbiety i Józefa Szulik za zajęcie I miejsca w IX edycji Ogólnopolskiego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne - najlepsze gospodarstwo w Powiecie Rybnickim.

- ✓ Nagroda (rower – propagowanie ekologicznych form transportu) dla Wiktorii Musioł zamieszkałej w Czerwionce-Leszczynach za osiągnięcia w pływaniu w zawodach ogólnopolskich i zagranicznych.
- ✓ Zakup stacji meteorologicznej dla Powiatowego Ogniska Pracy Pozaszkolnej.
- ✓ Akcja „Sprzątanie Świata” - w ramach akcji „Sprzątamy śląskie drogi, łąki, pola, rzeki, lasy” w 2008 r. zakupiono dla Stowarzyszenia „SUMINA” na Rzecz Odnowy i Rozwoju Górnego Śląska rękawice gumowe sztuk 400. Dotacje wykorzystano na zakup worków i rękawic w ilości 2865 worków oraz 8237 rękawic. W 2009 r. zakupiono dla Stowarzyszenia „SUMINA” na Rzecz Odnowy i Rozwoju Górnego Śląska rękawice gumowe sztuk 600 oraz 300 worków. Zakupiono następujące ilości worków i rękawic: Czerwionka - Leszczyny: 1108 worków i 5260 szt. rękawic, Jejkowice: 150 worków i 700 szt. rękawic, Lyski: 460 worków i 820 szt. rękawic, Świerklany: 320 worków i 860 szt. rękawic, Gaszowice: 1000 worków i 2040 szt. rękawic, Zespół Szkół Specjalnych w Czerwionce-Leszczynach: 50 worków i 100 szt. rękawic, Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczynach: 50 worków i 220 szt. rękawic. W 2011 r. dla Stowarzyszenia „SUMINA” zakupione rękawice gumowe i worki za kwotę 167 zł. Zakupiono następujące ilości worków i rękawic: Urząd Gminy Gaszowice: 900 szt. rękawic i 300 worków, Urząd Gminy Świerklany 1660 rękawic i 370 worków, Urząd Gminy Lyski 1400 rękawic i 600 worków, Urząd Gminy Jejkowice 660 rękawic i 74 worki, Urząd Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny 4566 rękawic i 2313 worków, Zespół Szkół Specjalnych im. W. Sherborne 120 rękawic i 60 worków, Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczynach 80 rękawic i 40 worków. W 2012 r. dla stowarzyszenia SUMINA zakupiono rękawice gumowe i worki za kwotę ok. 65 zł. Zakupiono następujące ilości worków i rękawic: Urząd Gminy Gaszowice: 1000 szt. rękawic i 500 worków, Urząd Gminy Świerklany 1000 rękawic i 220 worków, Urząd Gminy Lyski 700 rękawic i 200 worków, Urząd Gminy Jejkowice 579 rękawic i 60 worków, Urząd Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny 5900 rękawic i 1525 worków, Zespół Szkół Specjalnych im. W. Sherborne 200 rękawic i 40 worków, Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczynach 160 rękawic i 40 worków.
- **Szkolenia pracowników referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa** – w 2008 r. skorzystano z następujących szkoleń: szkolenie z zakresu ustawy o lasach i ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, szkolenie z zakresu ustawy Prawo Ochrony Środowiska i ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku, seminarium szkoleniowe pt. „Ochrona Środowiska przed polami elektromagnetycznymi”, seminarium szkoleniowe pt. „Rejestracja zwierząt egzotycznych”, seminarium pt. „Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach z uwzględnieniem podziału kompetencji”, seminarium pt. „Szkolenie z zakresu ustawy Prawo wodne”, seminarium pt. „Ustawa o odpadach oraz towarzyszące jej akty wykonawcze, szkolenie dla pracowników administracji samorządowej z zakresu łowiectwa, szkolenie dot. dziedzictwa Przyrodniczego i kulturowego na obszarze Cysterskiej Kompozycji Przestrzennej, Szkolenie z zakresu ustawy Prawo Wodne, Prawo Ochrony Środowiska dot. Gospodarki wodno-ściekowej, seminarium pt. „Ochrona Środowiska w procesie inwestycyjnym”, szkolenie z zakresu ustawy Prawo ochrony środowiska o ochronie powietrza, szkolenie dot. wybranych problemów z zakresu ochrony środowiska, seminarium pt. „Obowiązki geologa powiatowego w świetle ustawy Prawo ochrony środowiska”, szkolenie pt. „Własność w gospodarowaniu wodami”, w 2009 r. skorzystano z następujących szkoleń: seminarium szkoleniowe pt. „Ochrona środowiska w procesie inwestycyjnym”, seminarium szkoleniowe pt. „Udział społeczeństwa w ochronie środowiska – regulacje prawne i praktyczne aspekty konsultacji społecznych”, seminarium szkoleniowe pt. „Ochrona powietrza w świetle ustawy – Prawo Ochrony Środowiska”, seminarium szkoleniowe pt. „Zezwolenia na wycinkę drzew lub krzewów – warsztaty dla zaawansowanych”, seminarium pt. „Prawo – Wodne problemy praktyczne oraz najnowsze zmiany”, szkolenie dla pracowników administracji samorządowej z zakresu leśnictwa, seminarium szkoleniowe pt. „Niektóre aspekty użytkowania wód – dokonywanie zmian stosunków wodnych (zmiany stanu wody na gruncie) oraz funkcjonowanie spółek wodnych”, seminarium szkoleniowe pt. „Omówienie przepisów ustawy Prawo wodne, Prawo ochrony

środowiska i aktów wykonawczych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej”, ochrona zieleni w świetle znowelizowanej ustawy o ochronie przyrody z uwzględnieniem procesu inwestycyjnego. W 2011 r. skorzystano z następujących szkoleń: seminarium szkoleniowe pt. „Ustawa o odpadach oraz towarzyszące jej akty wykonawcze. Zmiany w zakresie gospodarki odpadami”, wielka nowelizacja Kodeksu postępowania administracyjnego – praktyczne zastosowanie w pracy organów administracji zmian wprowadzonych ustawą z dnia 3 grudnia 2010 r., wycinka drzew i krzewów i kary za wycinkę dla właścicieli Sieci (po nowelizacji przepisów od 3 marca 2011 r.), seminarium szkoleniowe pt. „Przepisy prawa wodnego z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw”, seminarium szkoleniowe pt. „Ustawa – prawo ochrony środowiska i wynikające z niej zadania organów oraz obowiązki podmiotów gospodarczych wraz z wymaganymi terminami ich wykonania”, pozwolenia wodnoprawne w świetle nowelizacji stawy prawo wodne, zagospodarowanie wód deszczowych oraz analiza ustaw związanych z zapobieganiem skutkom powodzi, „Ochrona przed polami magnetycznymi. Ogólna procedura środowiskowa”, usuwanie drzew i krzewów, „Wymagania ochrony powietrza wynikające z ustawy - Prawo ochrony środowiska i aktów wykonawczych tej ustawy”, w 2011 r. skorzystano z następujących szkoleń: obowiązujące Przepisy Prawa Wodnego, seminarium szkoleniowe pt. „Strefy ochronne ujęć wód podziemnych w świetle aktualnych przepisów”, zezwolenie na usuwanie drzew i krzewów - aspekty praktyczne, aktualne problemy dokonywania zmian stosunków wodnych i skutki z tego wynikające, problematyka stosowania ustawy - prawo łowieckie. Wybrane zagadnienia w świetle przepisów, zezwolenie na wycinkę drzew lub krzewów oraz nakładanie kar administracyjnych za wycinkę bez zezwolenia, warsztaty dla zaawansowanych, Prawo wodne - stosowanie przepisów w praktyce w świetle zmian, odpady znowelizowana ustawa i towarzyszące ich akty wykonawcze, zezwolenie na wycinkę drzew i krzewów, konferencja „Górnictwo – perspektywy i zagrożenia, szkolenie-drzewa i krzewy, seminarium szkoleniowe „Europejski system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (EU STS) po roku 2012”, tworzenie operatorów wodnoprawnych, niektóre aspekty ustalania linii brzegu.

- **Przepisy, komentarze, mapy** – aktualizacja Powiatowego Programu Ochrony Środowiska (PPOŚ) w 2008 r., aktualizacja Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami (PPGO) na lata 2009-2012 w 2009 r. program Prawo Ochrony Środowiska (program zapewnia dostęp do aktualnych i archiwalnych przepisów, komentarzy, analiz i orzeczeń sądów) – środki na program wydrukowane są corocznie, zakupiono atlas drzew i krzewów do Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, zakupiono książki: praktyka administracyjnego postępowania egzekucyjnego, wydawnie decyzji administracyjnych, praktyczne problemy wznowienia postępowania.
- **Organizacja Rowerowego Rajdu Gwieździstego** - w drugiej dekadzie września 2008 r. odbył się po raz piąty Gwieździsty Rajd Rowerowy Ścieżkami Powiatu Rybnickiego. Organizatorem sportowego przedsięwzięcia było Starostwo Powiatowe w Rybniku wraz z Polskim Towarzystwem Turystyki Kolarskiej „Sokół” Oddział w Radlinie. W ramach zadania zakupiono: nagrody rzeczowe oraz zapewniono poczęstunek uczestnikom: napoje, słodczyce i grochówkę. 12 września 2009 r. po raz szósty odbył się „Gwieździsty Rajd Rowerowy Ścieżkami Powiatu Rybnickiego”. W ramach zadania zakupiono: nagrody rzeczowe oraz zapewniono poczęstunek uczestnikom. W dniu 10-tego września 2011 r. po raz VIII odbył się „Gwieździsty Rajd Rowerowy Ścieżkami Powiatu Rybnickiego”. Mieszkańcy poszczególnych gmin udali się do kąpieliska „Ruda”, które stanowiło metę rajdu. Każda gmina wyznaczała sobie sama miejsce startu. Uczestnicy rajdu finiszowali na kąpielisku, gdzie czekał na nich smaczny poczęstunek i wiele innych atrakcji. W dniu 29-tego września 2012 r. po raz IX odbył się „Gwieździsty Rajd Rowerowy Ścieżkami Powiatu Rybnickiego”. W rajdzie wzięło udział ok 200 osób. Jak co roku poszczególne gminy wyznaczały sobie same miejsca startu. Uczestnicy rajdu na kąpielisku „Ruda” w Rybniku gdzie czekał na nich poczęstunek i wiele atrakcji. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość wzięcia udziału w konkurencjach sportowych. W ramach zadania zakupiono: DVD, Mp3, głośniki, koszulki, słodczyce oraz zapewniono poczęstunek uczestnikom.

- **Opinie, badania, analizy środowiska** - wykonanie pomiarów poziomu hałasu emitowanego z Punktu sprzedaży drewna kominkowego w Przegędzy przy ul. Mikołowskiej 30. Pomiar wykonała firma SEPO Sp. z o.o., badania wody do spożycia, kąpieli i rekreacji przez Powiatową Stację Sanitarno Epidemiologiczną w Rybniku (zakup szkła laboratoryjnego).
- **Zadania modernizacyjne i inwestycyjne, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji** – w 2008 r. termomodernizacja budynku Zespołu Szkół w Czerwionce-Leszczynach, termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Specjalnych w Czerwionce-Leszczynach – wymiana okien, ocieplenie budynku pomocniczego Starostwa Powiatowego – wniosek PCPR, termomodernizacja obiektu – ocieplenie ścian zewnętrznych budynku pomocniczego Starostwa Powiatowego w Rybniku. W 2009 r. termomodernizacja budynku PCPR w Rybniku. Zadanie polegało na ociepleniu ścian zewnętrznych budynku pomocniczego Starostwa Powiatowego w Rybniku. W 2012 r. na zadanie ograniczenie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim wydano: 249 380,22 zł, z kolei na opracowanie audytu energetycznego budynku Zarządu Dróg Powiatowych wydano: 9 225,00 zł. W 2012 r. przeprowadzono termomodernizację budynku Zarządu Dróg Powiatowych.
- **Urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków** - Utrzymanie terenów zieleni przy drogach powiatowych. Dwukrotne koszenie traw i chwastów w 2008 r. na łącznej powierzchni 315 660 m² poboczy, oraz jednokrotne koszenie na powierzchni 214 400 m² skarp i przeciwskaup rowów przydrożnych dróg powiatowych. Dwukrotne koszenie traw i chwastów w 2009 r. przy drogach powiatowych na terenie Powiatu Rybnickiego obejmujące: powierzchniowe czyszczenie terenu przed koszeniem – 371 400 m², mechaniczne koszenie na poboczach – 149 881,5 m², koszenie ręczne (dokaszanie przy urządzeniach technicznych i drzewach) – 7888,5 m², koszenie mechaniczne powierzchni rowów i skarp – 213 630 m². W 2011 r. „Renowacja terenów zielonych-zielenica obok budynku Starostwa Powiatowego w Rybniku przy ul. 3 Maja 31”. W 2012 r. dwukrotne koszenie traw i chwastów w pasie dróg powiatowych.
- **Wycinka oraz odnowienie zieleni wokół Starostwa Powiatowego w Rybniku** – w 2008 r. wykonanie wycinki drzew i krzewów wraz ze zrąbkowaniem gałęzi oraz frezowaniem pni drzew wokół budynku Starostwa, zakup magnolii, projekt zagospodarowania zielenią ozdobną terenu przed budynkiem Starostwa, wykonanie uprzątnięcia skutków wichury wokół budynku Starostwa Powiatowego. W 2009 r. odnowienie zieleni wokół budynku Starostwa - odnowienie polegało na założeniu nowego trawnika i wymianie roślin przed budynkiem Starostwa od strony ulicy 3 Maja i ulicy Piłsudskiego.
- **Realizacja przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami** - unieszkodliwianie odpadów azbestowych pochodzących z demontowanych pokryć dachowych osób fizycznych w 2008 r. w podziale na gminy: Czerwionka-Leszczyny – 1 osoba, Gaszowice – 18 osób, Jejkowice – 1 osoba, Lyski – 29 osób, Świerklany – 5 osób. Z kolei w 2009 r. na ten cel dla poszczególnych gmin powiatu przeznaczono dotacje w wysokości: Czerwionka-Leszczyny – 988 zł, Gaszowice – 8077,54 zł, Jejkowice – 667,68 zł, Lyski – 11797,49 zł, Świerklany – 2677,94 zł. W 2011 r. przyznano dotację na pokrycie kosztów transportu azbestu do miejsca jego unieszkodliwiania na kwotę ponad 42 000 zł. W 2012 r. przyznano dotację na pokrycie kosztów transportu azbestu do miejsca jego unieszkodliwiania, z której skorzystało 40 osób.
- **Zakup środków neutralizujących do usuwania skutków zdarzeń mających negatywny wpływ na środowisko** - dzięki dotacji finansowej z PFOiGW w 2008 r. zakupiono: pojemnik mobilny 2 szt. sinta beczka 1 szt., sorbent kompakt 25 szt. W 2009 r. na ten cel wykorzystano 14 995,02 zł. W 2011 r. dofinansowano działalność Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej - zakupiono środki neutralizujące oraz paliwa. W 2012 r. dofinansowanie działalności Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej - zakup środków neutralizujących.
- **Wdrożenie programu ograniczenia niskiej emisji w Powiecie Rybnickim** – sporządzenie w 2008 r. wniosku o dofinansowanie z NFOŚiGW.

- **Zadania pozostałe:** Zapłata za usługi reklamowe Powiatu Rybnickiego w trakcie XX edycji konkursu „Po naszymu czyli po śląsku” 2010 r., wyposażenie wypożyczalni rowerów Starostwa Powiatowego w Rybniku w rowery oraz rowery elektryczne, pompki do rowerów, kaski oraz stojak na rowery, zakup książek na potrzeby promocyjne Powiatu Rybnickiego w ramach edukacji ekologicznej, zakup tablicy ogłoszeń w celu umieszczania informacji o środowisku oraz akcjach proekologicznych, zakup 2 ton ziarna kukurydzy dla Koła Łowieckiego „Szarak” z Knuruwa, która w znacznym stopniu poprawi warunki bytowania zwierzyny drobnej i grubej oraz ograniczy szkody łowieckie w uprawach rolnych, zakup aparatu fotograficznego oraz pamięć USB w celu usprawnienia pracy w Referacie Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa. Aparat fot wykorzystany będzie w celu tworzenia dokumentacji fotograficznej przydatnej przy wydawaniu stosownej decyzji, wykonanie elementu ścieżki edukacyjnej – kładki „Wśród leszczyn i śladów Bartela” na wniosek Koła Wędkarskiego przy Polskim Związku Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy „Pod Dębami” w Leszczynach, Wszędobyl - w ramach tego przedsięwzięcia wykonano grę planszową „Wszędobyl Powiatu Rybnickiego” 400 sztuk oraz folder „Wszędobyl Powiatu Rybnickiego” - 400 sztuk. Gra została przekazywana nieodpłatnie Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Rybniku dla szkół i placówek oświatowych z terenu Powiatu Rybnickiego. Pozostałe egzemplarze będą przekazane jako nagrody rzeczowe dla uczestników konkursów organizowanych przez Powiat Rybnicki, Realizacja zadania „Śląskie w rytmach EKO”. W ramach tego przedsięwzięcia zorganizowano festyn 14 - 15 maja 2011 r. w Łukowie Śląskim, Zielony weekend - w ramach tego przedsięwzięcia zorganizowano dwudniowe wydarzenie ekologiczne pn. „Zielony weekend” w dniach 27-28.08.2011 r. w Ośrodku Kultury i Sportu w Gaszowicach. W pierwszym dniu tj. 27 sierpnia 2011 r. odbył się III Powiatowy Przegląd Zespołów Artystycznych w ramach, którego zespoły muzyczne wykonały repertuar ekologiczny. Dnia 28 sierpnia 2011 r. została przeprowadzona akcja „Wymień baterie na drzewko” - każdy kto przyniósł minimum 10 baterii otrzymał pokwitowanie uprawniające do odbioru 1 szt. sadzonki, ze szkółki leśnej Nadleśnictwa Rybnik. W drugim dniu „Zielonego weekendu” zorganizowano konkurs ekologiczno-plastyczny Pomaluj swoją ekotorbę pn. „Dbam o Środowisko”. W czerwcu ogłoszono konkurs pn. „Mój piękny ogród w obiektywie”, w ramach którego mieszkańcy Powiatu Rybnickiego nadsyłali zdjęcia swoich ogrodów. Komisja wybierała trzy najpiękniejsze ogrody, których właściciele zostali uhonorowani w drugim dniu „Zielonego weekendu” nagrodami rzeczowymi z zakresu ogrodnictwa, utrzymanie czystości ścieżki dydaktycznej – „Wśród leszczyn i śladów Bartela” - zakup 100 szt. worków na śmieci oraz 100 szt. rękawic. W 2012 r. przeprowadzono przegląd oraz serwis wypożyczalni rowerów Starostwa Powiatowego w Rybniku, zakupiono książki na potrzeby promocyjne Powiatu Rybnickiego w ramach edukacji ekologicznej, zakupiono 1 tonę ziarna kukurydzy dla Koła Łowieckiego „Szarak” z przeznaczeniem na zimowe dokarmianie zwierzyny drobnej i grubej, zakupiono 4 tony kukurydzy dla Koła Łowieckiego „Borki” na zimowe dokarmianie zwierzyny drobnej i grubej. Realizacja zadania „Targi Powiatowo Gminne Eko Gaszowice” - w dniach 21-22 kwietnia 2012 r. w Ośrodku Kultury i Sportu w Gaszowicach odbyły się III Targi Powiatowo Gminne EKO Gaszowice 2012. Wśród wystawców znalazły się firmy oferujące ekologiczne kotły centralnego ogrzewania instalacje solarne oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Zainteresowanie mogli również nabyć sadzonki, kwiaty i miody. W dniu 21 kwietnia została przeprowadzona akcja „Wymień pusty toner lub kartridż na drzewko”. Każdy kto przyniósł pusty toner lub kartridż otrzymał pokwitowanie uprawniające do odbioru 1 sztuki sadzonki ze szkółki leśnej Nadleśnictwa Rybnik. Na imprezie rozdawane były torby ekologiczne oraz ulotki „Jak być EKO”. Zakupiono: sadzonkę - dąb na uroczystość 100 lecia Ochotniczej Straży Pożarnej w Bobucicach, tabliczki na ścieżki rowerowe i oznaczniki do cechowania drewna.

W latach 2008-2012 zrealizowano większą część zadań założonych do realizacji w harmonogramie analizowanego Programu. Część zadań podjęto, a część pozostaje nadal do realizacji.

4. Ocena aktualnego stanu środowiska

4.1. Ochrona powietrza atmosferycznego

Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska przyrodniczego. Ponadto wpływają na zmiany klimatu oraz wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej. Ważną cechą zanieczyszczeń powietrza jest możliwość ich przenoszenia na znaczne odległości. Ochrona powietrza, zgodnie z polskimi przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

W województwie śląskim zagadnienia związane z ochroną powietrza ujęte są w „Programie Ochrony Powietrza dla Stref Województwa Śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy stężeń substancji w powietrzu”.

Program Ochrony Powietrza (POP) jest dokumentem przygotowanym w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu (załącznik do uchwały Nr III/52/15/2010 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 czerwca 2010 r.). Wskazanie właściwych działań wymaga zidentyfikowania przyczyn ponadnormatywnych stężeń oraz rozważenia możliwych sposobów ich likwidacji. Zgodnie z ustawą - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) przygotowanie i zrealizowanie Programu Ochrony Powietrza wymagane jest dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych, powiększonych w stosownych przypadkach o margines tolerancji, choćby jednej substancji, spośród określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031). Na obszarze województwa śląskiego wyznaczono 10 takich stref, przy czym Powiat Rybnicki zakwalifikowany został do strefy raciborsko-wodzisławskiej. W POP zostały określone zostały zadania do realizacji.

Jak wynika z „Jedenastej rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim, obejmującej 2012 rok” przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ), na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref służących do oceny jakości powietrza, przy czym Powiat Rybnicki należy do strefy śląskiej. Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) oceny jakości powietrza dokonywane są w strefach, w tym w aglomeracjach.

Ocenę jakości powietrza atmosferycznego wykonuje się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031).

Można domniemywać, że w kolejnej aktualizacji Programu Ochrony Powietrza dla stref województwa śląskiego, strefa raciborsko-wodzisławska, w której leży Powiat Rybnicki przekwalifikowana zostanie na strefę śląską.

Emisja zanieczyszczeń

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie Powiatu Rybnickiego jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady),
- emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję niezorganizowaną np. składowiska odpadów, oczyszczalnie ścieków itp.

Emisja niska (powierzchniowa)

Niska emisja na terenie Powiatu związana jest z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe

praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

Ponadto wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają także lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń do ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i o różnym stopniu zasilczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza są dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla i pył.

Ograniczenie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim

Powiat Rybnicki otrzymał dofinansowanie na projekt „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim”. Całkowita wartość projektu wyniosła 8 261 312,11 zł, z czego 65% stanowiło dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w działaniu 5.3 „Czyste powietrze i odnawialne źródła energii”. Przedmiotem projektu było wykonanie kompleksowej termomodernizacji wraz z wymianą/modernizacją źródeł ciepła budynków użyteczności publicznej z terenu Powiatu Rybnickiego (Zespół Szkół Specjalnych w Czerwionce-Leszczynach, Zespół Szkół w Czerwionce-Leszczynach, Zespół Szkół w Bełku, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lyskach, Szkoła w Szczerbicach, Przedszkole w Czernicy, Dom Pomocy Społecznej w Lyskach). Przedsięwzięcie przyczyniło się do ograniczenia emisji szkodliwych substancji do powietrza i do oszczędności w zużyciu energii, czego efektem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie kosztów utrzymania obiektów. Zakres projektu obejmował m.in. prace w zakresie wymiany instalacji c.o. wraz ze źródłami ciepła, ocieplenie elewacji, stropów oraz poprawę wentylacji obiektów, a także wymianę stolarki. Projekt realizowany był od 2007 r. do III kwartału 2012 r.

Przebieg realizacji PONE w powiecie i gminach Powiatu Rybnickiego w latach 2010-2012

W dniu 28 grudnia 2006 r. Rada Powiatu w Rybniku podjęła Uchwałę Nr III/23/06 w sprawie przyjęcia Programu ograniczania niskiej emisji dla Powiatu Rybnickiego.

Powiat Rybnicki:

- w 2010 r. przeprowadzono remont 5,8 km nawierzchni dróg powiatowych i zorganizowano akcję „dzień bez samochodu”,
- w 2011 r. dofinansowano termomodernizację Zespołu Szkół Specjalnych w Czerwionce-Leszczyny oraz Domu Pomocy Społecznej w Lyskach, przeprowadzono także remonty dróg powiatowych,
- w 2012 r. dofinansowano termomodernizację 2 szt. obiektów w gminie Czerwionka-Leszczyny i Domu Pomocy Społecznej w Lyskach, przeprowadzono także remonty dróg,

Czerwionka-Leszczyny:

- w 2010 r. gmina dofinansowała wymianę 12 szt. tradycyjnych pieców węglowych, 1 szt. wymieniono na nowoczesny piec węglowy i przeprowadzono termomodernizację 4 szt. obiektów, ponadto przeprowadzono remont nawierzchni ulic i dróg o długości 130 km i utwardzono 110,5 km odcinków dróg,
- w 2011 r. środki zostały przeznaczone na przeprowadzenie termomodernizację 4 szt. obiektów (docieplenie ścian, docieplenie stropodachów, wymianę stolarki, wymianę kotłów gazowych c.o., wymianę instalacji c.o., modernizację zaworów instalacji c.o., montaż instalacji solarnej) oraz przeprowadzono remont 0,54 km nawierzchni ulic i dróg, a także utwardzono 0,2 km odcinków dróg,
- w 2012 r. dofinansowano likwidację 2 szt. tradycyjnych pieców węglowych, zakup 2 szt. nowoczesnych pieców węglowych i termomodernizację 2 szt. obiektów, przeprowadzono remont 4,42 km dróg oraz utwardzono 0,72 km dróg,

Gaszowice:

- w 2010 r. gmina dofinansowała wymianę 20 szt. starych pieców węglowych, przyczyniając się tym samym do redukcji emisji powierzchniowej w obiektach należących do

- indywidualnych mieszkańców, przeprowadziła remont nawierzchni ulic i dróg o długości 1,84 km oraz wydała ulotki dotyczące szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych,
- w 2011 r. gmina dofinansowała wymianę 27 szt. tradycyjnych pieców węglowych na nowoczesne piece węglowe, retortowe lub opalane biomasą oraz dofinansowała zakup 38 szt. alternatywnych i odnawialnych źródeł ciepła, przeprowadziła remont nawierzchni ulic i dróg o długości 0,23 km oraz utwardzenie 0,75 km odcinków dróg, a także wydano ulotki i przeprowadzono konkursy w szkołach i przedszkolach,
 - w 2012 r. gmina dofinansowała wymianę 14 szt. tradycyjnych pieców węglowych na nowoczesne piece węglowe, retortowe lub opalane biomasą oraz dofinansowała zakup 26 szt. alternatywnych i odnawialnych źródeł ciepła, dofinansowała budowę nowych odcinków dróg o długości 0,28 km, a także wydała ulotki i przeprowadziła konkursy w szkołach i przedszkolach,

Jejkowice:

- w 2012 r. przeprowadzono konkursy ekologiczne dla dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach,

Lyski:

- w 2010 r. dofinansowano termomodernizację budynków OSP (docieplenie ścian) w sołectwach Sumina i Żytina, a także wielofunkcyjnego budynku (wymiana stolarki okiennej, docieplenie ścian, wymiana dachu z dociepleniem) w sołectwie Pstrązna, przeprowadzono remont 0,25 km nawierzchni dróg i utwardzono 0,7 km dróg, wymieniono 7 szt. kotłów c.o. i zamontowano 7 instalacji solarnych,
- w 2011 r. dofinansowano likwidację 11 szt. tradycyjnych pieców węglowych i wymianę na nowoczesne węglowe, retortowe lub opalane biomasą oraz dofinansowano zakup 3 szt. alternatywnych i odnawialnych źródeł ciepła oraz przeprowadzono remont 0,4 km dróg,
- w 2012 r. dofinansowano wymianę 22 szt. tradycyjnych pieców węglowych na piece nowoczesne oraz dofinansowano zakup 16 szt. alternatywnych i odnawialnych źródeł ciepła, a także dofinansowano termomodernizację 6 szt. obiektów (docieplenie ścian i stropów, wymiana okien i drzwi), ponadto dofinansowano remont 0,38 km dróg i wybudowano 0,86 km nowych dróg,

Świerklany

- w 2010 r. wybudowano budynek zaplecza dla boiska sportowego ogrzewany z miejskiej sieci ciepłowniczej i rozbudowano OSP Jankowice, wybudowano 0,2 km nowych dróg, wyremontowano 2,2 km dróg i utwardzono 0,51 km dróg,
- w 2011 r. wyremontowano 0,9 km dróg.

Wielkość emisji niskiej pozostaje w pewnej relacji ze stopniem zgazyfikowania terenu Powiatu. Stan infrastruktury oraz wielkość zużycia gazu w gminach Powiatu Rybnickiego wg GUS (stan na dzień 31 grudnia 2011 r.) przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Stan infrastruktury oraz zużycie gazu w gminach Powiatu Rybnickiego w 2011 r.

Wyszczególnienie	Długość czynnej sieci gazowej ogółem [km]	Czynne podłączenia do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych [szt.]	Odbiorcy gazu [gosp. dom.]	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp. dom.]	Zużycia gazu [tys. m ³]
Czerwionka-Leszczyny	135,939	1806	4513	414	999,50
Gaszowice	-	-	-	-	-
Jejkowice	-	-	-	-	-
Lyski	-	-	-	-	-
Świerklany	78,908	1352	1260	918	545,90
Powiat Rybnicki	214,847	3158	5773	1332	1545,40

Źródło: GUS (<http://www.stat.gov.pl/>)

Z przedstawionych powyżej informacji wynika, że trzy gminy Powiatu Rybnickiego (Gaszowice, Jejkowice, Lyski) nadal nie posiadają rozwiniętej infrastruktury gazowej.

Emisja z zakładów przemysłowych (punktowa)

Źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza stanowi działalność przemysłowa zakładów produkcyjnych i usługowych funkcjonujących na terenie Powiatu Rybnickiego. Największy wpływ na stan środowiska z tego źródła mają m.in. podmioty gospodarcze tj.: Becker Warkop Sp. z o.o. w Świerklanach, CETUS Energetyka Gazowa Sp. z o.o. w Świerklanach, Operator Gazociągów Przemysłowych GAZ-SYSTEM S.A. O/Świerklany w Świerklanach, CLASSEN-POL S.A. w Zwonowicach, Przedsiębiorstwo „Constantia ColorCap” Sp. z o.o. w Jejkowicach, „Zakład Odsalania Dębieńsko” Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczyny, Dynamic Technologies Polska Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczyny, P.P.H.U. „GATNER-1” w Czerwionce-Leszczyny, Zakład Przetwórstwa Mięsnego Łukosz Sp.j. w Czerwionce-Leszczyny, LESZ Sp. z o.o. w Bełku, „ZOWER” Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczyny, POLHO Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczyny, Przedsiębiorstwo Energetyczne MEGAWAT Sp. z o.o. Zakład Z-1 Dębieńsko w Czerwionce-Leszczynach, Kopalnia Surowców Skalnych w Bartnicy Sp. z o.o. Wytwórnia Mas Bitumicznych w Bełku z siedzibą w Świerkach, Zakład Produkcyjno-Handlowo-Usługowy „HYDRO-REM” w Szczekowicach, Lorken-Tech Henryk Bugdol w Gaszowicach i inne.

Jedną z form działania Powiatu Rybnickiego jest prowadzenie procedury administracyjnej. Starostwo w Rybniku na bieżąco wydaje pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza oraz przyjmuje zgłoszenia instalacji. W latach 2004-2013 wydano 12 nowych decyzji udzielających pozwolenia w tym zakresie oraz 1 postanowienie dotyczące sprostowania błędu pisarskiego. Decyzje wydane zostały dla:

- Zakładu Wędliniarskiego Andrzej Stania z siedzibą w Świerklanach,
- Lorken-Tech Henryk Bugdol w Gaszowicach,
- POLHO Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczyny,
- Przedsiębiorstwo Energetyczne MEGAWAT Sp. z o.o. Zakład Z-1 Dębieńsko w Czerwionce-Leszczynach,
- LESZ Sp. z o.o. w Bełku,
- P.P.H.U. „STOLMA” A. Zdziebczak, M. Zdziebczak Sp. J. z siedzibą w Lyskach,
- Becker Warkop Sp. z o.o. w Świerklanach,
- Rybnickie Przedsiębiorstwo Budownictwa Drogowego S.A. Grupa Robót – Wytwórnia Mas Bitumicznych w Bełku,
- PREFROW Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny CZERNICA w Czernicy,
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego Łukosz Sp.j. w Czerwionce-Leszczyny,
- Inter-Car II Sp. z o.o. z siedzibą w Zabrze, Oddział Świerklany Górne,
- PHU „Tomex” Tomasz Stefania w Rydułtowach.

Dane dotyczące emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego oraz bezpośredniej ankietyzacji przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Powiatu Rybnickiego.

Emisję pyłów i gazów na terenie Powiatu Rybnickiego z zakładów szczególnie uciążliwych wg GUS w latach 20011-2012 (stan na dzień 31.12.2011 r. i stan na dzień 31.12.2012 r.) w porównaniu do roku bazowego 2006 aktualizowanego Programu Ochrony Środowiska przedstawia tab. 3.

Tabela 3. Emisja pyłów i gazów wg GUS z zakładów szczególnie uciążliwych w Powiecie Rybnickim w latach 2011-2012

Powiat Rybnicki w latach	Emisja zanieczyszczeń pyłowych [Mg/rok]				Emisja zanieczyszczeń gazowych [Mg/rok]				
	ogółem	ze spalania paliw	niezorgani zowana	węglowo-grafitowe, sadza	ogółem	w tym			
						SO ₂	NO _x	CO	CO ₂
2006	299	246	35	2	137 846	517	247	493	136 482
2011	69	20	29	2	86 488	345	184	244	85 642
2012	64	19	26	3	78 841	400	204	232	77 927

Źródło: GUS (<http://www.stat.gov.pl/>)

Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w Powiecie Rybnickim w latach 2011-2012 w porównaniu do roku bazowego, wg GUS kształtują się następująco:

- 2006 r.:
✓ pyłowe – 1 844 Mg/rok,
- 2011 r.:
✓ pyłowe – 1 601 Mg/rok,
- 2012 r.:
✓ pyłowe – 1 468 Mg/rok.

Emisja gazów i pyłów do powietrza w Powiecie Rybnickim w latach 2010-2012 z wybranych zakładów przemysłowych na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji przedstawia się następująco:

- **POLHO Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczynach** – źródło emisji do powietrza stanowi suszarnia węgla opalana gazem koksowniczym, jej moc cieplna to 12 MW, urządzenia oczyszczające, elektrofiltr. Wielkość emisji przedstawia się następująco: SO₂ – 21,66 Mg/rok, NO₂ – 32,33 Mg/rok, CO – 4,66 Mg/rok, CO₂ – 10995 Mg/rok.
- **Kopalnia Surowców Skalnych w Bartnicy Sp. z o.o. Wytwórnia Mas Bitumicznych w Bełku** z siedzibą w Świerkach – źródła emisji stanowią: otaczarka BENNINGHOVEN TR 25, zbiornik gotowej masy bitumicznej, nagrzewnica olejowa do ogrzewania zbiorników z asfaltem, trzy zbiorniki magazynowe asfaltu o pojemności 40 Mg każdy, wieżowy zbiornik mączki wapiennej o pojemności 100 Mg, wieżowy zbiornik pyłu węgla brunatnego o pojemności 120 m³, zbiornik na olej opałowy o pojemności 50 m³, zbiornik na olej napędowy o pojemności 2,5 m³. Wielkość emisji przedstawia się następująco:
 - ✓ 2010 r.: SO₂ - 4,61 Mg/rok, NO₂ - 6,08 Mg/rok, CO - 5,2 Mg/rok, węglowodory alifatyczne - 1,65 Mg/rok, węglowodory aromatyczne - 0,34 Mg/rok, fenol - 0,029 Mg/rok, CO₂ - 2014,22 Mg/rok, pyły - 1,91 Mg/rok,
 - ✓ 2011 r.: SO₂ - 4,27 Mg/rok, NO₂ - 8,66 Mg/rok, CO - 6,67 Mg/rok, węglowodory alifatyczne - 1,29 Mg/rok, węglowodory aromatyczne - 0,27 Mg/rok, fenol - 0,023 Mg/rok, CO₂ - 3287,59 Mg/rok, pyły - 0,73 Mg/rok,
 - ✓ 2012 r.: SO₂ - 3,56 Mg/rok, NO₂ - 4,63 Mg/rok, CO - 4,08 Mg/rok, węglowodory alifatyczne - 1,16 Mg/rok, węglowodory aromatyczne - 0,24 Mg/rok, fenol - 0,020 Mg/rok, CO₂ - 1498,42 Mg/rok, pyły - 1,34 Mg/rok,
- **Operator Gazociągów Przemysłowych GAZ-SYSTEM S.A. O/Świerklany w Świerklanach** – źródło emisji stanowią kotły gazowe Buderus G315 o mocy 0,14MW, Buderus G-215 o mocy 0,04MW, BEPIS o mocy 0,023MW, Schafer o mocy 0,2MW i Buderus G124x o mocy 0,024MW. Wielkość emisji przedstawia się następująco:
 - ✓ 2010 r.: NO₂ - 0,069 Mg/rok, CO - 0,019 Mg/rok, CO₂ - 107,25 Mg/rok, pyły - 0,0008 Mg/rok,
 - ✓ 2011 r.: NO₂ - 0,066 Mg/rok, CO - 0,018 Mg/rok, CO₂ - 102,39 Mg/rok, pyły - 0,0007 Mg/rok,
 - ✓ 2012 r.: NO₂ - 0,071 Mg/rok, CO - 0,020 Mg/rok, CO₂ - 110,24 Mg/rok, pyły - 0,0008 Mg/rok,

- **Dynamic Technologies Polska Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczynach** – źródła emisji stanowią stanowiska spawalnicze i lutownicze wyposażone w odciągi miejscowo połączone w jeden zbiorczy ciąg wentylacyjny, myjka UNION, kocioł grzewczy. Wielkość emisji przedstawia się następująco:
 - ✓ 2010 r.: pyły - 0,0095 Mg/rok, CO - 0,060 Mg/rok, NO₂ - 0,114 Mg/rok, węglowodory alifatyczne - 0,00091 Mg/rok,
 - ✓ 2011 r.: pyły - 0,012 Mg/rok, CO - 0,068 Mg/rok, NO₂ - 0,135 Mg/rok, węglowodory alifatyczne - 0,0018 Mg/rok,
 - ✓ 2012 r.: pyły - 0,011 Mg/rok, CO - 0,057 Mg/rok, NO₂ - 0,12 Mg/rok, węglowodory alifatyczne - 0,00091 Mg/rok,
- **Przedsiębiorstwo Energetyczne MEGAWAT Sp. z o.o. Zakład Z-1 Dębieńsko w Czerwionce-Leszczynach.** Wielkość emisji przedstawia się następująco:
 - ✓ 2010 r.: benzo(a)piren - 0,0037 Mg/rok, SO₂ - 71,47 Mg/rok, CO₂ - 17671 Mg/rok, pyły węglowo-grafitowe, sadza - 0,34 Mg/rok, pyły ze spalania paliw - 10,14 Mg/rok, CO - 15,02 Mg/rok, NO₂ - 37,83 Mg/rok,
 - ✓ 2011 r.: 0,0057 Mg/rok, SO₂ - 35,60 Mg/rok, CO₂ - 10115 Mg/rok, pyły węglowo-grafitowe, sadza - 0,40 Mg/rok, pyły ze spalania paliw - 1,63 Mg/rok, CO - 3,15 Mg/rok, NO₂ - 14,29 Mg/rok,
 - ✓ 2012 r.: 0,0073 Mg/rok, SO₂ - 46,05 Mg/rok, CO₂ - 10792 Mg/rok, pyły węglowo-grafitowe, sadza - 0,53 Mg/rok, pyły ze spalania paliw - 2,10 Mg/rok, CO - 3,22 Mg/rok, NO₂ - 15,87 Mg/rok,
- **Becker Warkop Sp. z o.o. w Świerklanach** – źródła emisji stanowią 3 kotłownie, kotły grzewcze zasilane paliwem gazowym, 3 piece o mocy 270 kW i 2 piece o mocy 230 kW,
- **LESZ Sp. z o.o. w Bełku** – źródła emisji stanowi kotłownia węglowa, kocioł warzelniczy, komory wędzarnicze,
- **Lorken-Tech Henryk Bugdół w Gaszowicach** – źródło emisji stanowią kotły opalane węglem lub drewnem, mieszalnia farb, urządzenia oczyszczające,
- **CETUS Energetyka Gazowa Sp. z o.o. w Świerklanach** – źródła emisji stanowią kotłownia węglowa i kotłownia gazowa. Wielkość emisji przedstawia się następująco: benzyna - 0,948 Mg/rok, nafta, solwent - 0,702 Mg/rok, ftalany - 0,003 Mg/rok, ksylen - 1,89 Mg/rok, alkohol butylowy - 0,288 Mg/rok, octan butylu - 0,267 Mg/rok, octan etylu - 0,105 Mg/rok, NO₂ - 0,001 Mg/rok, CO - 0,001 Mg/rok, fluor - 0,004 Mg/rok, węglowodory aromatyczne - 0,546 Mg/rok, aceton - 0,01 Mg/rok,
- **„Zakład Odsalania Dębieńsko” Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczynach** – źródła emisji stanowią: instalacja Odsalania Dębieńsko II: urządzenie ochronne – cyklon + skrubler, instalacja pomocnicza sortownia i magazyn soli: urządzenie ochronne – 3 równolegle pracujące filtry HIT-6 pulsacyjne oraz kocioł parowy o mocy cieplnej 2,2 MW. Wielkość emisji przedstawia się następująco: 2010 r. – pyły 0,295 Mg/rok, 2011 r.: pyły 0,304 Mg/rok, 2012 r.: pyły 0,267 Mg/rok.

Emisja komunikacyjna (liniowa)

Kolejnym czynnikiem decydującym o stanie jakości powietrza jest emisja komunikacyjna, której największe stężenia lokują się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Sieć dróg (autostrada A1, drogi wojewódzkie DW, drogi powiatowe i drogi gminne) opisane zostaną w rozdziale 4.8. Ochrona przed hałasem.

Odnawialne źródła energii

Poprawa efektywności energetycznej wiąże się z rozwojem odnawialnych źródeł energii. Polityka Energetyczna Polski do 2030 r. zakłada zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii: co najmniej do poziomu 15 % do 2020 r. i dalszy wzrost w latach następnych, 10 % udział biopaliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II

generacji do 2020 r., zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych i ochrona lasów przed nadmierną eksploatacją na cele energetyczne.

W województwie śląskim dokonano inwentaryzacji zasobów, a także oszacowano potencjał źródeł odnawialnych w ramach *Programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego*. Zestawienie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) na terenie Powiatu zgodnie z w/w programem zostało przedstawione w tab. 4.

Tabela 4. Zestawienie możliwości wykorzystania OZE na terenie Powiatu Rybnickiego

Lp.	Gmina	Preferowane kierunki rozwoju – grupa A inwestycje krótkookresowe	Kierunki rozwoju możliwe do realizacji – grupa B inwestycje długookresowe
POWIAT RYBNICKI			
1.	Czerwionka-Leszczyny	Energia z wód kopalnianych Energia biomasy	-
2.	Gaszowice	-	Energia biogazu z biogazowni rolniczych
3.	Jejkowice	-	Energia biogazu z biogazowni rolniczych
4.	Lyski	-	Energia z biomasy
5.	Świerklany	-	Energia biogazu z biogazowni rolniczych Energia z wód kopalnianych

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego

Energia z biomasy

Do grupy gmin, które charakteryzują się najbardziej korzystnymi warunkami do rozwoju wykorzystania energii z biomasy (wzięto pod uwagę możliwy do pozyskania potencjał drewna i słomy oraz siana) zaliczono gminy o potencjale przekraczającym 35 TJ/rok – strefa A, do których należy gmina Czerwionka-Leszczyny. Do gmin o potencjale technicznym na poziomie 7-35 TJ/rok – strefa B należą Lyski, natomiast do gmin o potencjale technicznym poniżej 7 TJ/rok – strefa C należą Gaszowice, Jejkowice i Świerklaniec.

Energia wód kopalnianych

Możliwość wykorzystania energii cieplnej z wód kopalnianych ograniczona jest do obszarów, na terenie których zlokalizowane są czynne zakłady górnicze. Oznaczono strefy A, B i C w zależności od rocznych wartości energii cieplnej możliwej do pozyskania. W strefie A znalazła się gmina Czerwionka-Leszczyny, natomiast w strefie B gmina Świerklany.

Ocena jakości powietrza

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w zakresie sporządzania rocznej oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1032),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 914),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 kwietnia 2011 r. w sprawie standardów emisyjnych z instalacji (Dz. U. z 2011 r. Nr 95, poz. 558).

Obowiązek sporządzania corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 znowelizowanej ustawy - Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje, corocznych ocen poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za

rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
- przekracza poziom docelowy,
- nie przekracza poziomu docelowego,
- przekracza poziom celu długoterminowego,
- nie przekracza poziomu celu długookresowego.

Ocenę jakości powietrza w Powiecie Rybnickim dokonano w ramach jedenastej, obejmującej 2012 r., rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim.

Badania stanu czystości powietrza atmosferycznego prowadzone były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska WIOŚ. Punkt pomiarowy do badania zanieczyszczeń powietrza zlokalizowany jest na stanowisku przy ul. Parkowej w Czerwionce-Leszczynach.

Ponadto tło zanieczyszczenia powietrza w Powiecie Rybnickim uzyskano na podstawie modelowania - opracowanie Instytutu Ekologii Terenów Przemysłowych w Katowicach „Aktualizacja dla lat 2005-2007 oceny zanieczyszczenia powietrza w województwie śląskim w oparciu o modelowanie matematyczne ze szczególnym uwzględnieniem wpływu różnych źródeł emisji i zastosowanych parametrów do obliczeń dla dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, benzenu, ołowiu i tlenku węgla oraz arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu za 2007 rok” w gminach: Czerwionka-Leszczyny, Gaszowice i Jejkowice.

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęła: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel.

Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- **klasa B** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalny lub docelowe powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony,
- **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

Wyniki klasyfikacji stref w województwie śląskim przedstawiono uwzględniając kryteria:

- ze względu na ochronę zdrowia klasa C:
 - ✓ dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(α)pirenu w 5 strefach (aglomeracje: górnośląska i rybnicko-jastrzębska, miasta: Bielsko-Biała, Częstochowa i strefa śląska),
 - ✓ dla dwutlenku azotu - klasa C w aglomeracji górnośląskiej i w mieście Częstochowa,
 - ✓ dla dwutlenku siarki obszarem przekroczeń jest miasto Rybnik w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej oraz miasto Żywiec w strefie śląskiej,
 - ✓ dla ozonu w strefie śląskiej oraz klasa D2, ze względu na przekraczanie poziomu celu długoterminowego w 5 strefach obejmujących całe województwo.
- ze względu na ochronę zdrowia klasa A:
 - ✓ dla dwutlenku azotu w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej, mieście Bielsko-Biała i strefie śląskiej,
 - ✓ dla dwutlenku siarki w aglomeracji górnośląskiej, mieście Bielsko-Biała i Częstochowa,

- ✓ dla ozonu w aglomeracji górnośląskiej, aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej, mieście Bielsko-Biała i Częstochowa,
- ✓ dla zanieczyszczeń takich jak: benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel, tlenek węgla - we wszystkich strefach, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.
- ze względu na ochronę roślin:
 - ✓ klasa C i D2 - przekroczenia poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 - na stacji tła regionalnego wskaźnik ten uśredniony dla kolejnych 5 lat wyniósł $18573 (\mu\text{g}/\text{m}^3) \cdot \text{h}$,
 - ✓ klasa A - brak przekroczeń.

Powiat Rybnicki pod kątem oceny jakości powietrza ze względu na zawartość pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla, benzenu, ozonu, ołowiu, kadmu, niklu, arsenu i benzo(a)pirenu zaliczana jest do strefy śląskiej. Roczną ocenę jakości powietrza dokonano w oparciu o wyniki przeprowadzonych w 2012 r. badań w punktach pomiarowych poszczególnych stref.

Wynikowe klasy dla Powiatu Rybnickiego dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin przedstawiono w tab. 5.

Wartości średnie stężeń pyłu zawieszonego PM10 w 2012 r. wyniosły: w strefie śląskiej - od 30 do $51 \mu\text{g}/\text{m}^3$, przy wartości dopuszczalnej $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Liczba przekroczeń dopuszczalnego poziomu stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10 była wyższa niż dopuszczalna częstość i wyniosła w strefie śląskiej od 0,8 do 3,5 razy więcej.

W 2012 r. wartości 90,4 percentyla dla stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10 przekroczyły poziom $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, osiągając maksymalne przekroczenie w strefie śląskiej o 144 %.

Średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu wyniosły w strefie śląskiej w 2012 r. od 3,4 do $10,5 \text{ ng}/\text{m}^3$ (wartość docelowa $1 \text{ ng}/\text{m}^3$).

Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków a w okresie letnim bliskość drogi z intensywnym ruchem pojazdów. Priorytetem zatem powinno stać się dalsze ograniczanie niskiej emisji ze źródeł komunalnych oraz emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych pochodzących ze spalania paliw w silnikach samochodowych.

Tabela 5. Wynikowe klasy dla Powiatu Rybnickiego dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin za 2012 r.

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w 2012 r. dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	Symbol klasy wynikowej w 2012 r. dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony roślin
Pył zawieszony PM10	C	-
Pył zawieszony PM2,5	C	-
Dwutlenek siarki	C	A
Dwutlenek azotu	A	-
Tlenki azotu	-	A
Tlenek węgla	A	-
Benzen	A	-
Ozon	C	C
Ołów	A	-
Kadm	A	-
Nikiel	A	-
Arsen	A	-
Benzo(a)piren	C	-

Źródło: WIOŚ Katowice 2013

Tło zanieczyszczenia powietrza w Powiecie Rybnickim w 2012 r. przedstawiono w tab. 6.

Tabela 6. Tło zanieczyszczenia powietrza w Powiecie Rybnickim za 2012 r.

Lp.	Gmina	Średnie stężenie w 2012 r. [µg/m³]					
		PM10	PM2,5	SO ₂ ¹⁾	NO ₂	Pb	benzen
Strefa PL2405 Strefa śląska – POWIAT RYBNICKI							
1.	Czerwionka-Leszczyny ul. Parkowa	-	-	-	-	-	5
2.	Czerwionka-Leszczyny*	48	31**	20	23	0,046	3
3.	Gaszowice*	43	-	14	13	0,045	3
4.	Jejkowice*	44	-	15	14	0,045	3

Wyjaśnienia:

¹⁾ - stężenie uśrednione dla roku dotyczy oceny poziomów substancji w powietrzu ze względu na ochronę roślin w strefie śląskiej, nie dotyczy aglomeracji i stref miejskich zgodnie z §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1032),

* - wartości uzyskane na podstawie modelowania - opracowanie Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach „Aktualizacja dla lat 2005 - 2007 oceny zanieczyszczenia powietrza w województwie śląskim w oparciu o modelowanie matematyczne ze szczególnym uwzględnieniem wpływu różnych źródeł emisji i zastosowanych parametrów do obliczeń dla dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM10, benzenu, ołowiu i tlenku węgla oraz arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu za 2007 rok”, na zlecenie WIOŚ Katowice, 2008 r. (niepewność wyników modelowania dla stężeń średnich rocznych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu wynosi 30%, zanieczyszczeń pyłowych, ołowiu i benzenu – 50%),

** - wartość uzyskana na podstawie modelowania – opracowanie Biura Studiów i Pomiarów Proekologicznych Ekometria w Gdańsku „Aktualizacja prognoz pyłu PM10 i PM2,5 dla lat 2015, 2020 na podstawie modelowania z wykorzystaniem nowych wskaźników emisyjnych” Etap III, na zlecenie GIOŚ, 2012 r.

Źródło: WIOŚ Katowice 2013

Inwestycje zrealizowane związane z ograniczaniem emisji zanieczyszczeń do powietrza

Jak opisano już powyżej Powiat Rybnicki otrzymał dofinansowanie na realizację projektu „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim”. W ramach tego projektu Powiat podjął szereg inwestycji związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza na swoim terenie. Ponadto oprócz zadań własnych Starostwa, na terenie Powiatu w latach 2010-2012, realizowane były działania koordynowane tj.: działania poszczególnych gmin Powiatu Rybnickiego jak i działania przedsiębiorców (informacje na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji) takie jak:

- **Gmina i Miasto Czerwionka-Leszczyny** – termomodernizacja Gimnazjum Nr 2 w Leszczynach” - 35 szt kolektorów (2011 r.), termomodernizacja Zespołu Szkół Nr 3 w Czerwionce” - 12 szt kolektorów (lata 2011-2012), budowa infrastruktury oświetleniowej i elementów bezpieczeństwa ruchu drogowego umożliwiającego wykorzystanie energii przyjaznej środowisku w Czerwionce-Leszczynach - 82 lampy uliczne hybrydowe zasilane przez systemy pobierające energię wiatru i słoneczną, 25 lamp ulicznych solarnych, 18 lamp parkowych solarnych, 2 znaki drogowe oświetlane 1 modułem fotowoltaicznym (2012 r.), termomodernizacja Gimnazjum Nr 2 w Leszczynach - dofinansowanie z UE program RPO oraz środki z WFOŚiGW (2011 r.), termomodernizacja Zespołu Szkół Nr 3 w Czerwionce - dofinansowanie z UE program RPO oraz środki z WFOŚiGW (lata 2011-2012), „Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim” - termomodernizacja Zespołu Szkół Nr 5 w Bełku (wymiana kotła gazowego) dofinansowanie z UE program RPO oraz środki z WFOŚiGW (2011 r.),
- **Gmina Gaszowice** – korzystając z dofinansowania Gminy w ciągu trzech lat zabudowano 40 szt. kotłów ekologicznych oraz 55 zestawów solarnych. Do zmniejszenia emisji dwutlenku węgla przyczyniły się również prace związane z termomodernizacją przedszkola w Czernicy, szkoły podstawowej w Szczerbicach oraz Ośrodka Kultury i Sportu w Gaszowicach, których celem była także większa oszczędność wydatków związanych z ogrzewaniem. Gmina

- finansowała w latach 2010-2012 wymianę starych nie ekologicznych kotłów węglowych. Dotacja wynosiła maksymalnie 5000 zł jednak nie więcej niż 50% kosztów inwestycji,
- **Gmina Świerklany** – dofinansowanie m.in. instalacji grzewczych przebiega zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Świerklany Nr 22/V/II z 2 marca 2011 r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej z budżetu gminy Świerklany na zadania związane z ochroną środowiska, w tym instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii (kolektory słoneczne, pompy ciepła itp.), kotły grzewcze, przydomowe oczyszczalnie ścieków,
 - przedsiębiorcy:
 - ✓ **Dynamic Technologies Polska Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczynach** – zmiana procesu spawania (2011 r.),
 - ✓ **Przedsiębiorstwo Energetyczne MEGAWAT Sp. z o.o. Zakład Z-1 Dębieńsko w Czerwionce-Leszczynach** – budowa dwóch nowych kotłów WR-3EM i WR-8EM opalanych węglem kamiennym i gazem koksowniczym wraz z instalacjami do odpylania i nową instalacją do przygotowania wody.

Inwestycje planowane do realizacji w ramach ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie Powiatu

Z przeprowadzonej wśród poszczególnych przedsiębiorców Powiatu Rybnickiego ankietyzacji, wynika, iż w kolejnych latach na terenie Powiatu planowane są następujące inwestycje:

- **POLHO Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczynach** – montaż wymienników ciepła w 2014 r.,
- **Dynamic Technologies Polska Sp. z o.o. w Czerwionce-Leszczynach** – zmiana procesu spawania (2013 r.), wymiana maszyny myjącej (2014 r.).

4.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią

Wody powierzchniowe

Powiat Rybnicki należy do prawostronnego dorzecza Odry. Główne cieki rzeczne powiatu Rybnickiego to: Bierawka, Sumina, Ruda, Szotkówka. Rzeka Bierawka jest największym ciekim Powiatu Rybnickiego, przepływa przez gminę Czerwionka - Leszczyny, łączna jej długość wynosi 55,5 km. Dalej przepływa przed obszary leśne pomiędzy Koźlem, Gliwicami i Raciborzem. Częścią sieci hydrograficznej terenu Powiatu Rybnickiego są również stawy rybne i niewielkie zbiorniki wodne związane z odkształceniami terenów górniczych i powstawaniem niecek wypełnionych wodą. Sztuczne zbiorniki wodne znajdują się w dolinie Bierawki (zbiornik Tama), dopływach rzeki Ruda: w dolinie potoku Radziejowskiego oraz potoku Woszczyckiego (Staw Gichta, Staw Garbocz, Stawy Łańcuchowe).

Wody podziemne

Powiat Rybnicki wchodzi w skład przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego, podregionu rybnickiego. Poziomy wodonośne występują głównie w czwartorzędowych piaskach, piaskach pylastych miocenu oraz piaskowcach i mułowcach karbonu górnego.

Powiat Rybnicki leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Jest to 345 QDP Rybnik (GZWP w utworach czwartorzędu, obszar 72 km², typ zbiornika – porowy o średniej głębokości ujęć 20-60 m, szacunkowe zasoby dyspozycyjne – 8 tys. m³/dobę. W bezpośrednim sąsiedztwie Powiatu, po stronie południowo – wschodniej znajdują się GZWP 346 QDP Pszczyna – Żory.

Stan wód powierzchniowych i podziemnych

Podstawa prawna

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) – art. 26;
- ustawa z dnia 18 lipca 2001r.- Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.) - art. 38a ust. 2 i 3, art. 47, art. 155a, art. 155b, art. 156;

- rozporządzenie MŚ z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 176, poz. 1455);
- rozporządzenie MŚ z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. z 2002 r. Nr 204, poz. 1728);
- rozporządzenie MŚ z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 162, poz. 1008);
- rozporządzenie MŚ z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 81, poz. 685);
- rozporządzenie MŚ z dnia 22 lipca 2009 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 122, poz. 1018);
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.);
- rozporządzenie MŚ z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2002 r. Nr 241, poz. 2093);
- rozporządzenie MŚ z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 143, poz. 896);

W 2011 r. monitoring badawczy prowadzono w Powiecie Rybnickim na rzece Szotkówka. Celem prowadzonych badań było określenie wielkości i wpływów przypadkowych zanieczyszczeń oraz wyjaśnienie przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych, określonych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych. Ocena wykazała, że jakość wód Szotkówki w latach 2010-2011 utrzymywała się na stałym poziomie, nie przekraczając warunków granicznych dobrego stanu wód.

Gospodarka wodno - ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

W Powiecie Rybnickim zaopatrzenie w wodę oraz gospodarka ściekowa prowadzona jest przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Rybniku oraz Czerwionce-Leszczynach.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia prowadzony jest przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Rybniku - w oparciu o Ustawę o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z dnia 7 czerwca 2001 r. (Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 - tekst jednolity) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007 r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.). Woda do spożycia, rozprowadzana jest siecią wodociagową o łącznej długości 446,5 km. Długość sieci w poszczególnych gminach Powiatu zestawiono w tab. 7.

Tabela 7. Charakterystyka sieci wodociągowej w poszczególnych gminach Powiatu Rybnickiego

Gmina	Długość sieci wodociągowej [km]	Liczba przyłączy [szt.]	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	
			Ogółem [dam ³]	Na 1 mieszkańca [m ³]
			2012	
Czerwionka - Leszczyny	187,9	6234	1053,8	25,1
Gaszowice	61,1	2213	213,4	23,2
Jejkowice	25,5	863	82,0	20,6
Lyski	86,9	2355	198,9	21,0
Świerklany	85,1	2760	311,7	26,3
Ogółem Powiat	446,5	14425	1859,8	24,3

Źródło: GUS

Na terenie poszczególnych gmin zauważyć można zróżnicowanie długości sieci - najkrótsza jest w gminie Jejkowice a najdłuższa w gminie Czerwionka - Leszczyny. Odzwierciedla to wielkość gminy a także stopień rozproszenia zabudowy mieszkaniowej. Do budynków mieszkaniowych wodę doprowadza 14 425 przyłączy wodociągowych. Ilość przyłączy w 2012 r. w gminach Powiatu Rybnickiego przedstawiono w tab. 7 powyżej.

Zużycie wody w Powiecie Rybnickim na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2012 r. przedstawiono w tab. 8.

Tabela 8. Zużycie wody w Powiecie Rybnickim w 2012 r.

Rok	Ogółem	Przemysł	Gospodarstwa domowe	Rolnictwo i leśnictwo	Eksploatacja sieci wodociągowej
				dam ³	
2012	5415,8	63	1859,8	3239	2113,8

Źródło: GUS

Gospodarka ściekowa

Na terenie Powiatu Rybnickiego w 2012 r. odprowadzono do wód lub do ziemi 6108 dam³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Długość sieci kanalizacyjnej oraz skanalizowanie poszczególnych gmin Powiatu w 2012 r. przedstawiono w tab. 9.

Tabela 9. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Powiatu Rybnickiego w 2012 r.

Gmina	Długość sieci kanalizacyjnej [km]	Liczba przyłączy [szt.]
	2012 r.	
Czerwionka - Leszczyny	35,8	1261
Gaszowice	43,8	948
Jejkowice	15,3	263
Lyski	23,3	401
Świerklany	135,1	1652
Ogółem Powiat	253,3	4525

Źródło: GUS

Stopień skanalizowania poszczególnych gmin Powiatu Rybnickiego jest bardzo zróżnicowany. Najlepiej skanalizowana jest gmina Świerklany, a najgorzej Jejkowice i Lyski.

Na terenie Powiatu Rybnickiego działają aktualnie 3 komunalne oczyszczalnie ścieków. Są to 2 oczyszczalnie typu biologicznego oraz 1 oczyszczalnia typu mechaniczno - biologicznego z podwyższonym usuwaniem miogenów.

Oczyszczalnie na terenie Powiatu Rybnickiego to:

- Świerklany: oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów administrowana przez Gminny Zakład Wodociągów w Jankowicach o przepustowości 1 620 m³/d.
- Lyski: oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna zlokalizowana w miejscowości Sumina o przepustowości 1800 m³/d.
- Czerwionka – Leszczyny: oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna z okresowym wspomaganie procesu usuwania fosforu na drodze chemicznej, administrowana przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Czerwionce – Leszczynach. Oczyszczalnia ma przepustowość 6300 m³/d.

Na podstawie informacji uzyskanych z ankietyzacji gmin wynika, że na terenie Powiatu zlokalizowanych jest 139 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 5307 zbiorników bezodpływowych.

Ochrona przed powodzią

Do aktualnych regulacji prawnych dotyczących ochrony przed powodzią należy ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, t.j.).

Powodzie mogą być wynikiem normalnych zjawisk przyrodniczych, którym człowiek nie może zapobiec albo wynikiem działalności człowieka poprzez zakłócenie normalnych zjawisk przyrodniczych, a także wynikiem awarii technicznych urządzeń. Główną przyczyną powodzi jest większy opad wody w stosunku do możliwości infiltracyjnych gleby w jednostce czasu.

Przyczyny naturalnych wezbrań są następujące:

- wezbrania nawalne - pochodzące z gwałtownych deszczy (30 - 40 mm) w krótkim okresie czasu, niedające się przewidzieć,
- wezbrania rozlewne - pochodzące z deszczy głównie w miesiącach letnich przy opadach trwających 3-5 dni, które są możliwe do przewidzenia,
- wezbrania zatorowe - wynikające z zatkania profilu rzecznego tzw. śryżem i lodem dennym, ma to miejsce w okresie wiosennym po mroźnej zimie (śryż - są to kryształki lodu zbite w gąbczastą masę tworzącą się w wodzie o temp. < 0°C),
- roztopy - w wyniku topnienia śniegu i lodu, które mogą być:
 - ✓ solarne - przy dodatnich temp. w ciągu dnia i mroźnej temp. w ciągu nocy,
 - ✓ adekwatno - opadowe - przy topnieniu śniegu z opadami deszczu.

Wezbrania prowadzące do powodzi mogą być wynikiem działalności człowieka, do których głównie należą:

- awarie zapór wodnych, którym towarzyszy gwałtowny spływ wody na tereny leżące poniżej zapory,
- zalanie polderów, co ma miejsce w czasie sztormu (polder - osuszony, depresyjny teren przymorski lub przy obwałowaniach rzek),
- regulacje rzek polegające na skróceniu koryta rzeki, aby poprawić jej spławność przez likwidację licznych meandrów zmniejszając w ten sposób pojemność rzeki, a także jej zdolność infiltracyjną,
- wylesianie znacznych obszarów, które mają dużą zdolność zatrzymywania wody z opadów głównie przez system korzeniowy.

Przed skutkami powodzi można zabezpieczyć się poprzez:

- unikanie zabudowy na terenach zalewowych,
- pogłębianie koryta rzeki,
- budowę wałów p-powodziowych,
- dbałość o stan wałów p-powodziowych ich szczelności i wytrzymałości,
- rozszerzenie odległości między wałami przeciwpowodziowymi,

- właściwe utrzymanie wałów i koryta rzeki poprzez usuwanie krzewów, drzew i innych przeszkód utrudniających spływ wody,
- dbałość o czystość międzywałów,
- zwiększenie retencji przez zalesianie (retencja lasu jest 10 x większa niż pola ornego),
- budowę zbiorników retencyjnych szczególnie w górnych odcinkach rzek a w dolnych budowę polderów i zbiorników wodnych (zbiorniki retencyjne można wykorzystać do wytwarzania energii elektrycznej i sportów wodnych),
- świadome przerywanie wałów i kierowanie wezbranych wód na przyległe tereny chroniąc niżej położone tereny zaludnione i ważne obiekty przemysłowe uzyskując w ten sposób wytłumienie naporu fali powodziowej (ważna tu jest ścisła koordynacja działań w czasie),
- budowę wrót i śluz do wprowadzania i odprowadzania wód, co pozwala złagodzić siłę naporu wód i tak nią pokierować aby omijała zagrożone tereny,
- stworzenie sprawnych i odpowiedzialnych służb znających swoje obowiązki i kompetencje,
- rozbudowę sieci wodowskazów, aby informacja o nadchodzącej fali powodziowej była pełna,
- tzw. „małą retencję”, tj. budowę stawów, zastawek piętrzących i małych zbiorników, co przyczyni się także do rozwoju agroturystyki,
- budowę tzw. „zbiorników suchych” poniżej zbiornika retencyjnego w celu okresowego hamowania odpływu i łagodzenia kształtu fali powodziowej.

W Programie małej retencji dla Województwa Śląskiego (Uchwała nr II/43/1/2006 z dnia 16 stycznia 2006 r. Sejmiku Województwa Śląskiego) z aneksem z dnia 28 sierpnia 2006 r. (Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/51/2/2006) ujęto działania na rzecz poprawy, stanu, odbudowy oraz powiększenia zasobów wodnych kraju i elementów ochrony przeciwpowodziowej. Jako priorytetowe kierunki działań z zakresu małej retencji przyjęto:

- odbudowę, modernizację i budowę urządzeń piętrzących w celu wykorzystania wody do nawodnień, spowolnienia odpływu wód powierzchniowych oraz ochrony gleb torfowych,
- uzupełnienie i modernizację obiektów melioracyjnych pod kątem zachowania równowagi ekologicznej biotopów,
- odbudowę, modernizację i budowę budowli piętrzących i stopni przeciwezyjnych dla podniesienia poziomu wody gruntowej na obszarach przyległych,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych sztucznych zbiorników wodnych o pojemności do 5 mln m³ na rzekach i potokach,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych stawów rybnych,
- piętrzenie istniejących małych jezior i magazynowanie dodatkowych zasobów wody z jednoczesnym podniesieniem walorów krajobrazowych i estetycznych środowiska przyrodniczego.

W lutym 2012 r. firma LEMTECH Konsulting Sp. z o.o. z Krakowa opracowała „Aktualizację Programu małej retencji dla województwa śląskiego wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego”.

W wykazie obiektów małej retencji ujętych w „Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego” znajdują się:

- Polder Sumina,
- Sumina – Jejkowice,

które znajdują się w zlewni rzeki Odry i przedstawiono je w tab. 10.

Tabela 10. Wykaz obiektów małej retencji ujętych w Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego zlokalizowanych na terenie Powiatu Rybnickiego

Lp.	Lokalizacja obiektu		Nazwa obiektu	Nazwa rzeki/cieku	Zbiornik, polder	Funkcje obiektu	Obecność przeprawki	Planowany termin realizacji robót
	Gmina	Miejscowość						
1.	Lyski	Sumina	Polder Sumina	Sumina	Polder	Ochrona przeciwpowodziowa – redukcja przepływów	NIE	2014-2018
2.	Jejkowice		Sumina-Jejkowice		Zbiornik suchy	Ochrona przeciwpowodziowa	b.d.	b.d.

Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego

Na podstawie ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 89, poz. 590) Starosta Rybnicki i Prezydent Miasta Rybnika podpisali porozumienie o stworzeniu wspólnego Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego (PCZK) dla powiatów ziemskiego i grodzkiego. Celem działania Centrum jest zapewnienie bezpieczeństwa obywateli, które dotyczy ochrony przeciwpożarowej, przeciwpowodziowej i zwalczania innych zagrożeń.

Starosta Rybnicki powołał także Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego stanowiący organ pomocniczy w wykonywaniu zadań zarządzania kryzysowego.

Opracowany został **Powiatowy Plan Reagowania Kryzysowego** określający zadania oraz sposób postępowania poszczególnych służb np. Straży Pożarnej czy pracowników Starostwa Powiatowego.

Narzędzie działalności w obszarze reagowania kryzysowego stanowi łączność radiowa. Za pośrednictwem radiostacji otrzymanych z Urzędu Wojewódzkiego, poszczególne gminy powiatu oraz Starostwo posiadają łączność bezprzewodową z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego, z Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody, a także Policją i innymi jednostkami.

W dniu 02 września 2011 r. Starosta Rybnicki wydał Zarządzenie Nr 32/2011 w sprawie opracowania gminnych planów zarządzania kryzysowego, zobowiązując tym samym Burmistrza oraz Wójtów poszczególnych gmin powiatu do opracowania własnych planów reagowania kryzysowego.

Ponadto w dniu 03 grudnia 2012 r. Starosta Rybnicki – Szef Obrony Cywilnej Powiatu, wydał Zarządzenie nr 46/2012 w sprawie organizacji i działania Systemu Wczesnego Ostrzegania (SWO) w Powiecie Rybnickim. Jednostki SWO szczebla powiatowego przesyłają niezwłocznie do PCZK informacje o zagrożeniach i zdarzeniach ponadlokalnych.

W celu zapewnienia prawidłowego wykonywania zadań w zakresie zarządzania kryzysowego na szczeblu gmin Powiatu Rybnickiego funkcjonują następujące wydziały i zespoły:

- Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności w Urzędzie Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny,
- Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego w Jejkowicach – powołany Zarządzeniem Nr 70/2008 Wójta Gminy Jejkowice z dnia 01 grudnia 2008 r.,
- Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego w Świerklanach – powołany Zarządzeniem Nr 0050.101.2012 Wójta Gminy Świerklany z dnia 31 lipca 2012 r.

Tereny zagrożone powodzią wynikające z zapisów Powiatowego Planu Reagowania Kryzysowego

Teren Powiatu Rybnickiego z uwagi na korzystne położenie geograficzne na grzbiecie wododziałów rzek Wisły i Odry nie jest zagrożony występowaniem powodzi. Jednak na skutek eksploatacji górniczej powstały lokalne obniżenia terenu tworząc niecki bezodpływowe. Przy większych ciągłych opadach atmosferycznych i w czasie wiosennych roztopów tereny te mogą być częściowo zalane. Ze względu na znaczną odległość od większych zbiorników wodnych zagrożenie katastrofalnymi zatopieniami nie istnieje.

W czasie alarmu powodziowego kontrolowany jest zbiornik wody przemysłowej po KWK „Dębieńsko” na rzece Bierawka wraz z zaporą wałową ziemną i jazem żelbetowym oraz rzeka Suminka.

Z punktu widzenia osłony przeciwpowodziowej, okresami charakterystycznymi dla powodzi są:

- okres czuwania - po stwierdzeniu przez IMGW możliwości wystąpienia wezbrania i zaistnienia zagrożenia powodziowego,
- okres zagrożenia powodziowego - jeśli prognozy IMGW przewidują, że przy dalszym niekorzystnym rozwoju sytuacji meteorologicznej tereny przybrzeżne mogą być narażone na zalanie, a na zbiornikach retencyjnych wprowadza się szczególne warunki użytkowania,
- okres pogotowia przeciwpowodziowego - po ogłoszeniu przez Wojewodę pełnej mobilizacji służb sprawujących bezpośrednią ochronę przeciwpowodziową,
- okres alarmu przeciwpowodziowego - okres prowadzenia akcji przeciwpowodziowej.

Jeżeli na wodowskazie stan wody osiągnie:

- stan ostrzegawczy - dane z wodowskazów podawane są trzy razy dziennie tj.
wg czasu zimowego w godzinach: 7⁰⁰; 13⁰⁰; 19⁰⁰,
wg czasu letniego w godzinach: 8⁰⁰; 14⁰⁰; 20⁰⁰.
- przy zbliżaniu się do stanu alarmowego lub po jego przekroczeniu co trzy godziny przez całą dobę w terminach:
wg czasu zimowego w godzinach: 7⁰⁰; 10⁰⁰; 13⁰⁰; 16⁰⁰; 19⁰⁰; 22⁰⁰; 1⁰⁰; 4⁰⁰;
wg czasu letniego w godzinach: 8⁰⁰; 11⁰⁰; 14⁰⁰; 17⁰⁰; 20⁰⁰; 23⁰⁰; 2⁰⁰; 5⁰⁰.

Tereny zagrożone podtopieniami w gminach Powiatu Rybnickiego na podstawie ankietyzacji

Na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji w gminach Powiatu Rybnickiego pozyskano następujące informacje w zakresie terenów zagrożonych powodzią:

- Gmina i Miasto Czerwionka-Leszczyny – na terenie gminy nie występują tereny zagrożone powodzią, w związku z czym nie zostały one ujęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp). Warto zwrócić uwagę na fakt, że dorzecze rzeki Bierawka, przepływającej przez teren Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny, zlokalizowane jest w rejonach pogórnich osiadań terenu, co skutkuje ich zalewaniem podczas każdorazowego znacznego podniesienia się wody w ciekach. Znaczne opady w postaci deszczów nawalnych o wysokim natężeniu, występujących w krótkim czasie, zimowe roztopy oraz specyfika zlewni sprawiają, iż jest to obszar o pewnym potencjale zagrożenia powodziowego (dochodzi do wylewów, co prowadzi do lokalnych podtopień dróg i pól uprawnych), ale nie jest ono poważne. Równocześnie obserwuje się występowanie terenów podmokłych w pobliżu stawów hodowlanych,
- Gmina Gaszowice – podstawą дренаżu na terenie gminy są dwa cieki powierzchniowe (zlewnie III-go rzędu) tj. potok Czernicki i Gzel. Nie stanowią one realnego zagrożenia powodziowego, ale mogą spowodować lokalne podtopienia. Tereny zagrożone podtopieniami nie zostały ujęte w mpzp,
- Gmina Świerklany - bezpośrednie zagrożenie powodziowe nie występuje na terenie Gminy Świerklany. Mogą wystąpić jedynie lokalne podtopienia gospodarstw w wyniku gwałtownych opadów deszczu na terenach, gdzie drobne cieki wodne nie będą mogły pomieścić nadmiernej ilości wody opadowej. Na terenie Jankowic nie występuje zagrożenie powodziowe ze względu na to, iż tereny w pobliżu potoków są nie zamieszkane, a z terenów szkód górniczych mieszkańcy zostali przesiedleni. Na terenie gminy Świerklany ze względu na gęstą zabudowę wzdłuż koryta rzeki Szotkówka (ul. Stawowa, ul. Wiejska w kierunku ul. Sobieskiego i ul. ks. Janika oraz teren przy GOKiR Świerklany – ul. Strażacka) gwałtowny przybór wód może powodować lokalne podtopienia budynków. Na terenie Gminy nie ma budowli hydrotechnicznych, a znajdujące się w najbliższym sąsiedztwie (zapora na rzece Ruda – nie stanowi zagrożenia dla terenu gminy). Tereny zagrożone podtopieniami nie zostały ujęte w mpzp.

Inwestycje zrealizowane w ramach ochrony przeciwpowodziowej w poszczególnych gminach Powiatu

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika, że na terenie Powiatu Rybnickiego prowadzone były inwestycje związane z ochroną przed powodzią takie jak:

- Gmina i Miasto Czerwionka-Leszczyny - RZGW w Gliwicach w latach 2008-2012 wykonał następujące zadania sfinansowane z budżetu państwa: naprawę koryta rzeki Bierawki w km 44+000, roboty udrożnieniowe rzeki Bierawki, udrożnienie i profilowanie poprzecznego koryta rzeki Bierawki powyżej ul. Furgoła na długości ok. 650 m (km 48+150–48+800). Ponadto Rejonowy Związek Spółek Wodnych w Czerwionce-Leszczynach wykonał w 2010 r. - 11.366 m i w 2011 r. - 14.680 m konserwacji rowów oraz 200 i 150 ha sieci drenarskiej.
- Gmina Gaszowice – czyszczenie cieków i rowów gminnych wykonywane jest przez Zakład Obsługi Komunalnej.

Inwestycje planowane do realizacji w ramach ochrony przeciwpowodziowej w poszczególnych gminach Powiatu

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika, że w kolejnych latach na terenie Powiatu Rybnickiego planowane są inwestycje związane z ochroną przed powodzią takie jak:

- Gmina i Miasto Czerwionka-Leszczyny – w latach 2013-2016 RZGW w Gliwicach planuje wykonanie następujących prac: udrożnienie i profilowanie przekroju poprzecznego koryta rzeki Bierawki w km 48+800 – 49+900, umocnienie brzegów koryta rzeki Bierawki w km 48+150 – 49+900.
- Gmina Gaszowice – bieżąca regulacja cieków wodnych.

4.3. Gospodarka odpadami

Zgodnie z nową ustawą o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21), nie opracowywuje się już planów gospodarki odpadami na szczeblu gminnym i powiatowym. Obowiązują natomiast Krajowy plan gospodarki odpadami oraz wojewódzkie plany gospodarki odpadami. Obecnie obowiązuje Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 przyjęty Uchwałą Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. (M. P. z 2010 r. Nr 101, poz. 1183) oraz Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego 2014 przyjęty Uchwałą Nr IV/25/1/2012 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 24 sierpnia 2012 r.

Jedną z form działania Powiatu Rybnickiego jest prowadzenie procedury administracyjnej, w tym wydawania pozwoleń i zezwoleń w zakresie gospodarki odpadami. W latach 2008-2013 wydano aż 62 nowe decyzje udzielające pozwoleń na wytwarzanie odpadów oraz zezwoleń na odzysk, zbieranie i transport odpadów oraz 26 decyzji zmieniających, umożliwiających korektę dotychczas prowadzonej działalności. Zgodnie z nową ustawą o odpadach od 2013 r. wydawne są zezwolenia na zbieranie i zezwolenia na przetwarzanie odpadów. Wśród orzeczeń znalazła się jedna decyzja odmowna z 2011 r., nie udzielająca zezwolenia na transport, zbieranie i odzysk odpadów o kodzie 17 06 04, wynikająca z nieodpowiednio planowanej lokalizacji przedsięwzięcia.

Zestawienie ilości wydawanych decyzji w poszczególnych latach, przedstawiono w tab. 11.

Tabela 11. Liczba decyzji wydawanych przez Starostwo Powiatowe w Rybniku w latach 2008-2013

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nowe decyzje	17	8	13	9	11	4
Decyzje zmieniające	3	7	4	8	4	-

Źródło: Starostwo Powiatowe w Rybniku

4.3.1. Gospodarka odpadami z sektora komunalnego

Informacje zawarte w niniejszym rozdziale pozyskano z bazy danych Wojewódzkiego Systemu Odpadowego dla województwa śląskiego.

Źródłami powstawania odpadów komunalnych są przede wszystkim:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty infrastruktury (z sektora handlu i usług).

Ilość niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz odpadów z selektywnej zbiórki zebranych i zagospodarowanych na terenie gmin Powiatu Rybnickiego w kilku ostatnich latach przedstawiono w tab. 12.

Tabela 12. Ilości zebranych odpadów komunalnych z Powiatu Rybnickiego w latach 2008-2011

Kod odpadu	Masa [Mg]			
	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Czerwionka Leszczyny				
150101	-	6,20	6,80	6,20
150102	-	69,80	118,20	107,80
150107	-	244,90	251,60	218,70
200136	-	2,05	3,25	7,50
200140	-	1,50	0,50	
200201	-	41,70	1 331,80	1 205,60
200202	-	1,90	-	-
200203	14,94	-	-	-
200301	6 099,50	5 936,60	5 140,90	4 681,70
200307	2,20	0,90	1,60	75,20
200399	3,80	-	-	-
Suma	6120,44	6305,55	6854,65	6302,7
Gaszowice				
150102	-	-	0,92	-
150107	-	-	1,63	-
200301	-	-	200,88	-
Suma	-	-	203,43	-
Jejkowice				
150102	-	-	0,09	-
150107	-	-	0,12	-
200301	-	49,90	48,30	-
Suma	-	49,9	48,51	-
Świerklany				
200123*	-	0,66	-	-
200135*	5,80	3,17	-	-
200136	-	0,16	-	-
200201	-	-	73,38	45,88
200202	-	-	-	2,32
200301	2 525,90	2 894,92	2 701,22	2 740,51
200307	29,70	52,67	47,62	72,38
200399	-	-	1,00	-
Suma	2 561,4	2 951,58	2 823,22	2 861,09
Powiat Rybnicki				
150101	0	6,2	6,8	6,2
150102	0	69,8	119,21	107,8
150107	0	244,9	253,35	218,7
200123*	0	0,66	0	0
200135*	5,8	3,17	0	0
200136	0	2,21	3,25	7,5
200140	0	1,5	0,5	0
200201	0	41,7	1 405,18	1 251,48
200202	0	1,9	0	2,32
200203	14,94	0	0	0
200301	8 625,4	8 881,42	8 091,3	7 422,21

200307	31,9	53,57	49,22	147,58
200399	3,8	0	1	0
Suma	8681,84	9307,03	9929,81	9163,79

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy

Jak wynika z tab. 12 ilość odebranych odpadów (niesegregowanych) zmieszanych odpadów komunalnych w ostatnich latach malała i w 2010 r. wyniosła 9 929,81 Mg, a rok później 9 163,79 Mg. Niewątpliwie wpływ na taką sytuację miał wzrost selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych oraz odpadów ulegających biodegradacji, zauważalny przede wszystkim w gminie Czerwionka-Leszczyny. Biorąc pod uwagę wszystkie odpady zbierane w sposób selektywny oszacowana, że w ten sposób zebrano łącznie 18,5% w 2010 r. i 19,0% w 2011 r.

Warto nadmienić, iż w 2011 r. przez Sejm przyjęta została ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897 z późn. zm), która weszła w życie w dniu 01 stycznia 2012 r. Ustawa ta doprecyzowuje zadania gmin w zakresie gospodarowania odpadami, w tym także zagadnienia związane z selektywnym zbieraniem odpadów komunalnych, w związku z czym można założyć, iż poziom selektywnej zbiórki w poszczególnych gminach Powiatu Rybnickiego będzie sukcesywnie wzrastał.

Instalacje do odzysku odpadów komunalnych

Zgodnie z aktualizacją WPGO dla województwa śląskiego Powiat Rybnicki został przydzielony do regionu III, leżącego w południowo-zachodniej części województwa. W regionie tym funkcjonuje szereg instalacji do odzysku odpadów komunalnych, jednak żadna z nich nie znajduje się bezpośrednio na terenie powiatu. Najbliżej położone gminy posiadające odpowiednie linie technologiczne to: Rybnik, Żory, Jastrzębie Zdrój i Racibórz.

4.3.2. Gospodarka odpadami z sektora gospodarczego

Informacje o rodzajach i ilościach odpadów powstających w sektorze gospodarczym pozyskano z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego (WSO) - województwo śląskie. Podmioty gospodarcze, zgodnie z zapisami ustawy o odpadach, przekazują informacje o wytwarzaniu i gospodarowaniu odpadami do Urzędu Marszałkowskiego do 15 marca każdego roku kalendarzowego za rok poprzedni.

W tab. 13 przedstawiono rodzaje i ilości odpadów pochodzących z sektora gospodarczego, na który niewątpliwie największy wpływ w ostatnich latach miała działalność górnicza, przetwórstwo spożywcze oraz przetwórstwo drewna. Z kolei rodzaje i ilości odpadów zagospodarowanych na terenie Powiatu Rybnickiego przedstawiono w tab. 14.

Tabela 13. Masa odpadów gospodarczych wytworzonych na terenie Powiatu Rybnickiego w latach 2008-2012

Kod Odpadu	Masa [Mg]				
	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
010102	0,00	0,00	0,00	0,00	33852,00
010409	0,00	0,00	0,00	0,00	2142,80
010412	0,00	1817,80	4671,00	1 333 922,20	204 336 9,70
010481	0,00	0,00	0,00	0,00	67 122,00
020103	1,35	0,00	0,00	9,34	5,68
020106	0,00	1 945,35	2 073,21	1 162,42	2 666,24
020110	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00
020182	0,00	16,08	14,81	24,10	11,30
020202	430,95	393,17	516,38	310,30	261,61
020203	268,60	202,00	1 379,07	1 753,82	1 042,67
020204	0,00	0,00	1,50	36,20	46,00
020299	0,00	2,90	1,95	2,80	4,30

020304	0,00	5,64	5,64	11,10	12,02
020501	0,00	0,00	0,02	0,03	0,00
030105	10 144,01	10 245,20	10 547,75	9 175,54	8 351,18
030199	10,05	5,45	3,12	4,43	4,21
030201*	0,00	0,80	0,80	0,40	0,40
040108	2,30	0,80	0,00	0,00	0,00
040221	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00
050601*	52,50	32,20	40,60	46,40	0,00
050603*	153,40	120,90	128,00	128,20	0,00
060199	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
060201*	0,00	0,00	0,00	0,00	2,05
060404*	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
070213	0,00	0,00	0,00	0,80	13,98
Suma	11 063,44	14 788,29	19 383,85	1 346 588,08	2 158 908,14

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy

Tabela 14. Masa odpadów zagospodarowanych na terenie Powiatu Rybnickiego w latach 2008-2012

Kod odpadu	Oznaczenie procesu	Masa [Mg]				
		2008	2009	2010	2011	2012
Odzysk						
010102	R14	91 417,0000	70 200,0000	0,0000	3 263,0000	33 852,0000
010408	R14	0,0000	45,7300	0,0000	0,0000	0,0000
010412	R14	993 031,4400	1 081 569,6200	1 750,1000	1 333 922,2000	2 043 369,7000
010481	R14	51 878,0000	135 161,0000	0,0000	0,0000	84 548,2500
020106	R10	0,0000	0,0000	0,0000	291,0000	706,0000
Suma		1 136 326,44	1 286 976,35	1 750,10	1 337 476,20	2 162 475,95
Unieszkodliwianie						
010102	D5	25 220,0000	20 540,0000	35 048,0000	4 108,0000	0,0000
010412	D5	1 133 449,4000	1 050 408,0000	1 204 514,0000	123 797,8000	0,0000
010481	D5	114 584,0000	84 518,3000	112 630,5000	20 746,0000	0,0000
Suma		1 273 253,40	1 155 466,30	1 352 192,50	148 651,80	0,00

Źródło: Wojewódzki System Odpadowy

Instalacje do odzysku odpadów z sektora gospodarczego

Na terenie Powiatu Rybnickiego funkcjonują następujące instalacje do przetwarzania odpadów:

1. ZOWER Sp. z o.o., ul. Kolejowa 4, 44 – 230 Czerwionka-Leszczyny:

Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 01 04 12. Odzysk tych odpadów prowadzony jest w instalacji do przetwarzania odpadów z fizycznej przeróbki kopalin, znajdującej się na terenie gminy Czerwionka – Leszczyny na poddzierzawianej części nieruchomości od firmy ZOWER” Sp. z o.o. Odzysk węgla z hałdy po KWK „Dębieńsko” (w likwidacji) odbywa się dwoma ciągami technologicznymi – pierwszy to linia ciężka cieczy do odzyskiwania węgla o uziarnieniu 32÷1 mm i drugi - linia frakcji drobnej do odzyskiwania węgla o uziarnieniu 1÷0,25 mm. Moc przerobowa: 01 04 12 - 1 800 000 Mg /rok.

2. Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska „PRO – EKO”, ul. Narutowicza 3, 44 – 230 Czerwionka-Leszczyny:

Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 10 10 06 i 10 10 08. Instalacja: kruszarka walcowa. Działalność w zakresie odzysku prowadzona jest na terenie gminy Czerwionka-Leszczyny przy ul. Młyńskiej:

Odzysk polega na kruszeniu odpadów, ich mieszaniu w odpowiedniej proporcji a następnie dodawaniu spoiw mineralnych i innych kruszyw naturalnych. Produkt końcowym jest kruszywo o nazwie OPE -1. Moc przerobowa: 10 10 06 – 5 000 Mg/rok, 10 10 08 – 20 000 Mg/rok.

3. Koksownia „DĘBIENSKO”, ul. Przemysłowa 12, 44 – 230 Czerwionka-Leszczyny:
Instalacja do przetwarzania odpadów z pirolitycznej przeróbki węgla. Instalacja do przetwarzania szlamów z oczyszczalni. Moc przerobowa: 05 06 01* - 80 Mg/rok, 05 06 03* - 6,9 Mg/rok, 06 01 99 - 0,1 Mg/rok, 16 05 08* - 0,2 Mg/rok.
4. Przedsiębiorstwo produkcyjno - handlowe "UTEX" Sp. z o.o., ul. Podmiejska 1, Rybnik.
Teren dzierżawiony położony w gminie Czerwionka-Leszczyny:
 - Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 10 01 82. Odzysk tych odpadów prowadzony jest na terenie gminy Czerwionka-Leszczyny na poddzierżawianej części nieruchomości od firmy ZOWER” Sp. z o.o. Odzysk prowadzony jest w mobilnym urządzeniu mieszającym „ARAN”. Odpady wykorzystywane są do produkcji materiału o nazwie KRUSZYWO GEO-UTEX. Moc przerobowa: 10 01 82 – 150 000 Mg/rok.
 - Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 10 01 80. Odzysk tych odpadów prowadzony jest na terenie placu budowy autostrady A1 na odcinku Bełk-Sośnica. Instalacja do produkcji piasku żuźlowego jest całkowicie mobilna. Moc przerobowa: 10 01 80 – 40 000 Mg/rok.
5. Przedsiębiorstwo Prefabrykacji Górniczej „PREFROW” Sp. z o.o., ul. Wiejska 7, 44-201 Rybnik:
Odzysk odpadów w Zakładzie Produkcyjnym „Jankowice” położonym w Świerklanach przy ul. Przemysłowej 2 oraz w Zakładzie Produkcyjnym w Czernicy przy ul. Górniczej 3. Odpady wykorzystywane są jako domieszki do masy betonowej prefabrykatów górniczych. Moc przerobowa: 10 01 01 – 10 500 Mg/rok, 10 01 02 – 1 000 Mg/rok.
6. Firma Handlowa „TRANSBUD-WULKAN” Zdzisław Wszola. ul. Sosnowa 7, 42-512 Preczów:
Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 01 01 02. Instalacja: kruszarka walcowa. Odzysk tych odpadów w postaci kamienia dołowego pochodzącego z bieżącej produkcji kopalni KWK JAS-MOS w Jastrzębiu Zdroju prowadzony jest na terenie gminy Świerklany przy budowie odcinka autostrady A-2 „Świerklany – Goryczki”. Moc przerobowa: 01 01 02 – 100 000 Mg/rok.
7. POLHO Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 12, 44-230 Czerwionka-Leszczyny:
Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 01 04 81. Instalacja wzbogacania odpadów poflotacyjnych służy do odzysku koncentratu węgla z mułów odpadowych (odpady z flotacyjnego wzbogacania węgla), pochodzących głównie z osadników ziemnych byłej KWK Dębieńsko. Moc przerobowa: 01 04 81 – 500 000 Mg/rok.
8. Przedsiębiorstwo „OPERATOR” Sp. z o.o., ul. Młyńska 21 a, 44-230 Czerwionka-Leszczyny:
Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 10 10 06 i 10 10 08. Instalacja: kruszarka walcowa. Odzysk tych odpadów prowadzony jest na terenie gminy Czerwionka-Leszczyny przy ul. Młyńskiej. Odzysk polega na kruszeniu odpadów, ich mieszaniu w odpowiedniej proporcji a następnie dodawaniu spoiw mineralnych i innych kruszyw naturalnych. Produkt końcowym jest kruszywo o nazwie OPE -1. Moc przerobowa: 10 10 06 – 5 000 Mg/rok, 10 10 08 – 20 000 Mg/rok.
9. Rybnickie Przedsiębiorstwo Budownictwa Drogowego S.A., ul. Mikołowska 107, 44-203 Rybnik
Grupa Robót nr 2 - Wytwórnia Mas Bitumicznych Teltomat, ul. Karola Miarki, 44-237 Bełk:
Instalacja do odzysku odpadów o kodzie 17 01 01, 17 01 81, 17 03 02. Odzysk odpadów z betonów i podbudowy dróg, pyłów z odpylania kruszywa i rumuszu prowadzony jest na terenie Grupy Robót nr 2 w Bełku przy ul. K. Miarki. Odzysk odpadów będzie odbywał się w instalacji jaką jest: istniejąca wytwórnia mas bitumicznych Teltomat. Produkt końcowym jest masa bitumiczna, która następnie będzie wykorzystana w procesie modernizacji lub budowy drogi. Moc przerobowa: 55 000 Mg/rok.
10. Przedsiębiorstwo PHU „Gatner-1”, ul. Furgoła 43a, 44-230 Czerwionka-Leszczyny
Instalacja do produkcji pustaków:
Moc przerobowa: 10 01 80 - 30 000 Mg/rok, 10 01 01 – 30 000 Mg/rok.
11. PHU METPOL Grzegorz Czaplinski, ul. Kopalniana 9a, 44-230 Czerwionka-Leszczyny:
Odzysk tych odpadów prowadzony jest na terenie zlokalizowanym w Czerwionce-Leszczynach przy ul. Kopalnianej 9a. Odpady odzyskiwane będą w procesie R14. Skup złomu. Moc przerobowa: 700 Mg/rok.

- 12.PHU „EDROMET” Edward Czapliński, ul. Kopalniana 9a, 44-230 Czerwionka-Leszczyny:
Odzysk tych odpadów prowadzony jest na terenie zlokalizowanym w Czerwionce-Leszczynach przy ul. Kopalnianej 9a. Skup złomu. Moc przerobowa: 143 800 Mg/rok.
- 13.PHU „METALEX” S. C. Grzegorz, Monika, Edward Czapliński, ul. I. Kopalniana 9a, 44 – 230 Czerwionka-Leszczyny:
Odzysk tych odpadów prowadzony jest na terenie stanowiącym własność spółki cywilnej „METALEX”, zlokalizowanym w Czerwionce-Leszczynach przy ul. Kopalnianej 9a. Odpady odzyskiwane będą w procesie R14. Skup złomu. Moc przerobowa: 400 Mg/rok.
- 14.SILMET, ul. Sportowa 2, 44-264 Jankowice
Skup złomu.
- 15.PPHU „ILMAR” S.C. Ilona Witala – Sługa, Marek Witala, ul. Przemysłowa 3, 44-266 Świerklany.
Skup złomu.
- 16.PPHU „ALMAR” S.C. Alojzy i Marek Witala, ul. Przemysłowa 3, 44-266 Świerklany.
Skup złomu.
- 17.PHU „Tomex” Tomasz Stefaniak, ul. Kazimierza Przerwy Tetmajera 205, 44 – 280 Rydułtowy.
Odzysk odpadów w procesie R14 prowadzony jest w betoniarni przy ul. Piaskowej w Jankowicach na działkach nr 225/5, 458/97, 453/97. Odpady z żużłu stosowane są do produkcji pustaków żużlowych. Odzysk odpadu o kodzie 10 01 02 polega na wykorzystaniu go jako dodatek mineralny typu II tj. drobnoziarnisty materiał nieorganiczny o właściwościach pucolanowych, zgodnie z normami dotyczącymi betonów. Moc przerobowa: 10 01 01 – 120 Mg/rok, 10 01 02 – 120 Mg/rok.

4.3.3. Składowiska odpadów

Na terenie Powiatu Rybnickiego funkcjonowało **składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jankowicach** na ul. Ks. Walentego 3, zarządzane przez Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Świerklanach przy ul. Strażackiej 1. W dniu 20 grudnia 2011 r. nastąpiło zaprzestanie eksploatacji niniejszego składowiska. W dniu 16 sierpnia 2013 r. Marszałek Województwa Śląskiego wydał decyzję Nr 1796/OS-2013 o zamknięciu omawianego składowiska. Proces związany z zamknięciem i wykonywanymi pracami rekultywacyjnymi realizowany będzie zgodnie z projektem technicznym zamknięcia składowiska odpadów komunalnych w Jankowicach.

Harmonogram prac związanych z zamknięciem składowiska przedstawia się następująco:

- ukształtowanie wierzchowiny składowiska – do 30 czerwca 2015 r.,
- ukształtowanie skarp – do 31 grudnia 2015 r.,
- wykonanie okrywy rekultywacyjnej – do 31 grudnia 2016 r.,
- wykonanie odwodnienia składowiska – do 31 grudnia 2016 r.

Harmonogram prac związanych z rekultywacją biologiczną przedmiotowego składowiska przedstawia się następująco:

- zatrawienia powierzchni składowiska – do 31 grudnia 2017 r.,
- przeprowadzenie zadrzewień – do 31 grudnia 2018 r.

W decyzji wyznaczono termin zakończenia rekultywacji składowiska odpadów w Jankowicach do 31 grudnia 2018 r.

Ponadto na terenie Powiatu Rybnickiego występuje jedno składowisko odpadów górniczych Borynia Jar i Borynia - Jar zbiornik 6A, w chwili obecnej nieczynne oraz jedno dzikie wysypisko o powierzchni 25 m².

4.4. Tereny poprzemysłowe

Przemiany gospodarcze jakie miały miejsce na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat sprawiły pojawianie się nowej kategorii zdewastowanych terenów związanej z zaprzestaniem działalności gospodarczej zakładów przemysłowych. Ponadto, należy spodziewać się przybywania kolejnych

terenów tego typu. Z doświadczenia krajów Europy zachodniej jednoznacznie wynika, iż próba rozwiązania tego problemu nie jest kwestią kilku lat, ale problemem wymagającym długotrwałej pracy polegającej na zmuszaniu przywracaniu terenom ich użyteczności gospodarczej.

Problem ponownego wykorzystania terenów poprzemysłowych i zdegradowanych jest szczególnie istotny w kontekście Województwa Śląskiego, ponieważ w jego obrębie istnieje najwięcej omawianych obszarów. W 2008 r. na zlecenie Wydziału Gospodarki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych oraz Główny Instytut Górnictwa opracowały „Wojewódzki program przekształceń terenów poprzemysłowych i zdegradowanych wraz z koncepcją rozbudowy narzędzi informatycznych oraz prognozą jego oddziaływania na środowisko”. Program stanowi zaczątek budowy systemu wspierającego rekultywację terenów i skierowany jest do gmin, które są głównym podmiotem wdrażającym.

Aby zwiększyć efektywność podejmowanych działań w 2007 r. stworzono bazę danych będącą elementem Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej (RSIP). Baza została stworzona przez Samorząd Województwa Śląskiego w latach 2004-2005, na podstawie danych uzyskanych z ankietyzacji gmin i powiatów. Informacje gromadzone w bazie RSIP służą ocenie potencjału terenów dla przekształcania ich do nowych funkcji a także zawierają warunki zabezpieczania środowiska przed szkodliwym oddziaływaniem terenów zdegradowanych. W ramach wdrażania Programu baza RSIP będzie aktualizowana oraz będzie przyjmowała nowe zgłoszenia terenów.

Głównym problemem Powiatu Rybnickiego są prace górnicze związane z eksploatacją złoża, w wyniku czego wiele terenów zostało przeobrażonych i uległo degradacji. Gminami najbardziej narażonymi na oddziaływanie kopalni są Czerwionka-Leszczyny i Świerklany. Skutki prac górniczych widoczne są przede wszystkim w osiadaniu terenu, które w Świerklanach dolnych dochodzą nawet do 13 m. Deformacje tego typu mają niewątpliwie wpływ na powstawanie lokalnych zlewisk i podtopień, będących bezpośrednim zagrożeniem dla terenów rolniczych oraz obszarów z zabudową mieszkaniową. W pierwszym przypadku odnotowuje się niestety zalewanie powierzchni, na których prowadzona jest działalność rolnicza, natomiast w chwili obecnej nie przewiduje się negatywnego oddziaływania kopalń na tereny zamieszkałe. Na opisanych obszarach planowana jest działalność rekultywacyjna związana z ich przekształceniem, głównie w kierunku rekreacyjno-sportowym.

Kolejnym skutkiem prac eksploatacyjnych mających wpływ na degradację terenu jest niewątpliwie powstawanie hałd i składowisk pogórnich, powodujących przedostawanie się zanieczyszczeń do gleby. W chwili obecnej, na terenie gminy Czerwionka-Leszczyny prowadzone są już prace związane z gospodarczym odzyskiem materiałów zalegających na zwalówiskach, natomiast w gminie Świerklany takie działania są planowane w najbliższym czasie, szczególnie na nieczynnym składowisku odpadów górniczych Borynia Jar.

Zarówno w unijnym, jak i polskim ustawodawstwie brak jest odrębnych przepisów prawnych, które regulowałyby zagadnienia dotyczące zagospodarowania zdegradowanych terenów poprzemysłowych. Zapisy dotyczące problematyki tych terenów można znaleźć w dyrektywach i ustawach wymienionych poniżej:

- Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu;
- Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego.

Obowiązek naprawy szkód spowodowanych działalnością górniczą wynika z Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 z późn. zm.) oraz z Ustawy - Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 20.06.2009 r. z późn. zm.). Do bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku i do szkody w środowisku stosuje się przepisy Ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. (Dz. U. Nr 75, poz. 493 z późn. zm.).

Ustawowa odpowiedzialność za tereny porzucone (w tym przemysłowe), należy do władającego terenem lub podmiotu, który spowodował degradację, a odpowiedzialność administracyjna spada na

Starostę. System ten nie funkcjonuje jednak najlepiej, a w niektórych przypadkach nie działa wcale. Większość terenów przemysłowych należy obecnie do skarbu państwa, który z powodu braku funduszy podejmuje bardzo ograniczone działania. Rozwiązaniem problemu w dużej mierze mogłyby być działania prywatnych inwestorów, aby jednak do tego doszło należy stworzyć środowisko sprzyjające inwestycjom na terenach przemysłowych. W tym celu niezbędne jest dokładne rozpoznanie zanieczyszczeń obszarów zdegradowanych a łączny koszt ich rekultywacji i zakupu nie może przekraczać kosztów terenów „zielonych” (niezdegradowanych). Inwestor musi mieć pewność, że przedsięwzięcie odnośnie terenu przemysłowego jest opłacalne i nie wiąże się z ryzykiem ekologicznym.

W obecnym systemie prawnym władze powiatowe nie mają bezpośredniego obowiązku podejmowania działań w zakresie rozwiązywania problemu terenów przemysłowych, jednakże muszą mieć świadomość potencjału gospodarczego jaki tkwi w tych obszarach, w kontekście rozwoju całego regionu. Niezbędna zatem jest odpowiednia współpraca z administracją na szczeblu gminnym oraz kontrola poprzez prowadzenie rejestru terenów zdegradowanych.

Na terenie Powiatu Rybnickiego głównymi zagrożeniami są:

- lokalne zanieczyszczenie gleb metalami w sąsiedztwie hałd i składowisk pogórnich,
- degradacja ukształtowania powierzchni ziemi powodująca nadmierne osuszenie bądź zawodnienie terenów.

4.5. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Podstawą prawną regulującą tę dziedzinę jest przede wszystkim Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 - tekst jednolity z późn. zm.). Uwzględnia ona wytyczne UE zawarte w Dyrektywie Siedliskowej (dyrektywa 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) oraz Dyrektywie Ptasiej (dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa), na podstawie których utworzono sieć obszarów Natura 2000.

Na podstawie tej ustawy powoływane są różne formy ochrony przyrody, a także uchwalane dokumenty stanowiące podstawę zarządzania obszarami chronionymi. Obszary prawnie chronione zajmują 13 077 ha. W tab. 15 zestawiono powierzchnie poszczególnych form ochrony przyrody z terenu Powiatu Rybnickiego.

Tabela 15. Formy ochrony przyrody na terenie Powiatu Rybnickiego

Wyszczególnienie	Powiat Rybnicki 2012 r.
Ogółem obszary prawnie chronione [ha]	13 077
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych ogółem [% powierzchni]	58,5
Rezerваты przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych [ha]	0,5
Parki krajobrazowe [ha]	13 077
Parki spacerowo-wypoczynkowe [ha]	16,3
Zieleńce [ha]	7,4
Użytki ekologiczne [ha]	0,5
Liczba pomników przyrody [szt.]	20

Źródło: GUS

Parki krajobrazowe

Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich jest jednym z ośmiu parków wchodzących w skład Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Parki Krajobrazowe utworzone zostały, aby praktycznie wdrażać w nich ideę rozwoju zrównoważonego, a szczegółowe cele przedstawiają się następująco:

- zachowanie najcenniejszych zasobów i cech środowiska przyrodniczego,

- zabezpieczenie równowagi ekologicznej poprzez dostosowanie rozwoju społeczno-gospodarczego do uwarunkowań przyrodniczych,
- ochrona zasobów, walorów historycznych i kulturowych,
- rozwój edukacji środowiskowej skierowanej do różnych grup odbiorców,
- zapewnienie dostępności terenów o wysokiej atrakcyjności poprzez kanalizowanie ruchu turystycznego i zagospodarowanie tras,
- promowanie walorów Parków.

Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich powstał na mocy Rozporządzenia Wojewody Katowickiego z dnia 23 listopada 1993 r. i obejmuje obszar 49.387 ha. Położony jest w południowo – zachodniej części województwa śląskiego i zajmuje wschodnią część Kotliny Raciborskiej oraz północne fragmenty Płaskowyżu Rybnickiego.

Położenie obszaru Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich na tle powiatu przedstawiono na rys. 2.

Rysunek 2. Obszar Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich na tle Powiatu Rybnickiego

(Źródło: http://www.czerwionka-leszczyny.pl/kultura/park_krajobrazowy.html)

Obszar PK „CKKRW” położony jest w obrębie zlewni Rudy, Suminy i Bierawki. Tylko niewielka, zachodnia jego część należy do przyrzecza Odry. Obfitość wód, zwłaszcza powierzchniowych, przyczyniła się do znacznego zróżnicowania warunków siedliskowych, a co za tym idzie do rozwoju wielu cennych gatunków flory i fauny. Ze względu na rekreacyjno – turystyczne funkcje obszarów chronionych istotną cechą położenia jest bezpośrednie sąsiedztwo takich miast jak: Gliwice, Żory, Rybnik, Racibórz.

Szata roślinna ukształtowała się tu w holocenie, po ustąpieniu ostatniego zlodowacenia plejstoceniowego. Tworzyły ją prawie wyłącznie zespoły leśne. Do dzisiaj ekosystem leśny przetrwał

głównie na terenach nieatrakcyjnych dla rolnictwa z powodu nieurodzajnych, piaszczystych gleb (rozległy kompleks lasów rudzkich w północnej i środkowej części Parku) oraz w miejscach trudnodostępnych ze względu na zabagnienie lub niekorzystną rzeźbę terenu (jary, stoki). Najnowsze prace florystyczne potwierdziły występowanie 49 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną gatunkową. Natomiast 29 innych gatunków chronionych wyginęło tu na stanowiskach naturalnych w ciągu ostatnich stu lat. Florę Parku wzbogacają gatunki przybyłe w sposób naturalny z różnych krain geograficznych, między innymi: z Niziny Węgierskiej przez Bramę Morawską, z Karpat i z Sudetów.

Na obszarze Parku Krajobrazowego odnotowano 14 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 236 gatunków ptaków oraz 50 gatunków ssaków. Spośród kręgowców uznawanych za zagrożone w skali kraju, zakwalifikowanych do "Polskiej czerwonej księgi zwierząt", w granicach Parku przystępują do rozrodu: traszka grzebieniasta, bąk, bączek, hełmiatka, bielik, zielonka, podróżniczek i przedstawiciel nietoperzy - borowiaczek, a przypuszczalnie także gniewosz płamisty, rożeniec, kania czarna, koszatka i popielica. Park Krajobrazowy "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich" chroni przestrzeń głównego w południowej Polsce korytarza ekologicznego przebiegającego równoleżnikowo. Łączy on doliny górnej Wisły i Odry oraz strefy podgórskie Karpat i Sudetów. Tworzą go zwarte kompleksy lasów rudzkich i pszczyńskich. Krytyczny, najwyższy pas pomostu ekologicznego znajduje się wokół Szczekowic. Tamtejszy ekosystem leśny wymaga tym samym szczególnej ochrony. Opisywany ciąg ekologiczny dopełniany jest przez systemem hydrograficzny rzek: Rudy, Pszczyńki, Korzeńca i Gostyni, umożliwiającą migrację organizmów wodnych między zlewniami Wisły i Odry.

Najbogatszym przyrodniczo terenem w obrębie PK "CKKRW" jest kompleks leśno-stawowy "Łęczczok" w okolicach Raciborza, będący obecnie jedynym rezerwatem w granicach Parku. Ochronę prawną "Łęczczoka" przez uznanie za rezerwat przyrody wprowadzono w 1957 roku w celu zachowania wielogatunkowego lasu łęgowego, alei zabytkowych drzew, starorzeczy rzeki Odry ze stanowiskiem kotewki orzecha wodnego oraz miejsc łęgowych awifauny. Rezerwat przyrody "Łęczczok" zajmuje około 400 ha, w tym 134 ha powierzchni leśnej i 247 ha stawów.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie Powiatu Rybnickiego utworzono do tej pory 20 pomników przyrody, a dominującymi obiektami są pojedyncze drzewa i grupy drzew (tab. 16).

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Tabela 16. Pomniki przyrody w Powiecie Rybnickim

Lp.	Nazwa	Data utworzenia	Obowiązująca podstawa prawna	Opis
Gaszowice				
1.	Dąb szypułkowy	1955-11-19	Orzeczenie nr 00078 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955r. Nr R.L. 13b/35/55	Dąb szypułkowy (Quercus robur)
2.	Lipa drobnolistna	1955-11-19	Orzeczenie nr 00079 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955r. Nr R.L. 13b/36/56	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)
Świerklany				
1.	Buk zwyczajny "Buk Sobieskiego"	1962-08-25	Decyzja PWRN nr 243 znak: OP-b/33/62 z dnia 25.08.1962r.	Buk zwyczajny (Fagus silvatica) - wiek ok. 340 lat, okazała, symetrycznie rozwinięta korona
2.	Dąb szypułkowy "Dąb Michał"	1997-05-21	Uchwała nr XXXII/264/97 Rady Gminy Świerklany z dnia 21.05.1997r. W sprawie ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 200 lat, okazała, symetryczna korona
3.	Dąb szypułkowy "Dąb Jan"	1999-10-28	Uchwała nr XII/118/99 Rady Gminy Świerklany z dnia 28.10.1999r. w sprawie ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 160 lat, okazała, symetryczna korona
4.	Grupa wielogatunkowa	2004-09-22	Uchwała nr XXIX/157/04 Rady Gminy Świerklany z dnia 22.09.2004r. W sprawie ustanowienia pomnika przyrody	Grupa wielogatunkowa - 23 sztuki: sosna wejmutka (Pinus strobus) - 1 szt.; lipa drobnolistna (Tilia cordata) - 3 szt.; dąb szypułkowy (Quercus robur) - 7 szt.; buk pospolity (Fagus silvatica) - 6 szt.; grab pospolity (Carpinus betulus) - 3 szt.; klon zwyczajny (Acer platanoides) - 2 szt.; kasztanowiec biały (Aesculus hippocastanum) - 1 szt.
Lyski				
1.	Dąb szypułkowy	1955-11-19	Orzeczenie nr 00080 PWRN w Stalinogrodzie z dnia 19.11.1955 r. nr R.L. 13b/37/55	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - okazały o zwartej koronie, wiek ok. 500 lat
Czerwionka - Leszczyny				
1.	Lipa drobnolistna	1958-10-23	Orzeczenie nr 00140 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach nr L.O.13b.21.58 Nr rej. 58	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)
2.	Dąb szypułkowy	1963-08-07	Decyzja nr 240 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach znak RL-OP-b/30/62 Nr rej. 117	Dąb szypułkowy (Quercus robur)

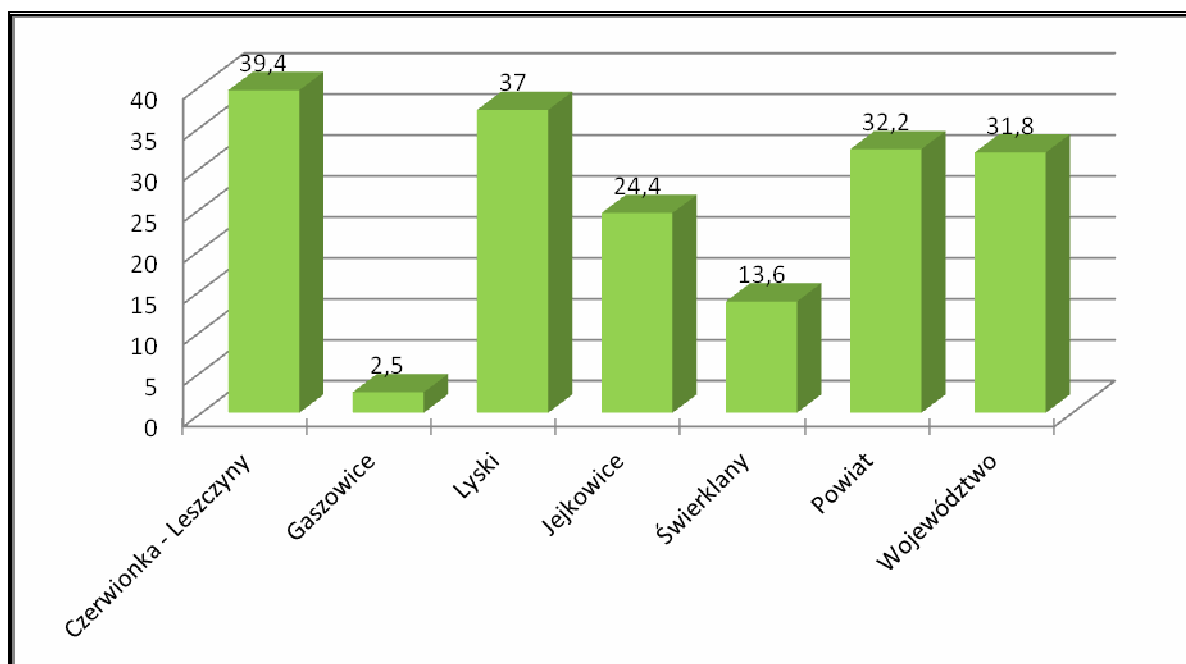
Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

3.	Dąb szypułkowy	1963-10-10	Decyzja nr 277 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach znak RL-OP-b/38/62	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)
4.	Dąb szypułkowy	1998-05-28	Uchwała nr IV/39/98 Rady Miejskiej w Czerwionce-Leszczynach. Ogłoszono w lokalnej gazecie "Kurier"	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)
5.	Kasztanowiec zwyczajny	1998-05-28	Uchwała nr IV/39/98 Rady Miejskiej w Czerwionce-Leszczynach. Ogłoszono w lokalnej gazecie "Kurier"	Kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>). Aleja Kasztanowców składająca się z 65 szt. drzew o obwodzie od 80 do 270 cm.
6.	Platan klonolistny	1998-05-28	Decyzja nr 240 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach znak RL-OP-b/30/62 Nr rej. 133	Platan klonolistny (<i>Platanus acerifolia</i>)
7.	Lipa drobnolistna	1998-05-28	Decyzja nr 240 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach znak RL-OP-b/30/62 Nr rej. 133	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)
8.	Lipa drobnolistna	1998-05-28	Decyzja nr 240 o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach znak RL-OP-b/30/62 Nr rej. 133	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)
9.	Dąb szypułkowy	1998-05-28	Uchwała nr IV/39/98 Rady Miejskiej w Czerwionce-Leszczynach. Ogłoszono w lokalnej gazecie "Kurier"	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)
10.	Kasztanowiec zwyczajny	1998-05-28	Uchwała nr IV/39/98 Rady Miejskiej w Czerwionce-Leszczynach. Ogłoszono w lokalnej gazecie "Kurier"	Kasztanowiec zwyczajny (<i>Aesculus hippocastanum</i>)
11.	Wiąz górski	1998-05-28	Uchwała nr IV/39/98 Rady Miejskiej w Czerwionce-Leszczynach. Ogłoszono w lokalnej gazecie "Kurier"	Wiąz górski (<i>Ulmus glabra</i>)
12.	Głaz Alojzego Damca	2007-10-26	Uchwała nr XV/140/07 Rady Miejskiej w Czerwionce-Leszczynach. Ogłoszono w Dzienniku Urzędowym	Głaz narzutowy o obwodzie 550 cm
13.	Grupa drzew	1997-02-27	Rozporządzenie nr 38/97 Wojewody Katowickiego z dnia 27 lutego 1997r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomniki przyrody pojedynczych tworów przyrody żywej na terenie gmin: Katowice, Ornontowice, Rudziniec, Sośnicowice, Świerklaniec, Wojkowice (Dz. Urz. nr 6, poz. 51)	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) (aleja) - 83 szt (obecnie 82 sztuki) pomnik przyrody żywej Obw.150-390 cm; wys.9-32,5m.

Źródło: RDOŚ Katowice

4.5.1. Lasy

Powierzchnia lasów w Powiecie Rybnickim wynosi 7211,6 ha, co daje lesistość 32,2% (przy lesistości kraju – 30,5 %). W północnej części powiatu ciągną się pasmem od lasów raciborskich na zachodzie, aż po lasy pszczyńskie na wschodzie. Na piaszczystych i żwirowych glebach rosną sosnowe bory lub mieszane lasy sosnowo-świerkowe z domieszką modrzewia oraz skupiska drzew liściastych: dębów, buków i brzoź. Roślinność stanowią: lasy łąkowe w dolinach rzecznych, lasy wierzbowo-topolowe wzdłuż potoków – olszyna, lasy dębowo-grabowe, bory mieszane dębowo-sosnowe i lasy bukowe. Stopień zalesienia w poszczególnych gminach Powiatu przedstawiono na rys. 3.

Rysunek 3. Stopień zalesienia poszczególnych gmin na tle Powiatu Rybnickiego oraz województwa śląskiego

(Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS)

Najsilniej zalesiona jest gmina Czerwionka – Leszczyny (39,4%), natomiast najmniej zalesiona jest gmina Gaszowice (2,5%).

Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa powierzony jest Nadleśnictwom. Struktura własnościowa lasów prywatnych jest dosyć zróżnicowana (m.in. indywidualni właściciele, wspólnoty gruntowo-leśne). Gospodarowanie w prywatnych gospodarstwach leśnych jest utrudnione ze względu na duże rozdrobnienie powierzchni leśnej (mała powierzchnia lasów należąca do jednego właściciela), często podzielonej na niewielkie kompleksy leśne. Częściowym rozwiązaniem problemu poprawy struktury wielkości gospodarstw leśnych mogą być stowarzyszenia leśne, zrzeszające właścicieli lasów.

Większość lasów w powiecie pozostaje w administracji Lasów Państwowych Nadleśnictwa Rybnik oraz niewielka część w obszarze Gminy Czerwionka-Leszczyny pozostaje w administracji Nadleśnictwa Kobiór.

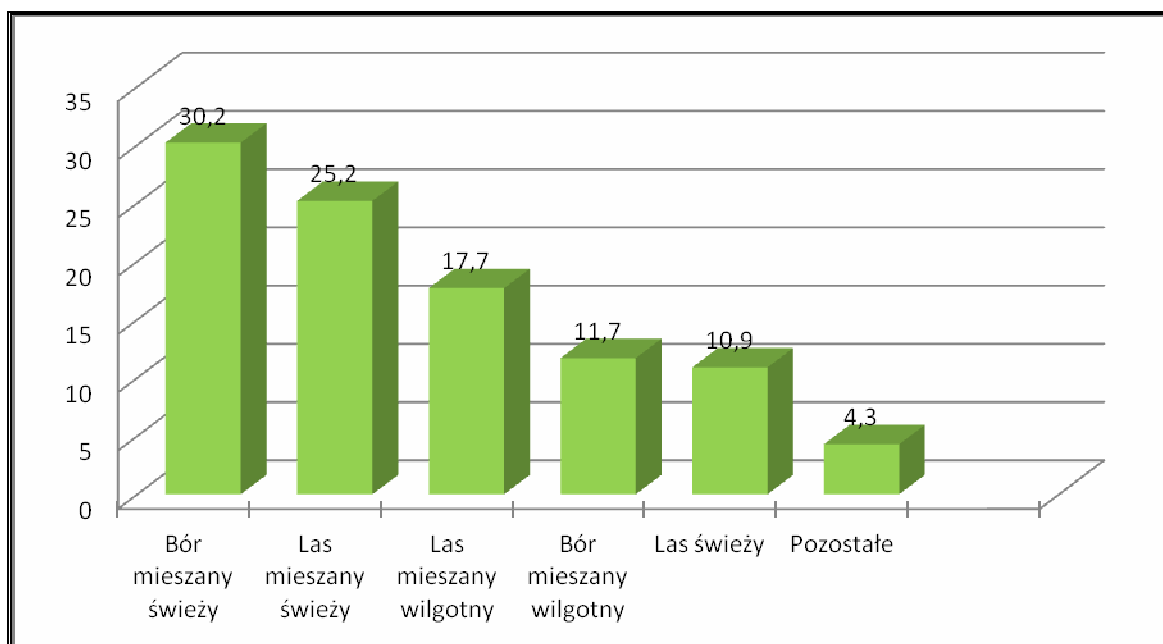
Na terenie Powiatu Rybnickiego obowiązują następujące plany urządzania lasu:

- Uproszczony Plan urządzenia lasu dla gminy Czerwionka – Leszczyny oraz dla wsi Książenice, Stanowice, Bełk, Szczekowice, Przegędza na okres: 01.01.2008 – 31.12.2017 r.
- Uproszczony plan urządzenia lasu dla gminy Gaszowice oraz dla wsi Czernica, Szczerbice, Piece, Łuków na okres: 01.01.2008 – 31.12.2017 r.
- Uproszczony plan urządzenia lasu dla gminy Jejkowice na okres: 01.01.2008 – 31.12.2017 r.

- Uproszczony plan urządzenia lasu dla gminy Lyski oraz dla wsi Pstrązna, Dzimierz, Sumina, Nowa Wieś, Raszczyce, Żytka, Adamowice, Bogunice, Zwonowice na okres: 01.01.2008 – 31.12.2017 r.
- Uproszczony plan urządzenia lasu dla gminy Świerklany oraz wsi Świerklany Dolne, Świerklany Górne, Jankowice na okres: 01.01.2008 – 31.12.2017 r.

Lasy objęte uproszczonym planem położone są w V Krainie przyrodniczo leśnej – śląskiej, dzielnicy 6 – Kędzierzyńsko-Rybnickiej. Znajdują się w II strefie – średnich zagrożeń przemysłowych. Stan zdrowotny lasów można uznać za zadowalający, mimo negatywnego wpływu zanieczyszczeń przemysłowych.

Najliczniejszym gatunkiem panującym w drzewostanach na terenie Powiatu Rybnickiego jest sosna (62,5% powierzchni). Duży udział powierzchniowy mają jeszcze brzozy i dęby. Udział siedliskowych typów lasu w powierzchni Nadleśnictwa przedstawiono na rys. 4.

Rysunek 4. Struktura gatunkowa lasów w nadleśnictwie w obrębie Powiatu Rybnickiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z nadleśnictwa

Zagrożenia dla lasów

Do czynników stanowiących zagrożenie dla środowiska przyrodniczego należą zagrożenia abiotyczne: susze i okresy wysokich temperatur w okresie wegetacyjnym, gwałtowne silne wiatry, okiść i szadź, przymrozki wiosenne, powódzie, długotrwałe i obfite opady deszczu w okresie wczesnego lata powodujące erozję gleb i niszczące drogi, erozja gleby i osuwiska, zagrożenia biotyczne: szkodniki owadzie, występowanie grzybów pasożytniczych, szkody od zwierzyny roślinożerne i gryzoni, zagrożenia antropogeniczne: zanieczyszczenie powietrza, szkody górnicze i związane z tym nadmierne przesuszenie lub nadmierne nawodnienie, zagrożenia wynikające z urbanizacji terenu, intensywna penetracja terenów leśnych przez turystów i zbieraczy grzybów i owoców leśnych, zagrożenia pożarami.

4.6. Ochrona zasobów kopalin

Powiat Rybnicki charakteryzuje się znaczną i urozmaiconą bazą surowców, głównie surowców skalnych. Sprzyja temu zróżnicowana budowa geologiczna struktur czwartorzędowych budujących podłoże tego obszaru.

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w Polsce w zakresie ochrony zasobów kopalin są:

- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 - tekst ujednolicony),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 - tekst ujednolicony).

Na podstawie Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce według stanu na dzień 31.12.2012 r. na terenie Powiatu Rybnickiego zostało łącznie udokumentowanych 12 złóż kopalin (tab. 21). Na terenie Powiatu występują przede wszystkim złoża surowców skalnych takie jak: surowce ilaste ceramiki budowlanej, piaski i żwiry, piaski podsadzkowe oraz sól kamienna. Według tego źródła na terenie Powiatu eksploatowane są złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo i wstępnie oraz złoża, których wydobywanie zostało zaniechane. Charakterystykę wszystkich złóż znajdujących się na terenie Powiatu Rybnickiego przedstawiono w tab. 17.

Ponadto w latach 2010-2012 Starostwo Powiatowe w Rybniku wydało jedną koncesję na wydobywanie:

- decyzja z dnia 03.09.2010 r. udzielająca koncesji na wydobywanie koncesji na eksploatację metodą odkrywkową ilów ceramiki budowlanej ze złóż: „SUMINA” i „SUMINA I” w miejscowości Sumina, gmina Lyski.

Eksploatacja prowadzona jest z zapewnieniem racjonalnej gospodarki złożem, z przewidywanym wydobywaniem rocznym nie przekraczającym 20 000 m³, tj. 37 400 Mg.

Tabela 17. Złoża kopalin na terenie Powiatu Rybnickiego

Lp.	Nazwa złoża	Zasoby [tys. Mg]		Wydobycie
		Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
Piaski i żwiry				
2.	Boguszowice -K	309	-	-
3.	Jankowice	716	-	-
4.	Lipowa	514	-	-
5.	Niewiadowa	22	-	-
6.	Rej. Wielopola*	3 537	-	-
Piaski podsadzkowe				
8.	Boguszowice	123 416	-	-
9.	Ochojec	161 164	-	-
Surowce ilaste ceramiki budowlanej				
10.	Czerwionka	282	-	-
11.	Sumina	28	-	-
12.	Sumina I	37	-	-
13.	Wielopole 1 (d. Z-6)	399	-	-
14.	Wielopole-2 (d.Z-4)	104	-	-

Źródło: „Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31.XII.2012 r.” Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa

Najważniejszą kwestią w ochronie zasobów kopalin jest wymóg uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia po przeprowadzeniu postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a także system koncesji udzielanych na

poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin oraz ich wydobywanie, w oparciu o przepisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalin są:

- ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów,
- przekształcenie krajobrazu, które powoduje obniżenie wartości estetycznych,
- kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji,
- nielegalne wydobywanie kopalin.

4.7. Ochrona gleb

Powiat Rybnicki zajmuje powierzchnię 224,0 km². Jest to powiat ziemski, na którego terenie leży 5 gmin: gmina miejsko-wiejska Czerwionka-Leszczyny, gminy wiejskie (Gaszowice, Jejkowice, Łyski, Świerklany).

Na terenie Powiatu Rybnickiego typy gleb związane są z budową geologiczną przypowierzchniowych warstw gruntu, warunkami klimatycznymi oraz stosunkami wodnymi. Przeważają gleby średnio urodzajne, głównie bielcowe, gleby bielcowo-brunatne, wytworzone na piaskach gleby mułowcowo-bagienne. Gminy należące do powiatu są rozwinięte pod względem rolniczym, gdzie uprawia się głównie zboża, rośliny przemysłowe, ziemniaki i warzywa.

Zestawienie użytków rolnych i ornych na Tereni powiatu w poszczególnych gminach przedstawiono w tab. 18.

Tabela 18. Powierzchnie gmin Powiatu Rybnickiego z wyszczególnieniem gruntów rolnych i ornych

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]	Użytki rolne [ha]	Grunty orne [ha]
1.	Czerwionka - Leszczyny	11.565	5179	3872
2.	Gaszowice	1985	1652	1130
3.	Jejkowice	759	260	340
4.	Łyski	5739	1808	2095
5.	Świerklany	2417	1487	1203

Źródło: Dane z gmin, GUS

Zanieczyszczenie gleb

Zjawisko zanieczyszczenia gleb na terenie Powiatu Rybnickiego może odnosić się głównie do obecności metali ciężkich takich jak: kadm, ołów, nikiel, miedź, cynk i ropopochodnych. Zanieczyszczenia te występują przede wszystkim:

- na terenach i w otoczeniu dużych zakładów przemysłowych,
- wokół składowisk odpadów przemysłowych i komunalnych,
- w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Na terenach rolniczych mogą występować zanieczyszczenia chemicznymi środkami do produkcji rolnej w wyniku ich niewłaściwego stosowania.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska standardów z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1359), określa się wartości dopuszczalne stężeń zanieczyszczeń w glebie lub ziemi metalami ciężkimi, węglowodorami, środkami ochrony roślin oraz pozostałymi zanieczyszczeniami.

Rozporządzenie to określa standardy jakości gleb lub ziemi uwzględniające ich funkcje aktualne i planowane oraz kwalifikujące glebę lub ziemię do konkretnych użytkowań na podstawie podanych wartości dopuszczalnych.

W latach 2010-2012 nie były wykonywane badania jakości gleb na terenie Powiatu Rybnickiego.

Na użytkach rolnych Powiatu Rybnickiego należy gospodarować zgodnie z zasadami „Dobrej Praktyki Rolniczej”. Szczegółowe wyniki badań załączone do sporządzonych opracowań mogą być podstawą do opracowania planów nawozowych wszystkim zainteresowanym rolnikom. Niniejsze opracowania winny służyć na przestrzeni kilku lat bardziej racjonalnemu wykorzystaniu uzyskanych danych, tak w zakresie nawożenia, jak i w doradztwie rolniczym ze szczególnym uwzględnieniem ekonomiki rolnictwa i ochrony środowiska.

4.8. Ochrona przed hałasem

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska za hałas uznaje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas jest jednym z elementów oddziałujących na komfort psychiczny ludności szczególnie w rejonach zurbanizowanych z gęstymi sieciami komunikacyjnymi i dużą ilością zakładów produkcyjnych.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska głównie poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub na tym poziomie, a w przypadku przekroczenia na zmniejszeniu tego poziomu, do co najmniej dopuszczalnego.

Ocenę stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 100 000 (*nie dotyczy gminy*, ocena leży w gestii starosty; oceny dokonywane są w formie map akustycznych opracowanych i aktualizowanych w cyklach pięcioletnich),
- terenów poza aglomeracjami, na których eksploatacja obiektów może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (w gestii zarządców, właścicieli dróg, linii kolejowych, lotnisk). Zarządcy dróg, linii kolejowych powinni dokonać oceny akustycznej dla dróg, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie i linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego na terenach niewymienionych powyżej.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 120 poz. 826 z późn. zm.). Źródłami dźwięku, dla których ustalono dopuszczalne wartości w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe w tym torowiska tramwajowe poza pasem drogowym,
- linie elektroenergetyczne,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu:
 - ✓ hałas przemysłowy,
 - ✓ hałas komunalny.

Hałas działa niekorzystnie na organizm ludzki i jest jedną z najpowszechniejszych uciążliwości głównie w aglomeracjach miejskich. Wyróżniamy hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz hałas przemysłowy i komunalny.

Na terenie Powiatu Rybnickiego głównym źródłem hałasu jest komunikacja drogowa oraz przemysł. Najbardziej narażonym na uciążliwości związane z hałasem są gminy Czerwionka – Leszczyń oraz Świerklany. Związane to jest z liczbą mieszkańców, gęstością zaludnienia, wielkością zabudowy urbanistycznej, układem komunikacyjnym, koncentracją zakładów przemysłowych i usługowych. Ze względu na transport uciążliwości akustyczne mogą również dotyczyć pozostałych gmin na terenach zlokalizowanych przy głównych szlakach komunikacyjnych, spełniających dodatkowo funkcje ponadlokalne takich jak drogi krajowe. Hałas generowany przez transport kolejowy może być uciążliwy we wszystkich gminach, wzdłuż biegu szlaków kolejowych.

Główne działania Powiatu zmierzające do ograniczenia wpływu hałasu na ludzi i środowisko, to w przypadku hałasu komunikacyjnego poprawa systemu drogowego, a w przypadku istniejących zakładów, z chwilą stwierdzenia przez WIOŚ przekroczenia norm, określanie w formie decyzji dopuszczalnych poziomów hałasu emitowanych do środowiska.

Hałas komunikacyjny

Hałas drogowy jest najpowszechniejszym i najtrudniejszym do zminimalizowania źródłem hałasu. Koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych, ma zatem charakter liniowy. Na poziom tego hałasu wpływ ma przede wszystkim natężenie ruchu, złożoność układu drogowego, a także stan nawierzchni dróg. Na terenie Powiatu Rybnickiego stale odnotowuje się szybki wzrost liczby pojazdów zarówno osobowych jak i ciężarowych, w wyniku, którego nastąpiło wydłużenie okresu szczytu komunikacyjnego do godzin późno-wieczornych. Stale zwiększa się również ilość obszarów narażonych na negatywne działanie hałasu, dlatego jednym z głównych problemów ochrony przed hałasem jest zbyt mała ilość ekranów akustycznych.

Głównym szlakiem drogowym jest autostrada A1, której odcinek o długości ponad 20 km przebiega przez gminy Czerwionka-Leszczyny (ok. 15,3 km) i Świerklany (ok. 5,2 km). Na terenie powiatu brak jest dróg krajowych, jedynie w sąsiedztwie gminy Czerwionka-Leszczyny przebiegają dwie trasy tego typu: DK 81 około południowej części oraz DK 78 obok części zachodniej. Istnieje natomiast szereg dróg wojewódzkich biegnących przez wszystkie gminy, z których najbardziej obciążona jest DW 925 (Czerwionka-Leszczyny) oraz DW 932 (Świerklany). Zestawienie wszystkich dróg wojewódzkich wraz z ich dobowym obciążeniem przedstawiono w tab. 19.

Tabela 19. Wykaz dróg wojewódzkich w Powiecie Rybnickim

Lp.	Numer drogi	Długość [km]	Droga/odcinek	Liczba pojazdów
1.	923	6,6	RASZCZYCE (DW 919) - NOWA WIEŚ (KIER. RZUCHÓW)	3 092
2.	923	5,4	NOWA WIEŚ (KIER. RZUCHÓW) - RZUCHÓW (DW 935)	1 562
3.	924	4,9	KRYWAŁD (KIER. RYBNIK) - CZERWIONKA (UL. PRZEMYSŁOWA)	5 244
4.	924	4,3	CZERWIONKA (UL. PRZEMYSŁOWA) – STANOWICE (DW 925)	4 299
5.	925	1,4	ŁĄCZNICA AUTOSTRADY A1 – STANOWICE (DW 924)	12 742
6.	925	4,5	STANOWICE (DW 924) - GRANICA m.RYBNIK	14 602
7.	929	6,4	GRANICA m.RYBNIK (m.n.p.p.) – ŚWIERKLANY GÓRNE (DW 932)	9 582
8.	930	6,7	ŚWIERKLANY DOLNE (DW 932) – MSZANA (DW 933)	6 696
9.	932	1,4	ŚWIERKLANY DOLNE (DW 930) – ŚWIERKLANY GÓRNE (DW 929)	11 215
10.	932	1,0	ŚWIERKLANY GÓRNE (DW 929) – GRANICA m. ŻORY	11 495

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Długość dróg powiatowych wynosi łącznie 106 368 km. Zarządcą jest ZDP w Rybniku, a ich wykaz przedstawiono w tab. 20.

Tabela 20. Wykaz dróg powiatowych administrowanych przez Powiatowy Zarząd Dróg w Rybniku

Nr drogi	Miejscowość – nazwy ulic	Kilometraż	Długość
2906 S	Książenice – ul. Klimka	0+000 – 3+145	3145
2907 S	Książenice – ul. Ks. Pojdy	3+648 – 7+510	3 862
3536 S	Sumina – ul. Dworcowa, Zwonowice – ul. Sumińska, Wyzwolenia	3+439 – 9+382	5 943
3537 S	Adamowice – ul. Szkolna	0+343 – 1+845	1 502
3538 S	Pstrązna – ul. Morcinka	1+000 - 2+114	1 114
3546 S	Raszczyce – ul. Szkolna	2+118 – 2+468	350
5025 S	Sumina – ul. Dworcowa, Lyski – ul. Dworcowa, Kamionki, Łuków – ul. Wolności, Czernica – ul. Wolności	0+000 – 7+978	7 978
5026 S	Gaszowice – ul. Rydułtowska Piece – ul. Rydułtowska	0+000- 2+900	2 900
5311 S	Szczekowice – ul. Palowicka Palowice – ul. Wiejska	0+000 – 5+493	5493
5312 S	Bełk – ul. Palowicka, Palowice – ul. Bełkowska, Dębowa	0+000 – 5+740	5 740
5341 S	Czerwionka – Leszczyny, ul. Prosta, Ornontowicka	0+000 – 1+932	1 932
5343 S	Czerwionka – Leszczyny ul. Furgoła, Jesionka, Zabrzeńska	0+000 – 6526	6 526
5601 S	Nowa Wieś – ul. Rybnicka, Lyski – ul. Sikorskiego, Rybnicka, Sumina – ul. Rybnicka, Wolności, Szczerbice – ul. Sumińska, Jejkowice – ul. Główna	0+000 – 9+898	9 898
5604 S	Raszczyce – ul. Raciborska Adamowice-ul. Rybnicka Bogunice – ul. Raciborska	0+000 – 7+812	7 812
5608 S	Sumina – ul. Rybnicka Gaszowice – ul. Wiejska, Rybnicka Szczerbice – ul. Rybnicka Jejkowice – ul. Główna	0+000 – 5+035	5 035
5610 S	Jankowice – ul. Nowa	2+314 – 6+376	4 062
5611 S	Świerklany – ul. Plebiscytowa	5+808 – 6+635	827
5612 S	Świerklany – ul. Boryńska	0+000 – 2+133	2 133
5613 S	Czerwionka – Leszczyny – ul. Ks. Pojdy Przegędza – ul. Leszczyńska	0+000 – 3+596	3 596
5614 S	Czerwionka-Leszczyny - ul. Parkowa Bełk – ul. Wolności	0+000 – 3+430	3 430
5617 S	Gaszowice – ul. Kolejowa Łuków – ul. Kolejowa	0+000 – 1+922	1 922
5618 S	Czernica – ul. Powstańców Pstrązna – ul. Topolowa	0+000 – 3+216	3 216
5620 S	Jejkowice – ul. Niedobczycka	0+000 – 1+720	1 720
5621 S	Czerwionka – Leszczyny ul. Odrodzenia, Górnicza, Przemysłowa.	0+000 – 4+437	4 437
5625 S	Czerwionka – Leszczyny ul. Armii Krajowej	0+000 – 2+400	2 400
5627 S	Czerwionka – Leszczyny ul. Cmentarna, Szewczyka, Rybnicka.	0+000 – 3+945	3 945
5628 S	Czerwionka – Leszczyny ul. Bełkowska	0+000 – 3+780	3 780

7806 S	Świerklany – ul. Szerocka	0+000 – 1+670	1 670
--------	---------------------------	------------------	-------

Źródło: ZDP w Rybniku

Hałas kolejowy odgrywa zdecydowanie mniej znaczącą rolę od hałasu drogowego pomimo faktu, iż województwo śląskie posiada jeden z największych węzłów komunikacji kolejowej w Polsce, liczący ok. 2 141 km, co stanowi 10,6 % ogółu trakcji.

Przez Powiat Rybnicki przebiega linia kolejowa relacji Katowice – Rybnik – Racibórz na przeważającym odcinku dwutorowa, zelektryfikowana, linia kolejowa relacji Pszczyna – Żory – Rybnik dwutorowa, zelektryfikowana, linia kolejowa relacji Zabrze Makoszowy – Gierałtowice – Rybnik Kamień – Leszczyny dwutorowa, zelektryfikowana, linia kolejowa Rybnik Towarowa – Wodzisław Śląski dwutorowa, zelektryfikowana, Rybnik – Jejkowice dwutorowa, zelektryfikowana, linia kolejowa relacji Gliwice Żory.

Inwestycje zrealizowane w ramach ochrony przed hałasem drogowym na terenie Powiatu

Pod koniec 2010 r. została oddana do użytkowania autostrada A1 na ponad 14 km odcinku pomiędzy Świerklanami a Bełkiem. Wybudowano dwa bezkolizyjne węzły drogowe: „Rowień” i „Świerklany”, 26 obiektów inżynierskich (mosty, wiadukty) a także elementy ochrony środowiska takie jak ekrany akustyczne, separatory czy zbiorniki ekologiczne. Inwestycja na pewno przyczyni się do zwiększenia płynności ruchu oraz odciążenia innych dróg w tym regionie.

W latach 2011 – 2013 Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku, poza wykonywanymi corocznie naprawami uszkodzonych dróg wojewódzkich, zrealizował szereg działań mających na celu poprawę stanu nawierzchni na drogach powiatowych, leżących w obszarze Powiatu Rybnickiego, były to:

Rok 2011

- Remont nawierzchni jezdni drogi powiatowej 5627S na odcinku ulicy Rybnickiej w Leszczynach;
- Remont nawierzchni jezdni drogi powiatowej 5026S na odcinkach ulicy Rydułtowskiej w Gaszowicach i w Piecach;
- Remont nawierzchni jezdni drogi powiatowej 5025S na odcinku Kamionki w Lyskach;
- Przebudowa drogi powiatowej 3538S na odcinku ulicy Morcinka w Pstrążnej;
- Przebudowa drogi powiatowej 5601S na odcinku od przejazdu kolejowego w Suminie do skrzyżowania z ulicą Sportową w Lyskach;

Rok 2012

- Przebudowa drogi powiatowej 5627S na odcinku ulicy Szewczyka w Czerwionce Leszczynach, dzielnica Czuchów;
- Remont nawierzchni jezdni i chodnika w ciągu drogi powiatowej 5608S ul. Rybnicka w Gaszowicach;
- Remont nawierzchni jezdni i bitumicznego pobocza w ciągu drogi powiatowej 5312S ul. Palowickiej w Bełku;
- Remont nawierzchni jezdni w ciągu drogi powiatowej 3536S w Suminie;

Rok 2013

- Przebudowa drogi powiatowej 5343S ulicy Jesionka oraz ulicy Zabrzeńskiej w Czerwionce Leszczynach dz. Dębieńsko na odcinku od skrzyżowania z ulicą Odrodzenia do zjazdu do kościoła;
- Remont nawierzchni jezdni w ciągu drogi powiatowej 5620S - ul. Niedobczyckiej w Jejkowicach;
- Remont nawierzchni jezdni w ciągu dróg powiatowych: 5621S na odcinku ulicy Górniczej i 5627S na odcinku ulicy Rybnickiej w Czerwionce Leszczynach;
- Przebudowa drogi powiatowej 3538S na odcinku ulicy Morcinka w Pstrążnej;
- Remont nawierzchni jezdni i chodnika wraz z odwodnieniem przy drodze powiatowej 5612S ulicy Boryńskiej w Świerklanach.

Inwestycje planowane do realizacji w ramach hałasu drogowego na terenie Powiatu

Jak podaje GDDKiA już od 2007 r. realizowana jest inwestycja polegająca na budowie 18 km odcinka autostrady A1 Świerklany – Gorzyczki. Przedsięwzięcie zakłada utworzenie dwóch jezdni o dwóch pasach ruchu wraz z towarzyszącymi obiektami inżynierskimi (mosty, wiadukty, kładki dla pieszych) oraz elementami ochrony środowiska, w tym ekranami akustycznymi. Niestety ze względu na brak terminowego realizowania inwestycji przez wykonawców, którzy zostali zmienieni już dwukrotnie, przedsięwzięcie opóźnia się w czasie. Od 2012 r. została oddana część odcinka autostrady leżąca pomiędzy węzłem „Mszana” a „Gorzycze”, nadal jednak nie jest dostępny odcinek „Mszana” – „Świerklany”, w związku z czym ruch w tej części powiatu odbywa się poprzez drogi wojewódzkie DW 930 i DW 932. Ukończenie budowy brakującej części jezdni zakładane jest do końca 2013r., natomiast jej oddanie do użytku powinno nastąpić w I połowie 2014 r. Zrealizowanie inwestycji spowoduje zwiększenie płynności ruchu oraz odciążenie dróg wojewódzkich w tym regionie.

W najbliższych miesiącach Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku planuje remont nawierzchni jezdni dwóch dróg powiatowych, tj.:

- droga nr 5026 S będąca odcinkiem ul. Rydułtowskiej w Piecach, o długości 344,5 m,
- droga nr 5618 S obejmująca ul. Topolową w Pstrążnej oraz ul. Powstańców Śląskich w Czernicy o łącznej długości 1 442 m.

Prace związane z przedsięwzięciami obejmują zarówno samą jezdnię jak i elementy poboczne takie jak chodnik czy zjazdy gospodarcze.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy generowany jest przez zakłady produkcyjne i usługowe. Obejmuje dźwięki emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Poziom hałasu jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od wykorzystywanych maszyn i urządzeń, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych oraz prowadzonych procesów technologicznych. Pomiar hałasu przemysłowego nie jest prowadzony systematycznie ani regularnie, zazwyczaj jest przeprowadzany w skutek interwencji.

Inwestycje planowane do realizacji w ramach hałasu przemysłowego na terenie Powiatu

Z przeprowadzonej wśród poszczególnych przedsiębiorców Powiatu Rybnickiego ankietyzacji wynika, iż w kolejnych latach na terenie Powiatu nie są planowane inwestycje mające na celu ograniczenie emisji hałasu do środowiska.

Monitoring hałasu

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, najniższym poziomem oceny klimatu akustycznego jest powiat. Ponadto za dokonywanie ocen oddziaływania hałasu komunikacyjnego w formie map akustycznych odpowiedzialni są zarządcy dróg, linii kolejowych i portów lotniczych. Na terenach nie objętych mapami akustycznymi do prowadzenia pomiarów został ustawowo zobowiązany Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Zarządcy dróg, linii kolejowych i portów lotniczych zobowiązani są do wykonywania map akustycznych terenu co 5 lat. W 2010 r. GDDKiA opracował „Mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 536,144 km”. W ramach przytoczonego dokumentu oceniono wpływ na mieszkańców jednego odcinka autostrady A1, węzeł „Knurów” – węzeł „Bełk” przebiegającego przez gminę Czerwionka-Leszczyny oraz dwóch odcinków dróg krajowych będących w bezpośrednim sąsiedztwie gminy Czerwionka Leszczyny, tj.: DK 81, odcinek Zawisz – Żory oraz DK 78, odcinek Rybnik – Kuźnia Nieborowska. Na podstawie wyznaczonego wskaźnika L_{DWN} (długookresowy średni poziom dźwięku) określono stan akustyczny środowiska dla Powiatu Rybnickiego, którego wyniki przedstawiono w tab. 21.

Tabela 21. Stan akustyczny środowiska w Powiecie Rybnickim

Autostrada A1, DK 81, DK 78					Wskaźnik hałasu L_{DWN} [dB]
Kryterium	55-60	60-65	65-70	70-75	>75
Liczba lokali mieszkalnych ekspozowanych na hałas [szt.]	63	4	0	0	0
Liczba mieszkańców ekspozowanych na hałas [setki os.]	1,84	0,12	0,00	0,00	0,00
Powierzchnia terenu ekspozowanego na hałas [km ²]	2,209	0,848	0,264	0,152	0,233

Źródło: Mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 536,144 km (zadanie 9), (Katowice, marzec 2012)

Podmiotem odpowiedzialnym za pomiary poziomu hałasu komunikacyjnego w województwie śląskim, na terenach nie objętych mapami akustycznymi jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone są w ramach „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2013-2015”. Niestety podobnie jak w przypadku lat wcześniejszych, nie przewiduje się badań na terenie Powiatu Rybnickiego.

4.9. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) jest nieodzownym elementem środowiska naturalnego. Pochodzi ono od naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie. Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Rozwój techniki spowodował znaczny wzrost ilości nadajników radiowo telewizyjnych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej. W ostatnich latach pojawiło się wiele publikacji związanych z tematem szkodliwości promieniowania pochodzącego od stacji bazowych, monitorów czy linii wysokiego napięcia. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na ludzi i środowisko jest sprawą niezaprzeczalną.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w dziale VI określa obowiązki związane z ocenami i pomiarami poziomów pól elektromagnetycznych na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz w miejscach dostępnych dla ludności. Art. 123 ustawy nakłada na Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska obowiązek badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pod koniec 2007 r. opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645), w którym określono sposób wyboru punktów pomiarowych i wymaganą częstotliwość prowadzenia pomiarów oraz sposoby prezentacji wyników pomiarów. Zakres prowadzenia badań obejmuje pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach, a także przez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych, w przypadku ich przekroczenia.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (art. 123, ust. 1). Monitoring ten, zgodnie z art. 26 ust. 1, pkt. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych informacje w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych. Badania te powinny być przeprowadzane cyklicznie,

przy zastosowaniu ujednoliconych metod zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi również, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (art. 124 POŚ).

Zmiana pola elektromagnetycznego wzbudza we wszystkich organizmach przepływ prądów elektrycznych. Ma to znaczenie dla organizmu człowieka, w ciele którego płyną prądy związane z funkcjonowaniem m.in. serca czy mózgu. Każde zakłócenie tych prądów, może prowadzić do zaburzeń pracy układu krążenia czy mózgu. Przy małych i średnich częstotliwościach pola elektromagnetycznego mogą wystąpić tzw. efekty nietermiczne, a przy wzroście częstotliwości efekty termiczne (wzrost temperatury ciała, lokalne nagrzewanie powierzchni ciała). Ponadto prowadzone są badania nad wpływem promieniowania elektromagnetycznego na powstawanie nowotworów u człowieka.

Promieniowanie elektromagnetyczne ze względu na graniczną wielkość energii, która potrzebna jest do jonizacji cząstek materii dzieli się na jonizujące i niejonizujące:

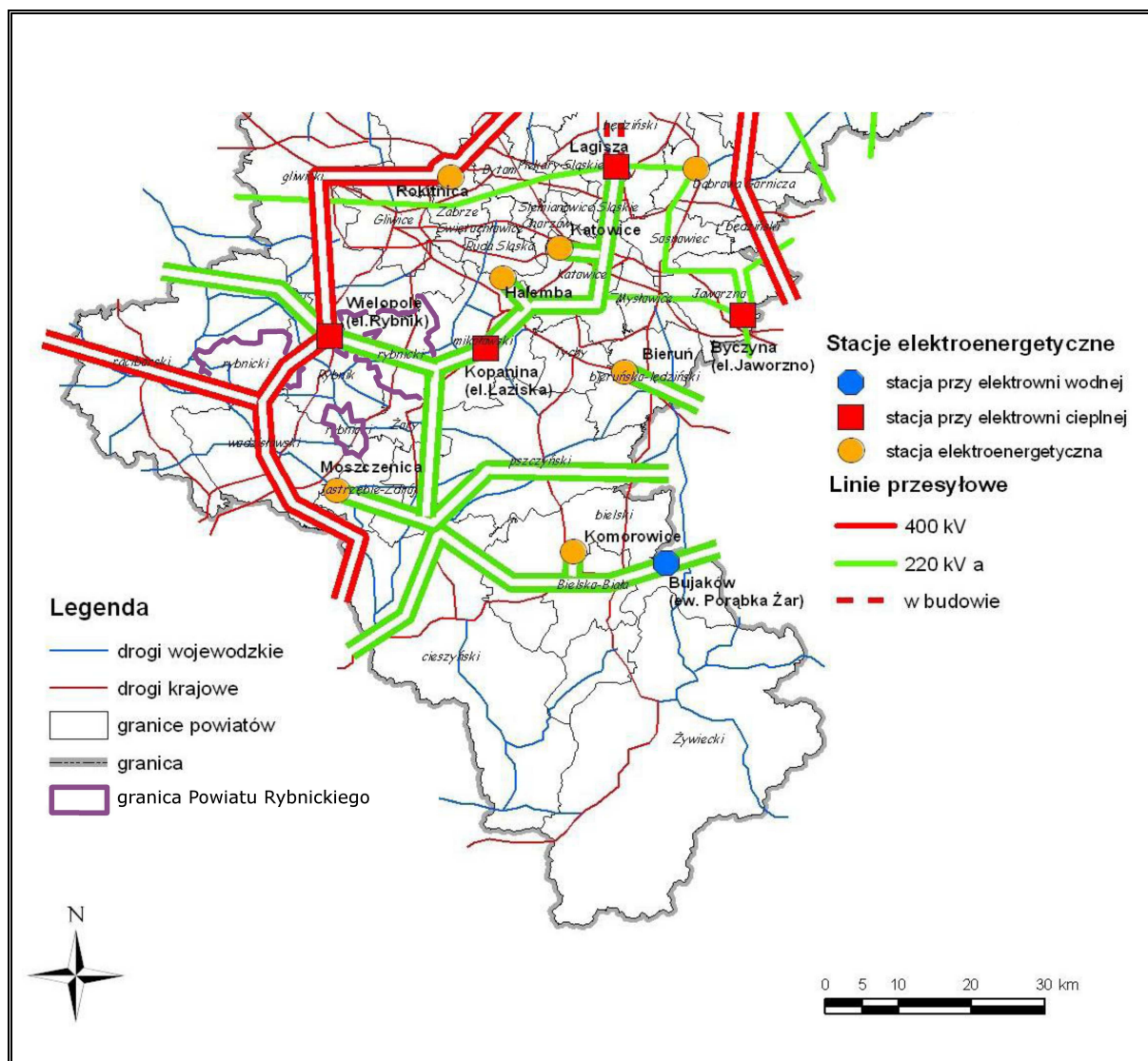
- promieniowanie jonizujące występuje w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- promieniowanie niejonizujące związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne. Do źródeł tych zalicza się m.in. urządzenia nadawcze (radio - telewizyjne, telekomunikacyjne - bazowe stacje telefonii komórkowej, radiolokacyjne-radiolinie), jak również urządzenia przemysłowe i linie o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV.

Dla człowieka w zakresie promieniowania elektromagnetycznego istotne są mikrofały, radiofały i fały o bardzo niskiej częstotliwości (VLF), a także fały o ekstremalnie niskiej częstotliwości (FW). Ważną cechą pól elektromagnetycznych jest to, iż ich natężenie spada wraz z rosnącą odległością od źródła, które je wytwarza.

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne, stacje nadawcze radiowo-telewizyjne.

Sieci i urządzenia wysokiego napięcia

Województwo śląskie jest największym w Polsce źródłem wytwarzania energii elektrycznej oraz posiada największe zagęszczenie sieci przesyłowych. Wśród 16 elektrowni położonych na terenie województwa, najbliższą znajduje się elektrownia węglowa w Rybniku, należąca do Grupy EDF, o mocy zainstalowanej 1 775 MW i produkcji energii elektrycznej brutto 10 107 038,8 MW/h. Ponadto przez teren Powiatu przebiegają linie przesyłowe 400 kV i 220 kV. Sieci przesyłowe w południowej części Województwa Śląskiego, wraz z obszarem Powiatu Rybnickiego zobrazowano na rys. 5.

Rysunek 5. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa w województwie śląskim
(Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018)

Instalacje radiokomunikacyjne

Głównymi operatorami telefonii stacjonarnej na obszarze Powiatu Rybnickiego są: Telekomunikacja Polska S.A. oraz Netia. Ponadto na terenie powiatu usługi telekomunikacyjne świadczą operatorzy telefonii komórkowych, których szybki rozwój spowodował wzrost źródeł emisji PEM w postaci stacji bazowych. Według wykazu pozwoleń radiowych dla stacji GSM/UMTS/LTE oraz CDMA, wydawanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej wynika, iż w Powiecie Rybnickim istnieje obecnie 45 stacji bazowych telefonii komórkowej, z których zdecydowana większość zlokalizowana jest w gminie Czerwionka-Leszczyny. Zestawienie ilości stacji danych operatorów funkcjonujących w różnych technologiach przedstawiono w tab. 22.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Tabela 22. Wykaz stacji BTS na terenie Powiatu Rybnickiego

Nazwa Operatora	Nr Decyzji	Rodzaj decyzji	Data ważności	Miejscowość	Lokalizacja
NORDISK POLSKA Sp. z o.o.	CDMA420/8/0277/1/10	P	2020-11-30	Gaszowice	dz. nr 70/2
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/0941/2/09	zmP	2019-02-28	Czerwionka-Leszczyny	Broniewskiego 12
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/1386/2/09	zmP	2019-03-31	Czerwionka-Leszczyny	Rynek 7
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/2013/1/09	P	2019-08-31	Czerwionka-Leszczyny	Polna 1c
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/2939/1/11	P	2021-11-30	Czerwionka-Leszczyny	Jesionka, dz. nr 2433/186
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/4698/2/09	P	2019-06-30	Czerwionka-Leszczyny	3 Maja 44
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/0692/3/08	P	2018-02-28	Czerwionka-Leszczyny	3 Maja 44
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/7550/1/09	P	2019-06-30	Czerwionka-Leszczyny	Dz. Nr 404/9
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/7763/1/10	P	2020-02-28	Czerwionka-Leszczyny	Polna 1C
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/3888/3/11	P	2021-09-30	Czerwionka-Leszczyny	Jana Pawła II 4
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/3889/3/11	P	2021-09-30	Czerwionka-Leszczyny	3-go Maja 44
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/3892/3/11	P	2021-09-30	Czerwionka-Leszczyny	Chopina 2
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/3895/3/11	P	2021-09-30	Stanowice	1-go Maja 10
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/5913/1/12	P	2022-04-30	Szczekowice	Leśna
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/1246/3/09	zmP	2019-03-31	Świerklany Dolne	3-go Maja 6
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/3278/1/13	P	2022-12-31	Świerklany	Wodzisławska 54
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/7341/2/11	zmP	2015-04-17	Świerklany Dolne	3 Maja 6
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/6671/1/08	P	2018-10-31	Świerklany	Wodzisławska 44
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM900/3/0523/4/11	P	2021-09-30	Świerklany	Wodzisławska 54
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/8061/1/05	P	2015-08-30	Jejkowice	Główna 27
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/6075/1/08	P	2017-12-31	Jejkowice	Dz. Nr 1214/76
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/7466/2/08	zmP	2015-04-17	Gaszowice	Dz. Nr 70/2
POLKOMTEL Sp. z o.o.	GSM900/1/6638/2/12	P	2023-01-31	Gaszowice	dz. nr 70/2
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM900/2/3544/1/07	P	2017-04-24	Gaszowice	Ryduktowska 2
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/2404/2/11	zmP	2020-02-28	Szczerbice	Dz. Nr 1951/30
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM1800/3/3600/3/11	P	2021-09-30	Czerwionka-Leszczyny	Chopina 2
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM1800/3/3803/3/11	P	2021-09-30	Czerwionka-Leszczyny	3-go Maja 44
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	GSM1800/2/2398/1/09	P	2019-04-30	Czerwionka-Leszczyny	3 Maja 44
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	GSM1800/3/2761/3/11	P	2021-09-30	Świerklany	Wodzisławska 54
MOBYLAND Sp. z o.o.	LTE1800/10/3033/1/12	P	2022-08-31	Czerwionka-Leszczyny	3-go Maja 44
MOBYLAND Sp. z o.o.	LTE1800/10/0562/1/10	P	2020-12-31	Stanowice	1-go Maja 10
MOBYLAND Sp. z o.o.	LTE1800/10/3084/1/12	P	2022-08-31	Palowice	Wiejska, dz. nr 166/34
P4 Sp. z o.o.	UMTS2100/4/2219/1/08	P	2018-09-30	Czerwionka-Leszczyny	Broniewskiego 12
P4 Sp. z o.o.	UMTS2100/4/2722/1/09	P	2019-02-28	Czerwionka-Leszczyny	Polna 1c

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

P4 Sp. z o.o.	UMTS2100/4/3932/1/11	P	2021-11-30	Czerwionka-Leszczyny	Jesionka, dz. nr 2433/186
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	UMTS2100/2/2439/1/08	P	2018-12-31	Czerwionka-Leszczyny	3 Maja 44
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	UMTS2100/2/3721/1/11	P	2021-01-31	Czerwionka-Leszczyny	dz. nr 404/9
POLSKA TELEFONIA CYFROWA S.A.	UMTS2100/2/3894/1/11	P	2021-09-30	Czerwionka-Leszczyny	Polna 1c
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	UMTS2100/1/2180/1/08	P	2018-10-31	Czerwionka-Leszczyny	Chopina 2
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	UMTS2100/1/2233/1/08	P	2018-10-31	Czerwionka-Leszczyny	Pstrowskiego 9E
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	UMTS2100/1/2242/1/08	P	2018-10-31	Czerwionka-Leszczyny	3 Maja 44
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	UMTS2100/1/4362/1/10	P	2020-11-30	Stanowice	1-Go Maja 10
P4 Sp. z o.o.	UMTS2100/4/2792/2/09	zmP	2019-03-31	Świerklany Dolne	3 Maja 6
P4 Sp. z o.o.	UMTS2100/4/4179/1/12	P	2022-12-31	Świerklany	Wodzisławska 54
POLSKA TELEFONIA KOMÓRKOWA CENTERTEL sp. z o.o.	UMTS2100/1/2662/1/08	P	2018-11-30	Świerklany	Wodzisławska 54

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, stan na 10.09.2013 r.

Monitoring promieniowania elektromagnetycznego

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu promieniowania elektromagnetycznego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U z 2007 r. Nr 221, poz. 1645) w województwie śląskim jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Jest on również ustawowo zobowiązany do prowadzenia, aktualizowanego corocznie, rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Prowadzenie tego typu monitoringu polega na wyznaczeniu 135 punktów pomiarowych z terenu danego województwa, z podziałem po 45 w każdym roku trzyletniego cyklu pomiarowego. Punkty kontrolne powinny być rozmieszczone równomiernie na terenie całego województwa, po 15 dla każdej z trzech kategorii tj.:

- centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miast,
- terenów wiejskich.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2010 – 2012, WIOŚ skontrolował po 45 punktów na terenie województwa śląskiego, z czego tylko dwa punkty zlokalizowane były na terenie Powiatu Rybnickiego, a dokładniej w gminie Czerwionka-Leszczyny. Dla kategorii „pozostałe miasta” w 2010 r. skontrolowano punkt zlokalizowany w miejscowości Czerwionka-Leszczyny, natomiast w roku 2012 jeden z punktów dla kategorii „tereny wiejskie” ustanowiono w miejscowości Bełk. Wyniki ukazano w tab. 23.

Tabela 23. Wyniki okresowych badań PEM prowadzonych w Powiecie Rybnickim

Lp.	Nazwa jednostki terytorialnej na obszarze której jest zlokalizowany punkt pomiarowy	Data wykonania pomiaru	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń PEM [V/m]
POZOSTAŁE MIASTA (DO 50 TYS.MIESZKAŃCÓW)			
2.	Czerwionka-Leszczyny, ul. Ligonia	20.08.2010	0,07
TERENY WIEJSKIE			
4.	Bełk, ul. Szymochy	11.09.2012	0,18

Źródło: WIOŚ Katowice

W żadnym ze skontrolowanych punktów nie stwierdzono terenów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku.

Przedstawione w tab. e punkty pomiarowe, zostaną ponownie skontrolowane w najbliższych latach, Czerwionka-Leszczyny w 2013 r. oraz Bełk w 2015 r. Program pomiarów monitoringowych poziomów PEM w środowisku uzupełniany będzie pomiarami kontrolnymi wykonywanymi zarówno przez WIOŚ, jak i przez inne jednostki wyspecjalizowane w prowadzeniu tego typu pomiarów, pod warunkiem spełnienia wymagań dotyczących jakości wyników.

4.10. Rozwój edukacji ekologicznej

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Programu Ochrony Środowiska. Świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Dlatego też konieczne jest zapewnienie mieszkańcom Powiatu Rybnickiego szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a także o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska.

Kierunki edukacji w Polsce wyznacza Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”. Wskazuje ona na konieczność włączania treści dotyczących ochrony środowiska do programów edukacji formalnej, a także wspierania programów edukacji nieformalnej.

Działania prowadzone w zakresie edukacji ekologicznej muszą docierać do wszystkich grup społecznych i wiekowych, dlatego ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu. W zależności od formy i treści przekazu, można wyróżnić następujące grupy, do których powinny być kierowane odpowiednio przygotowane informacje:

- pracownicy administracji publicznej,
- nauczyciele i dziennikarze,
- dzieci i młodzież,
- dorośli mieszkańcy,
- przedsiębiorcy.

Ważnym elementem realizacji polityki ekologicznej jest także współpraca instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi.

Edukację ekologiczną najłatwiej jest prowadzić wśród dzieci i młodzieży w trakcie zajęć szkolnych. Bardzo ważne są wówczas zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawioną problematyką, co pomaga wykształcić u niego umiejętność wnikliwej obserwacji, spostrzegawczości, kojarzenia i wyciągania odpowiednich wniosków. Należy także uwrażliwić dzieci i młodzież szkolną na zaistniałe zagrożenia środowiska naturalnego na tle problemów społecznych gminy jako obszaru rozwoju osadnictwa, przemysłu i drobnej działalności rzemieślniczo-usługowej, a także komunikacji, turystyki i rolnictwa oraz obszaru o wartościach zasobnych przyrodniczo.

Dla skutecznego wdrożenia założeń niniejszego dokumentu kluczowe znaczenie ma także odpowiednie przygotowanie pracowników administracji państwowej, samorządowej, nauczycieli oraz pracowników firm, a także ogólnodostępna akcja informacyjna dla społeczeństwa. Wśród mieszkańców powiatu należy wzbudzić zainteresowanie stanem środowiska i możliwościami jego poprawy, a także wywołać poczucie odpowiedzialności i zaangażowania ich w procesy decyzyjne.

Edukacja ekologiczna mieszkańców może być promowana m.in. poprzez druk ulotek i broszurek informacyjnych dostarczanych do każdego gospodarstwa domowego, plakaty rozwieszane w często odwiedzanych przez mieszkańców powiatu miejscach np. w przedszkolach, szkołach, w okolicy kościołów i sklepów, publikacje w prasie lokalnej czy konkursy i informacje przekazywane w trakcie ogłoszeń parafialnych.

Edukacja ekologiczna w Powiecie Rybnickim

Działania podejmowane w ramach edukacji ekologicznej i propagowania działań proekologicznych prowadzonych na terenie Powiatu Rybnickiego w latach 2008-2012, zostały już opisane szczegółowo w rozdziale 3 (*ocena realizacji dotychczasowego PPOŚ*) niniejszego opracowania. Działania te podejmowane są corocznie i obejmują m.in:

- dofinansowanie nagród w konkursach wiedzy ekologicznej organizowanych przez gminy Powiatu Rybnickiego oraz dofinansowanie konkursów i projektów ekologicznych organizowanych przez jednostki budżetowe – szczegółowy opis tych konkursów zamieszczono w rozdziale 3 niniejszego PPOŚ,
- szkolenia pracowników Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa – szczegółowy wykaz tych szkoleń zamieszczono w rozdziale 3 niniejszego PPOŚ,
- organizację Rowerowego Rajdu Gwieździstego – szczegółowy opis organizowanego corocznie konkursu znajduje się w rozdziale 3 niniejszego opracowania,
- organizację Akcji „Sprzątanie Świata” – opis corocznej akcji znajduje się w rozdziale 3 niniejszego PPOŚ,
- zakup książek na potrzeby promocji Powiatu Rybnickiego w ramach edukacji ekologicznej.

W związku z faktem, iż tak jak podano już powyżej edukacja ekologiczna prowadzona w latach 2008-2012 na terenie Powiatu Rybnickiego została już opisana w rozdziale 3 PPOŚ, w niniejszym rozdziale omówiono szczegółowo wyłącznie edukację ekologiczną prowadzoną w **I połowie 2013 r.**

Pracownicy Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, nadal brali czynny udział w szkoleniach z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Szkolenia te mają na celu ciągłe podnoszenie ich kwalifikacji. W I połowie 2013 r. skorzystano z następujących szkoleń:

- Szkolenie: Nowa ustawa o odpadach,

- Szkolenie: Problematyka utrzymania i usuwania drzew i krzewów – aktualne przepisy prawne wraz ze zmianami w ustawie o ochronie przyrody oraz wiedza praktyczna,
- Szkolenie: Usuwanie drzew i krzewów,
- Szkolenie: Przepisy prawa wodnego,
- Szkolenie: Postępowanie administracyjne Starosty w gospodarce leśnej – praktyka i orzecznictwo,
- Szkolenie: wybrane problemy z zakresu ochrony środowiska.

Dofinansowano także poczęstunek na szkolenie „*Nowe prawo odpadowe - obowiązki przedsiębiorcy wynikające z Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach*”. Szkolenie skierowane było do pracowników Jednostek Samorządu Terytorialnego oraz przedsiębiorców działających na terenie Powiatu Rybnickiego.

Ponadto w ramach obchodów Dnia Ziemi, pod hasłem „*Nie pływam w śmieciach*”, w dniach 21-21 kwietnia 2013 r., odbyło się „*IV Wielkie sprzątnięcie rzeki Rudy*”.

Dofinansowano grę planszową „*Wszędobyl w Powiecie Rybnickim*” przeznaczoną na cele promocyjne i edukacyjne, a także nagrody dla uczestników konkursu ekologicznego zorganizowanego w Gminie Jejkowice i Gaszowice. W maju 2013 r. została przeprowadzona kolejna edycja międzygminnych konkursów wiedzy ekologicznej oraz konkursów plastycznych o tematyce ekologicznej. Podobnie jak w latach wcześniejszych w konkursach uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu gmin Gaszowice i Jejkowice. Komisja konkursowa dokonała oceny testów oraz prac plastycznych. Uczestnicy konkursów wykazali się wiedzą z zakresu ekologii i ochrony środowiska. Najlepsi uczniowie otrzymali nagrody rzeczowe, ponadto każdy uczestnik konkursu otrzymał nagrodę pocieszenia. Tegoroczna edycja konkursów została objęta patronatem Starosty Rybnickiego - Damiana Mrowca.

Ponadto ze środków budżetu powiatu zakupiono książki na konkursy o tematyce ekologicznej i edukacyjnej oraz dofinansowano nagrody w konkursie ekologicznym w ramach wyjazdu dzieci na Zieloną Szkołę.

Środki budżetowe przeznaczane są także na udostępnienie strony w miesięczniku „*Nasze Miasto*” zgodnie z umową nr RO 032.3.2013 z dnia 22.01.2013 r.

14 września 2013 r. odbył się Rowerowy Rajd Gwieździsty – zakup nagród ufundowanych przez Powiat Rybnicki.

Miesięcznik Nasze Miasto

Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Rybniku umieszcza informacje dotyczące zagadnień ochrony środowiska i gospodarki odpadami w miesięczniku „*Nasze Miasto*”. Stronę miesięcznika zatytułowano: Ekologia w Powiecie Rybnickim, w 2013 r. ujęto następujące zagadnienia:

- informację o stawkach opłat za wywóz odpadów komunalnych w gminach Powiatu Rybnickiego, zadania Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa czyli jak złożyć wniosek, uzyskać pozwolenie, załatwić sprawę..., debatę o klimacie w Starostwie Powiatowym w Rybniku – Nasze Miasto Nr 7, luty 2013 r.,
- zadania Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa czyli jak złożyć wniosek, uzyskać pozwolenie, załatwić sprawę..., Debatę klimatyczną, wypożyczalnię rowerów, informacje o szkoleniu: Nowa ustawa o odpadach, Nasze Miasto Nr 8, marzec 2013 r.,
- jak uzyskać zezwolenie na wycinkę drzewa?, „Ekologiczna przestrzeń a mieszkańcy naszej gminy”, szkolenie dla przedsiębiorców, rowery oznakowane – Nasze Miasto Nr 9, kwiecień 2013 r.,
- chrońmy siebie i innych przed podtopieniami – urządzenia melioracji wodnych – cel, rodzaje i utrzymanie, właściwa segregacja odpadów – jakie odpady do jakiego pojemnika, geoportal serwis mapowy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, Nasze Miasto Nr 10, maj 2013 r.,
- Szlak Czarny (7,6 km) – gmina Gaszowice – ścieżki rowerowe w Powiecie Rybnickim, wiosenny przegląd cieków wodnych, konkursy ekologiczne w Gaszowicach i Jejkowicach, Nasze Miasto Nr 11, czerwiec 2013 r.,

- Szlak Żółty (1,2 km) – gmina Świerklany – ścieżki rowerowe w Powiecie Rybnickim, Zaczynaj wędkować, Nie masz hobby?, Jak uzyskać dofinansowanie do transportu eternitu? Konferencja z okazji XX lecia parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, Nasze Miasto Nr 12, lipiec 2013 r.,
- Ścieżki rowerowe w Powiecie Rybnickim – Czerwionka-Leszczyny, Gwieździsty Rajd Rowerowy Ścieżkami Powiatu Rybnickiego, zgłoszenia instalacji, Nasze Miasto Nr 13, sierpień 2013 r.

Ścieżki przyrodniczo-edukacyjne

Na terenie Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny znajdują się ścieżki przyrodniczo-edukacyjne tj.:

- Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna „Dróżka Kopruszka” położona w miejscowości Przegędza w Nadleśnictwie Rybnik. Całkowita długość ścieżki wynosi 1,5 km i została podzielona na 11 przystanków, a na każdym z nich znajduje się tablica informacyjna,
- Ścieżka przyrodnicza „Głębokie Doły” zlokalizowana jest w Leśnictwie Książnicy, w pobliżu Kopalni Lasoki I, a jej długość wynosi 1,9 km. Zbudowana została w 2005 r. przez Nadleśnictwo Rybnik,
- Ścieżka przyrodniczo-historyczna „Wśród leszczyn i śladów Bartelta” znajduje się na terenie dzielnicy Leszczyny. Całkowita długość ścieżki wynosi ok. 2,0 km, a na jej trasie znajduje się 10 tablic informacyjnych. Powstała z inicjatywy Ruchu Anatomii Śląska i Starostwa Powiatowego w Rybniku, przy współudziale środków z WFOŚiGW w Katowicach,
- Ścieżka edukacyjna Śladami Belka rozpoczyna się w miejscowości Bełk, jej długość wynosi ok. 2,5 km. Powstała z inicjatywy Grupy Odnowy Wsi Bełk oraz Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Wsi Bełk,
- Ścieżka edukacyjna – Biegowa trasa narciarsko-edukacyjna na terenie „Pojezierza Palowickiego” z czterema przystankami wyposażonymi w tablice poglądowe, biegnie przez zakątki Pojezierza Palowickiego leżącego na obszarze Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich. Trasa ścieżki znajduje się na terenie Palowic. Została ona opracowana w Zarządzie Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Będzinie, jej długość wynosi 3,5 km.

Dotychczasowy przebieg edukacji ekologicznej w gminach Powiatu Rybnickiego

Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika, że w ramach edukacji ekologicznej w poszczególnych gminach Powiatu Rybnickiego prowadzone były i nadal będą:

- Gmina i Miasto Czerwionka-Leszczyny – w latach 2010-2012 wykonano tablicę edukacyjną dotyczącą Oskara Michalika na Kanetowcu w Przygędzy, zorganizowano obchody „Dnia Ziemi”, plastyczny konkurs ekologiczny oraz publikowano artykuły w gazecie lokalnej Kurier,
- Gmina Gaszowice – corocznie przeprowadzane są międzygminne konkursy ekologiczne (plastyczny oraz wiedzy), targi ekologiczne propagujące ekologiczne źródła ciepła i przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- Gmina Świerklany – placówki oświatowe organizują Gminny Konkurs Ekologiczny, warsztaty szkoleniowe i programy szkoleniowe z zakresu ochrony środowiska, a także organizowane są szkolenia dla rolników i działkowców.

Jak wynika z „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 – Aktualizacja”, w ramach edukacji ekologicznej, placówki oświatowe organizowały konkursy dla dzieci. Corocznie Koło Łowieckie „Raróg” i „Szarak” prowadziły działalność w zakresie edukacji zarówno dla dzieci i dla dorosłych.

Jak wynika z „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklany na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019”, w ramach edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży prowadzonej przez szkoły podstawowe i gimnazja corocznie organizowany jest Gminny Konkurs Ekologiczny, finansowane są wyjazdy dzieci i młodzieży na warsztaty ekologiczne oraz wyjazdy na programy szkoleniowe z zakresu ochrony środowiska z cyklu „Zielono Mi”. Co roku dzieci i młodzież z terenu

gminy bierze udział w akcji „Sprzątanie Świata”, dla przeprowadzenia, której z funduszy Powiatu Rybnickiego przekazywane są rękawice i worki na odpady. Pracownicy administracji uczestniczą w szkoleniach związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną. Edukacją ekologiczną objęci są również rolnicy w ramach szkoleń z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, ochrony i dobrostanu zwierząt, stosowania środków ochrony roślin itp.

Ważną rolę w procesie edukacji ekologicznej pełnią organizacje pozarządowe, których liczne akcje bardzo dobrze uzupełniają działania prowadzone przez instytucje samorządowe.

Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje Program Edukacji Ekologicznej realizowany przez Polski Klub Ekologiczny Okręg Górnośląski w Katowicach. Głównym celem Programu jest budowa świadomości i wrażliwości społeczeństwa oraz kształtowanie jego właściwych zachowań wobec środowiska przyrodniczego i kulturowego regionu. Program skierowany jest do różnych grup wiekowych, a jego podstawowymi elementami są:

- finansowany ze środków WFOŚiGW oraz Urzędu Miasta w Katowicach „Biuletyn Ekologiczny” - wydawany co miesiąc, zawierający artykuły związane z polityką ekologiczną i informacje o działaniach i osiągnięciach kół i okręgu PKE,
- organizację comiesięcznego otwartego spotkania, w trakcie którego odbywają się wykłady dotyczące aktualnych tematów z różnych dziedzin ochrony zdrowia i środowiska,
- serwis internetowy zawierający bieżące dane o przedsięwzięciach i inicjatywach PKE OG,
- szkolenia nauczycieli w małych miastach i gminach odnośnie nauki ekologii,
- organizowanie różnorodnych kampanii informacyjnych,
- współpraca z mediami,
- aktywizacja kół terenowych,
- integracyjne spotkania mające na celu poszerzenie wiedzy z zakresu ochrony środowiska.

Aktualnie Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Śląska Izba Rolnicza w Katowicach, prowadzi także działania edukacyjne, doradcze i szkoleniowe dla rolników z terenu województwa śląskiego i Powiatu Rybnickiego polegające na:

- organizacji kursów:
 - ✓ stosowania środków ochrony roślin sprzętem naziemnym w Czerwionce-Leszczynach,
 - ✓ wymogi Wzajemnej Zgodności dla gospodarstw ubiegających się o płatności bezpośrednie oraz niektóre płatności nieinwestycyjne w ramach PROW 2007-2013,
 - ✓ ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich poprzez wdrażanie programów rolnośrodowiskowych,
- organizacji szkoleń takich jak np.:
 - ✓ „szkolenie w zakresie wymogów wzajemnej zgodności dla gospodarstw ubiegających się o płatności bezpośrednie oraz niektóre płatności nieinwestycyjne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w woj. łódzkim i śląskim w Czerwionce-Leszczynach wraz z wyjazdem do gospodarstwa Pana Łukasza Białeckiego, gdzie odbyły się zajęcia praktyczne,
 - ✓ szkolenie specjalistyczne „Uprawa poplonów”,
 - ✓ szkolenie z zakresu stosowania środków ochrony roślin, ochrony i pielęgnacji dziedzictwa kulturowego i kulinarnego, głównych założeń Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 r. roli żywienia w ochronie zdrowia, dopłat bezpośrednich w rolnictwie, dyrektywy wodnej i szkód łowieckich,
 - ✓ znaczenie równowagi produkcji dzikich zwierząt dla rolnictwa, leśnictwa i funkcjonowania obszarów wiejskich w województwie śląskim,
 - ✓ rozwój i promocja produktu regionalnego i tradycyjnego sposobem na inspirowanie lokalnej społeczności do lepszego wykorzystywania własnych zasobów, poprawę jakości życia oraz pobudzenie rozwoju obszarów wiejskich w województwie śląskim,
 - ✓ wyznaczniki rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa w województwie śląskim,
 - ✓ przyszłość gospodarstw drobnotowarowych na obszarze województwa śląskiego.

- konsultacjach w zakresie opracowywania wniosków i planów projektów dla rolników o środki pomocowe takie jak płatności obszarowe, wnioski rolno-środowiskowe, plany rolno-środowiskowe, plany nawozowe, plany rozwoju gospodarstw rolnych,
- wydawaniu czasopisma „Śląskie Aktualności Rolnicze” – jest to miesięcznik podejmujący tematykę technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej, ekonomiki rolnictwa, przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, w tym szczególnie możliwości pozyskiwania dotacji unijnych, techniki rolniczej, ekologii i agroturystyki,
- redagowaniu, publikowaniu oraz rozprowadzaniu broszur, ulotek, katalogów, materiałów informacyjnych, książek, wydawnictw, poruszających takie zagadnienia jak: rolnictwo, polska wieś, Unia Europejska,
- organizacji wyjazdów dla rolników na wystawę rolniczą Opolagra w Kamieniu Śląskim oraz do Stacji Doświadczalnej Oceny Roślin w Pawłowicach.

5. Priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska

5.1. Cel nadrzędny i priorytety ekologiczne Powiatu Rybnickiego

Nadrzędny cel „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” został określony jako:

Rozwój gospodarczy Powiatu przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego

Cel ten jest zgodny z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa. Poprawa stanu środowiska naturalnego jest celem długookresowym Programu, u którego podstaw leży wysoka jakość życia mieszkańców Powiatu Rybnickiego.

Cel ten jest także zgodny z celem nadrzędnym wojewódzkiej Polityki ekologicznej województwa śląskiego, który został zdefiniowany w „Programie ochrony środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018”. Cel ten brzmi: *Rozwój gospodarczy przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego województwa.*

Cel ten jest zgodny z wizją rozwoju województwa śląskiego zdefiniowaną w Strategii rozwoju województwa śląskiego „ŚLĄSKIE 2020”. Osiągnięcie nakreślonej w Strategii wizji rozwoju powinno być realizowane poprzez założenie, że województwo śląskie, w tym Powiat Rybnicki będzie regionem „czystym” we wszystkich komponentach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju.

Cel sprecyzowany w niniejszym Programie przyczyni się także do osiągnięcia celu określonego w „Strategii Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemińskiego do roku 2015”, z którego wynika, iż Powiat Rybnicki dąży do samorealizacji w warunkach zrównoważonego rozwoju.

5.2. Powietrze atmosferyczne

Podstawowym celem polityki ekologicznej w zakresie ochrony powietrza w perspektywie średniookresowej jest osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych. Cele ilościowe wynikają z programów krajowych, zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym i ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Cel długookresowy do 2020 r.

Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł

W najbliższych latach niezbędne jest ograniczanie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, która jest istotnym źródłem przyczyniającym się do występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM10. Za przekraczanie dopuszczalnych norm jakości powietrza w dużej mierze odpowiedzialna jest także komunikacja. Za przekraczanie dopuszczalnych norm jakości powietrza odpowiedzialne są także zakłady przemysłowe. Konieczne jest zatem wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez przedsiębiorców i kontrola spełniania wymogów nałożonych na nich na podstawie stosownych decyzji administracyjnych. Zmniejszeniu wielkości emisji służyć będzie także wsparcie rozwoju odnawialnych źródeł energii, jak i zwiększanie efektywności jej wykorzystania oraz zmniejszanie materiałochłonności gospodarki.

Za przekraczanie dopuszczalnych norm jakości powietrza w dużej mierze odpowiedzialny jest transport samochodowy. Należy promować rozwiązania ograniczające emisję z transportu, takie jak kompleksowe i zintegrowane planowanie rozwoju systemu transportu w Powiecie, budowa obwodnic oraz zintegrowany system kierowania ruchem ulicznym (upłynnienie ruchu), wprowadzanie środków transportu, które są mniej emisyjne (transport publiczny, kolej, rower), jak i działań edukacyjnych.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Wdrażanie Programu Ochrony Powietrza, zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefach.**
- **Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze.**
- **Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych.**
- **Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.**
- **Wspieranie rozwiązań pozwalających na unikanie lub zmniejszanie wielkości emisji z transportu oraz mających na celu wdrożenie europejskich standardów emisji ze środków transportu i zapewnienie wysokiej jakości paliw.**
- **Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (biomasa, biogaz, energia geotermalna) oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki.**
- **Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii, modernizacji ogrzewania i stosowania odnawialnych źródeł energii.**
- **Systematyczne wprowadzanie nowoczesnych i przyjaznych środowisku technologii, z uwzględnieniem biopaliw oraz modernizacja układów technologicznych.**
- **Restrykcyjne przestrzeganie wymogów uwzględniania celów ochrony powietrza w programach, strategiach i politykach sektorowych.**
- **Budowa, przebudowa i modernizacja nawierzchni dróg.**

5.3. Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych

Cel długookresowy do 2020 r.

Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych

W Powiecie Rybnickim zanieczyszczenie wód związane jest z przeszłą i obecną działalnością przemysłową oraz odprowadzaniem nieoczyszczonych ścieków do środowiska gruntowo-wodnego. Dość powszechny jest problem rzutu nieoczyszczonych ścieków z sektora komunalnego do kanalizacji deszczowej, stąd istnieje konieczność podłączania budynków zabudowy jednorodzinnej do kanalizacji. Konieczne jest także zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń w wodach opadowych odprowadzanych kanalizacją deszczową. Priorytetowe są działania na rzecz pełnego skanalizowania Powiatu, a w obszarach, gdzie jest to ekonomicznie nieuzasadnione, zapewnienie indywidualnych rozwiązań np. w postaci przydomowych oczyszczalni ścieków.

Kierunki działań na lata 2013-2016

- **Wspieranie działań mających na celu zmniejszenie ilości odprowadzanych ścieków (oczyszczonych i nieoczyszczonych, przemysłowych i komunalnych) oraz ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego.**
- **Wspieranie i egzekwowanie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych.**
- **Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie i technicznie.**
- **Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg.**
- **Wspieranie rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej w gminach.**
- **Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych.**
- **Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami.**
- **Promowanie proekologicznych zasad uprawy, chowu i produkcji rolnej.**
- **Badania jakości wód poza monitoringiem krajowym.**

5.4. Ochrona przed powodzią

Cel długookresowy do 2020 r.

Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi Powiatu oraz zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych

Zasady dotyczące gospodarowania wodami określone w Ramowej Dyrektywie Wodnej traktują wodę, jako dobro dziedziczone. Dlatego dobro to musi być chronione, co narzuca na użytkowników wód, obowiązek zrównoważonego korzystania z ich zasobów. Tak, więc istotną rolę głównie w podejściu społecznym odgrywa efektywna ochrona przed powodzią.

Profilaktyka przeciwpowodziowa to odpowiednie kształtowanie zabudowy obszarów zalewowych poprzez uzgadnianie planów zagospodarowania, warunków zabudowy oraz decyzji o lokalizacji inwestycji, mające na celu przeciwdziałanie nadmiernej zabudowie dolin rzecznych, zmianie ukształtowania terenu na terenach zalewowych mającego negatywny wpływ na przepływ wód wezbraniowych, opracowywanie studium ochrony przeciwpowodziowej ustalające granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią, współpraca w zakresie ochrony przeciwpowodziowej ze Śląskim Zarządem Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Katowicach oraz z Powiatowym Zespołem Zarządzania Kryzysowego.

Profilaktyka przeciwpowodziowa w ramach prowadzenia prac utrzymaniowych koryt rzecznych obejmuje:

- utrzymanie drożności rzek poprzez usuwanie zwalonych drzew i lokalne pogłębienia, w celu umożliwienia swobodnego przepływu wód i łodów,
- ochronę brzegów przed erozją boczną poprzez budowę urządzeń wodnych (opaski brzegowe, tamy poprzeczne i podłużne) na tych odcinkach koryta, gdzie wymywany brzeg zbliża się do stopy wału przeciwpowodziowego,
- lokalne roboty pogłębiarskie na szczególnie wypłyconych odcinkach rzek, gdzie występują zagrożenia pojawiania się zatorów lodowych i śryżowych.

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Realizacja programu małej retencji województwa śląskiego w zakresie zadań na szczeblach gminnych.**
- **Aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego gmin lub ich stworzenie z uwzględnieniem obszarów zagrożonych powodzią.**

- **Bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią.**
- **Modernizacja systemów melioracyjnych.**
- **Utrzymanie koryt rzecznych.**

5.5. Tereny przemysłowe

Cel długookresowy do 2020 r.

Stworzenie warunków i mechanizmów dla zagospodarowania terenów przemysłowych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju

Głównym zadaniem jest wzmocnienie i usprawnienie przekształcania terenów zdegradowanych i przemysłowych służące realizacji celów rozwojowych, zarówno w skali powiatu jak i poszczególnych gmin.

Kierunki działań na lata 2013-2016

- **Bieżąca aktualizacja systemu identyfikacji terenów przemysłowych oraz aktualizacja bazy danych.**
- **Rekultywacja gleb zdegradowanych.**
- **Rekultywacja hałd i zwałów kopalnianych.**
- **Rewitalizacja terenów, na których wystąpiły szkody górnicze.**
- **Zadrzewianie z miarę potrzeb terenów zrehabilitowanych.**
- **Ograniczenie procesu przejmowania terenów nie zdegradowanych pod inwestycje przemysłowe.**
- **Rozwój sektora przedsiębiorstw zajmujących się rekultywacją terenów zdegradowanych.**

5.6. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Cel długookresowy do 2020 r.

Zachowanie różnorodności biologicznej oraz georóżnorodności

Priorytetowym zadaniem w zakresie ochrony przyrody będzie zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym). Podstawą wszelkich działań powinna być inwentaryzacja przyrodnicza województwa, która stworzy podstawę do ustanowienia pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000, a także kontynuacja tworzenia sieci obszarów chronionych tj. parki narodowe, rezerваты, parki krajobrazowe itp. Dla wzmocnienia ochrony konieczne jest opracowanie i wdrożenie wymaganych prawem zadań i planów ochrony.

Należy również objąć ochroną prawną obszary o wysokich walorach estetycznych krajobrazu, w tym obszarów o cechach wyróżniających lokalne krajobrazy oraz szczególnie szybko zanikających.

Równie ważna jest edukacja ekologiczna, to jest kształcenie i wychowywanie społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego, budowanie poczucia tożsamości regionalnej, także w sferze środowiska przyrodniczego oraz zgodnie z hasłem *myśleć globalnie - działać lokalnie*.

Kierunki działań na lata 2013-2016

- **Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków.**
- **Tworzenie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionych,**
- **Zachowanie i ochronę najwartościowszych, nieprzekształconych zespołów i fragmentów krajobrazów.**
- **Właściwy rozwój i promocja zrównoważonej turystyki jako formy umiarkowanego użytkowania obszarów cennych przyrodniczo.**
- **Realizacja programów edukacyjnych oraz rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej.**

- **Wspieranie aktywności społecznej na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, georóżnorodności i krajobrazu.**

5.7. Ochrona lasów

Cel długookresowy do 2020 r.

Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej

Działalność gospodarczą w lasach Skarbu Państwa reguluje Plan urządzania lasów. Plany te zawierają program edukacji leśnej społeczeństwa i program ochrony przyrody, który w działaniach gospodarczych uwzględnia m. in. ochronę siedlisk przyrodniczych oraz ochronę zagrożonych i chronionych gatunków ptaków i roślin.

W przypadku lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, działalność gospodarczą reguluje uproszczony plan urządzenia lasów wraz z inwentaryzacją jego stanu.

Kierunki działań na lata 2013-2016

- **Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych i gruntów nieprzydatnych rolniczo.**
- **Zachowanie różnorodności biologicznej środowiska leśnego.**
- **Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (szkody przemysłowe, pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników).**
- **Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa w tym właścicieli lasów w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych w ramach nadzoru nad gospodarką leśną.**

5.8. Ochrona zasobów kopalin

Cel długookresowy do 2020 r.

Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi

Właściwe gospodarowanie zasobami geologicznymi powinno prowadzić do ochrony zasobów kopalin i wykorzystania środowiska geologicznego dla celów produkcyjnych. Należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że wykorzystanie gospodarcze zasobów kopalin stoi często w konflikcie z pozostałymi zasobami przyrody. Kształtowanie polityki w zakresie ich zagospodarowania wymaga wspólnych działań podmiotów gospodarczych, samorządów lokalnych oraz organów administracji publicznej. Starannego wyważenia wymagają z jednej strony czynniki niezmiennie, składające się na szeroko pojęte warunki geologiczne (morfologia, sieć hydrograficzna, bogactwa naturalne oraz zasoby wód podziemnych), z drugiej strony wymagania i oczekiwania związane z rozwojem osadnictwa i działalności gospodarczej.

Ważne jest również promowanie substytutów kopalin. Natomiast tereny poeksploatacyjne powinny być na bieżąco poddawane procesowi rekultywacji.

Kierunki działań na lata 2013 - 2016

- **Wspieranie prac związanych z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i dokumentowaniem złóż kopalin.**
- **Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin.**
- **Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne.**
- **Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin.**
- **Propagowanie i edukacja w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.**
- **Propagowanie substytutów kopalin.**

5.9. Ochrona gleb

Cel długookresowy do 2020r.

Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych

Ochrona środowiska glebowego powinna opierać się o kontrolę stanu jakości gleb i ich przydatności rolniczej. Nacisk powinno się położyć na zadania w zakresie ochrony gleb przed degradacją powodowaną przez produkcję rolniczą m.in. pod kątem stosowania nawozów. Istotne jest też prowadzenie rejestracji zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych gleb, wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania różnych negatywnych czynników jak: erozja, inwestycje, przemysł, emisje, odpady, ścieki. Zgodnie z zapisami Ustawy Prawo ochrony środowiska do prowadzenia okresowych badań jakości gleby i ziemi zobowiązany jest starosta, natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań określa w drodze rozporządzenia Minister właściwy ds. środowiska. Zasadniczo w obecnie obowiązującym stanie prawnym kwestie ochrony gleb w Polsce oraz naprawy jej stanu, czyli rekultywacji, regulowane są w następujących aktach prawnych:

- w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.).

Kierunki działań na lata 2013-2016

- **Prowadzenie okresowych badań jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi.**
- **Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub conajmniej na poziomie wymaganych standardów.**
- **Koordinowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych.**
- **Włączenie się do systemu identyfikacji terenów przemysłowych oraz aktualizacja bazy danych.**
- **Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii.**
- **Rekultywacja gleb zdegradowanych.**
- **Zadrzewianie z miarę potrzeb terenów zrekultywowanych.**

5.10. Ochrona przed hałasem

Cel długookresowy do 2020 r.

Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców Powiatu Rybnickiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów

Politykę Unii Europejskiej w zakresie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub na tym poziomie, a w przypadku przekroczenia na zmniejszeniu tego poziomu, do co najmniej dopuszczalnego. Ponadto problem zagrożenia hałasem należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona przed hałasem Powiatu Rybnickiego powinna obejmować przede wszystkim hałas komunikacyjny. Właściwe rozpoznanie klimatu akustycznego pozwoli na wskazanie terenów szczególnie narażonych na hałas. Brak obwodnic, wąskie uliczki nie przystosowane do obecnego

natężenia ruchu, zły stan nawierzchni oraz brak ekranów akustycznych to główne problemy, sprawiające bardzo dużą uciążliwość hałasu drogowego.

Konieczne jest także dalsze prowadzenie przez WIOŚ badań klimatu akustycznego, co pozwoli na podjęcie działań prowadzących do zmniejszenia jego uciążliwości.

Do działań tych należy włączyć także budowę ekranów akustycznych oraz zabezpieczenie i modernizację budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej szczególnie narażonych na hałas, pod kątem zabezpieczeń akustycznych (głównie montaż okien dźwiękoszczelnych). Działania te leżą w gestii zarządców dróg.

Organy wykonawcze gmin powinny także podejmować działania polegające na budowie obwodnic poszczególnych miast i wsi.

Warto nadmienić, iż na stopień zagrożenia hałasem wpływa stan techniczny dróg. Konieczne jest zatem systematyczne kontynuowanie remontów odcinków dróg o najbardziej zdewastowanej nawierzchni.

Szereg podmiotów gospodarczych powoduje uciążliwość hałasową do najbliższego otoczenia, dlatego ważna jest także kontynuacja kontroli instalacji emitujących hałas do środowiska przez służby WIOŚ.

Kierunki działań na lata 2013-2016

- **Prowadzenie monitoringu hałasu komunikacyjnego w miejscach potencjalnego występowania największych uciążliwości.**
- **Realizacja Programu ochrony przed hałasem.**
- **Kontynuacja ograniczania hałasu przemysłowego poprzez kontrole podmiotów gospodarczych i wydawanie stosowanych decyzji administracyjnych w tym zakresie.**
- **Budowa ekranów akustycznych oraz zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni.**
- **Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wszędzie tam gdzie przekraczany jest równoważny poziom hałasu.**
- **Bieżąca modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ich przebudowa.**
- **Budowa obwodnic.**

5.11. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Cel długookresowy do 2020 r.

Ochrona mieszkańców Powiatu Rybnickiego przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym

Pomimo, iż przeprowadzona w niniejszym opracowaniu analiza wykazała, iż Powiat Rybnicki nie jest obecnie zagrożony nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym, jednak z dokumentów strategicznych Powiatu wynika, że planowany jest ciągły rozwój sieci teleinformatycznej.

Dlatego bardzo istotnym działaniem z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest dalsza kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych oraz zapewnienie wysokiej jakości tego monitoringu poprzez ciągłe podnoszenie kwalifikacji pracowników WIOŚ. Ważnym elementem w najbliższych latach będzie również edukacja ekologiczna społeczeństwa, zwracająca uwagę na zagrożenia emisją pól, szczególnie w pobliżu stacji bazowych telefonii komórkowych. Istotne jest także wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami.

W przypadku budowy nowych urządzeń i obiektów emitujących pola elektromagnetyczne należy wybierać ich mało konfliktową lokalizację.

Kierunki działań na lata 2012-2015

- **Kontynuacja badań zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.**
- **Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi.**

- **Opracowanie procedur administracyjnych zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól.**
- **Preferowanie niskokonfliktowej lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych.**
- **Edukacja ekologiczna dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.**

5.12. Gospodarka odpadami

Jak już wspomniano, w 2011 r. przez Sejm przyjęta została ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 152, poz. 897 z późn. zm), która to zobowiązała gminy do utworzenia systemów gospodarki odpadami komunalnymi. W związku z tym działalność Starostwa Powiatowego ogranicza się do nadzoru oraz wspomagania przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami sektora gospodarczego, zgodnymi z celami zawartymi w WPGO dla województwa śląskiego 2014, są to:

Założone cele do roku 2022

- Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów.
- Sukcesywne zwiększanie udziału odpadów poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania poza składowaniem.
- Wzrost efektywności systemu zbierania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, głównie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw.
- Edukacja ekologiczna wytwórców odpadów niebezpiecznych w zakresie zagrożeń wynikających z niekontrolowanego przedostawania się odpadów niebezpiecznych do środowiska.

5.13. Edukacja ekologiczna

Jednym z istotnych elementów w realizacji celów „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” jest edukacja ekologiczna społeczeństwa.

Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej, jako element wzmacniający poziom akceptacji działań proekologicznych podejmowanych przez instytucje publiczne wynika bezpośrednio z Polityki Ekologicznej Państwa.

Edukacja ekologiczna ma na celu zapewnienie rozwoju społeczeństwa realizującego zasady zrównoważonego rozwoju i posiadającego umiejętność oceny stanu bezpieczeństwa ekologicznego. Natomiast prawo do informacji o środowisku jest jednym z najważniejszych instrumentów ochrony środowiska i elementem, dzięki któremu społeczeństwo ma możliwość wpływania na procesy podejmowania decyzji, których skutki mają znaczenie dla środowiska.

Cel długookresowy do 2020 r.

Wykształcenie u mieszkańców Powiatu Rybnickiego postawy przyjaznej środowisku oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

Kierunki działań na lata 2013-2016:

- **Współdziałanie władz Powiatu z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony – umieszczanie informacji o środowisku w miesięczniku Nasze Miasto.**
- **Doskonalenie współpracy władz powiatowych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedsiębiorcami w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej.**
- **Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w gminach Powiatu Rybnickiego, w szkołach oraz promowanie aktywnych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży np. poprzez organizowanie:**
 - ✓ konkursów związanych z tematyką środowiskową (przede wszystkim lokalną),
 - ✓ organizację Dnia Ziemi, akcji Sprzątanie Świata, Rowerowego Rajdu Gwieździstego

- ✓ **prowadzenie programów autorskich czy innowacji pedagogicznych w szkołach,**
- ✓ **programów edukacyjnych np. związane z gospodarowaniem odpadami w gminie lub innym realizowanym przez gminę przedsięwzięciem na rzecz środowiska,**
- ✓ **prenumeratę czasopism przyrodniczych i ekologicznych,**
- ✓ **wzbogacania bibliotek szkolnych w materiały dydaktyczne przydatne w realizacji zagadnień związanych z ekologią i ochroną środowiska,**
- ✓ **wspieranie programów i ekologicznych przedsięwzięć szkół w niezbędne pomoce naukowe wykorzystywane podczas realizacji tych działań,**
- ✓ **szkoleń i pokazów praktycznych dla rolników i działkowców w zakresie gospodarki ekologicznej i produkcji zdrowej żywności.**
- **Udział przedstawicieli Starostwa Powiatowego i władz poszczególnych gmin w szkoleniach z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami.**

6. Plan operacyjny

Nakłady na realizację zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” przedstawiono w tab. 24 (harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań).

W harmonogramie rzeczowo-finansowym (tab. 24) wyodrębnione zostały zadania własne Powiatu oraz zadania koordynowane przez Powiat tj. zadania realizowane poprzez samorządy gmin i przedsiębiorców.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Tabela 24. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji działań Programu dla Powiatu Rybnickiego

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
P	Sprawozdanie z realizacji „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Rybnickiego”	2015, 2017	20,0	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Aktualizacja „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Rybnickiego”	2017	20,0	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
OGÓŁEM			40,0		
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE					
Działania własne					
I	„Ograniczanie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej w Powiecie Rybnickim”- refundacja wydatków bieżących dla gmin	2013	11,368	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu, WFOŚiGW, Środki inne
P	Koordinacja realizacji działań realizowanych przez gminy	2013-2020	-	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu, WFOŚiGW, Środki inne
I	Dalsza likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej	2013-2020	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu, WFOŚiGW, Środki inne
I	Termomodernizacja budynków	2013-2016	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza i promowanie stosowania nowoczesnych kotłów węglowych, kotłów gazowych i na biomasę	2013-2016	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Promocja i wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (brozury, ulotki)	2013-2016	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
OGÓŁEM			11,368		
Działania Powiatowego Zarządu Dróg w Rybniku					
I	Bieżące utrzymanie dróg	2013-2015	6 534,327	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku	Budżet Powiatu
I	Przebudowa drogi powiatowej 5343S ulicy Jesionka oraz ul. Zabrzeńskiej w Czerwionce-Leszczynach dz. Dębieńsko	2013	1 904,254	Zarząd Dróg Powiatowych w Rybniku	Budżet Powiatu
OGÓŁEM			8 438,581		
Działania przedsiębiorców					
I	Zakup i montaż wymienników ciepła	2014	b.d.	POLHO Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 12 44-230 Czerwionka-Leszczyny	Środki własne, Inne fundusze

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tyś. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
I	Zmiana procesu spawania	2013	548,6	Dynamic Technologies Polska Sp. z o.o. ul. Armii Krajowej 5 44-230 Czerwionka-Leszczyzny	Leasing
I	Wymiana maszyny myjącej	2014	633,0	Dynamic Technologies Polska Sp. z o.o. ul. Armii Krajowej 5 44-230 Czerwionka-Leszczyzny	Środki własne
OGÓŁEM	1 181,6				
Działania koordynowane pozostałe					
P	Prowadzenie odpowiedniej polityki parkingowej w centrach miast wymuszającej ograniczenia w korzystaniu z samochodów	2013-2020	30,0/rok	Powiatowy Zarząd Dróg w Rybniku, Urzędy Gmin	Budżet Powiatu, Budżety gmin
P	Stworzenie i aktualizacja bazy danych pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza oraz zgłoszeń instalacji dla podmiotów gospodarczych w celu kontroli wielkości emisji pyłu PM10 określonego w pozwoleniach i zgłoszeniach (wprowadzenie systemowego Planu Redukcji Emisji Przemysłowych (PREP) dla instalacji)	2013-2020	b.d.	Marszałek Województwa, Starostwo Powiatowe	Budżet powiatu, WFOŚiGW
P	Uwzględnienie w zamówieniach publicznych problemów ochrony powietrza, poprzez odpowiednie przygotowanie specyfikacji zamówień publicznych, które uwzględniać będą potrzeby ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem	2013-2020	W ramach zadań jednostek podległych burmistrzom i wójtom	Starostwo Powiatowe, Urzędy gmin, Urząd Marszałkowski	-
P	Bieżące informowanie społeczeństwa o aktualnym stanie zanieczyszczenia powietrza oraz jego wpływie na zdrowie	2013-2020	-	Zarząd województwa, Powiat, Gminy	-
OGÓŁEM	30,0 /rok				
OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH					
Działania własne					
P	Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych oraz ustanowienie obszarów ochronnych dla GZWP	2013-2016	-	Starostwo Powiatowe	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
P	Weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych oraz pozwoleń zintegrowanych pod kątem spełniania prawnych wymagań w zakresie ochrony zasobów wodnych	2013-2016	-	Starostwo Powiatowe	-
I	Budowa/remont rowów odwadniających drogi powiatowe	2013-2016	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
I	Instalacja urządzeń podczyszczających w systemie odwodnienia dróg powiatowych	2013-2016	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
OGÓŁEM	b.d.				
Działania koordynowane					
I	Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w Czerwionce ul. Mickiewicza, Wolności	2014	626,0	PWiK Czerwionka-Leszczyny	Środki własne, Inne fundusze
I	Rozbudowa sieci wodociągowej (ok. 0,5 km rocznie)	2013-2020	125,0 za 1km	PWiK Czerwionka-Leszczyny	Środki własne, Inne fundusze
I	Wymiana ok. 60 km przyłączy wodociągowych	2020	b.d.	PWiK Czerwionka-Leszczyny	Środki własne, Inne fundusze
I	Wyposażenie w zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów terenów dotychczas nie skanalizowanych	2013-2020	b.d.	Samorządy Gmin	Środki własne, Środki wspólnotowe, Inne fundusze
I	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminach	2013-2020	50,0/ oczyszczalnię przydomową	Samorządy Gmin	Środki własne, Środki wspólnotowe, Inne fundusze
OGÓŁEM	626,0 / 125,0 za 1 km / 50,0 na oczyszczalnię				
I					
Działania przedsiębiorców					
I	Budowa i modernizacja urządzeń oczyszczających lub podczyszczających ścieki przemysłowe	2012-2015	b. d.	Przedsiębiorcy	Środki własne, Inne fundusze
I	Budowa i modernizacja urządzeń dostarczających wodę	2012-2015	b. d.	Przedsiębiorcy, Gminy	Środki własne, Inne fundusze
OGÓŁEM	b.d.				
GOSPODARKA ODPADAMI					
Działania własne					
P	Koordynowanie działań gmin terenu Powiatu Rybnickiego w zakresie gospodarki odpadami	2013-2020	-	Starostwo Powiatowe	-

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
P	Kontrola wypełniania obowiązków ustawowych przez podmioty gospodarcze w zakresie gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi	2013-2020	-	Starostwo Powiatowe	-
P	Prowadzenie kampanii informacyjnej o szkodliwości materiałów zawierających azbest oraz o warunkach postępowania z nimi	2013-2016	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
OGÓŁEM	b.d.				
OCHRONA PRZYRODY					
Działania koordynowane					
P	Działanie na rzecz utrzymywania różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, poprzez zapobieganie ich fragmentacji, częściowemu i całkowitemu niszczeniu oraz przywracanie właściwego stanu	2013-2020	b.d.	Samorząd Powiatu, Samorządy Gminne	Budżety Gmin, Inne fundusze
P	Obejmowanie ochroną prawną nowych obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, z uwzględnieniem ich spójności przestrzennej z systemem obszarów chronionych powiatu i powiatów sąsiednich	2013-2020	W ramach działań statutowych	Samorządy Gminne, Wojewoda	Budżety Gmin, Inne fundusze
OGÓŁEM	b.d.				
OCHRONA LASÓW					
Działania własne					
P	Ograniczenia przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne	2013-2016	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Wspieranie inicjatyw dotyczących porządkowania (utrzymania czystości) terenów leśnych i rekreacyjnych	2013-2016	2,0 na rok	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Utrzymanie terenów zieleni przy drogach powiatowych, pielęgnacja zieli wokół obiektów powiatowych	2013-2016	50,0	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Aktualizacja operatów urządzania lasów prywatnych	2013-2016	50,0	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
Działania koordynowane					
I	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych i gruntów porolnych	2013-2016	b. d.	ARiMR, gminy, właściciele gruntów	Budżet państwa, Środki własne
I	Podnoszenie świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa w tym właścicieli lasów w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	2013-2016	b. d.	Nadleśnictwa, gminy	Środki własne, Inne fundusze
OGÓŁEM	2,0/rok / 100,0				
OCHRONA GLEB					
Działania własne					
P	Prowadzenie okresowych badań jakości gleb i ziemi	2013-2016	100,0	Zarząd Powiatu	Budżet Powiatu

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
P	Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu odpowiedzialnego za poważną awarię	Zadanie ciągłe	Wg potrzeb	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
OGÓŁEM	100				
OCHRONA PRZED HAŁASEM					
Działania własne					
I	Remonty i modernizacja dróg powiatowych	2013-2016	b. d.	Starostwo Powiatowe	Środki własne, Inne fundusze
I	Nasadenia i odnowa zieleni ochronnej przy drogach powiatowych	2013-2016	b. d.	Starostwo Powiatowe	Środki własne, Inne fundusze
P	Ustalanie i egzekwowanie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku	2013-2016	-	Starostwo Powiatowe	-
OGÓŁEM	b. d.				
Działania koordynowane pozostałe					
I	Budowa oraz bieżąca modernizacja sieci drogowej	2013-2016	b. d.	Powiat, Gminy, GDDKiA	Środki własne, Inne fundusze
P	Bieżące informowanie społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego	2013-2016	b. d.	Władze województwa, Powiat, Gminy	Środki własne, Inne fundusze
P	Podejmowanie działań ograniczających hałas ze źródeł przemysłowych	2013-2016	b. d.	Przedsiębiorcy/WIOŚ/Zarząd Powiatu/Gminy	Środki własne, Inne fundusze
P	Wyeliminowanie transportu materiałów niebezpiecznych przez centra miast	Zadanie ciągłe	Brak kosztów dodatkowych	Zarząd Województwa, Zarządy Miast/Gmin, Zarządcy dróg	-
OGÓŁEM	b.d.				
EDUKACJA EKOLOGICZNA					
Działania własne					
P	Organizowanie i wspieranie akcji promujących walory przyrodniczo-krajobrazowe powiatu	2013-2020	60,0	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Finansowanie akcji „Sprzątanie Świata”, „Dzień Ziemi”, „Rajd Gwiazdzisty” i innych konkursów ekologicznych organizowanych przez gminy Powiatu, jednostki powiatu i pozostałych projektów edukacyjnych	Zadanie ciągłe	10,0/rok	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Wspieranie kształcenia pracowników administracji w zakresie ochrony środowiska na szczeblu powiatowym	Zadanie ciągłe	8,0	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Wspieranie powstawania i rozwoju lokalnych podmiotów podejmujących działalność na polu edukacji ekologicznej	Zadanie ciągłe	b.d.	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tyś. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
OGÓŁEM	68,0 / 10.0/rok				
Działania koordynowane					
P	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria i inne	2013-2016	b. d.	Powiat, Gminy, Szkoły, Organizacje pozarządowe Polski Klub Ekologiczny Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze Zespół Parków Krajobrazowych Woj. Śl.	Środki własne, Budżet Powiatu, WFOŚiGW, Inne fundusze
P	Działania promocyjne i edukacyjne w odniesieniu do możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii (w tym m.in. prowadzenie kampanii informacyjnej) oraz w zakresie poszanowania energii, a także uświadamiania mieszkańcom zagrożeń jakie stanowi spalanie odpadów w piecach domowych	Zadanie ciągłe	W ramach zadań własnych	Zarząd Województwa, Zarząd Powiatu, Zarządy Miast/Gmin, jednostki naukowe	WFOŚiGW, LIFE+
P	Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne	2013	5 000,0	Zarząd Województwa, Zarząd Powiatu, Zarządy Miast/Gmin, media	Środki własne, Środki UE
P	Przeprowadzenie edukacji ekologicznej z naciskiem na promocję komunikacji zbiorowej, promocję proekologicznego korzystania z samochodów, eco-driving itp.	2013	b.d.	Zarząd Województwa, Zarządy Miast/Gmin, Zarządcy dróg	Środki własne, WFOŚiGW, Środki UE
OGÓŁEM	5 000,0				
ZADANIA POZOSTAŁE WYNIKAJĄCE Z WPF					
Działania własne					
P	„e-Administracja w Powiecie Rybnickim” usprawnienie komunikacji mieszkańców powiatu z urzędem	2013	1 655,114	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	„Mam zawód – mam pracę w regionie” – podniesienie jakości praktycznej nauki zawodu	2013-2014	284,776	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Gotowi na zmiany – projekt współfinansowany w ramach Projektu Operacyjnego Kapitał Ludzki	2013-2014	215,581	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Inkubator Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego – projekt współfinansowany w ramach Projektu Operacyjnego Kapitał Ludzki	2013-2015	229,695	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Większe kompetencje – szersze perspektywy projekt współfinansowany w ramach Projektu Operacyjnego Kapitał Ludzki	2013-2014	428,980	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Rodzaj działania	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
P	Wspomaganie szkół i przedszkoli w Powiecie Rybnickim poprzez wprowadzenie systemu doskonalenia nauczycieli	2013-2015	1 225,089	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
P	Zintegrowany System Informacji Przestrzennej w Powiecie Rybnickim	2013-2014	2 547,341	Starostwo Powiatowe	Budżet Powiatu
OGÓŁEM			6 586,576		

7. Zagadnienia systemowe

7.1. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

W procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska biorą udział cztery grupy podmiotów:

- uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem,
- realizujące zadania Programu,
- kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu,
- społeczność Powiatu odbierająca wyniki działań Programu.

Wszyscy uczestnicy wdrażania Programu, w wyniku konsultacji społecznych przyjmują pełną odpowiedzialność zarówno za sukcesy i porażki wynikające z wdrażania niniejszego dokumentu.

Dla wdrożenia i realizacji strategii określonej w niniejszym dokumencie niezbędne jest wprowadzenie „mapy wpływów” - procedur mających na celu określenie zasad współpracy i finansowania między wszystkimi jednostkami, tj. urzędami, instytucjami, organizacjami i podmiotami gospodarczymi uczestniczącymi w działaniach na rzecz ochrony środowiska. Współpraca powinna dotyczyć także struktur wewnętrznych w ramach Starostwa Powiatowego, tzn. pomiędzy poszczególnymi Wydziałami i Referatami Starostwa. Wypracowane procedury powinny stopniowo stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami z różnych środowisk. Dzięki temu, proces planowania i zarządzania może stać się czytelny i przejrzysty dla ogółu mieszkańców Powiatu.

Podstawową jednostką odpowiedzialną za realizację Programu Ochrony Środowiska jest Starosta Powiatowy, który co 2 lata, przedstawia Radzie Powiatu raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Rada Powiatu współpracuje z jednostkami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz z samorządami gminnymi. Organem dysponującym instrumentami finansowymi jest Marszałek Województwa Śląskiego, natomiast instrumentami prawnymi dysponuje Wojewoda Śląski. Ponadto Zarząd Powiatu współpracuje z jednostkami posiadającymi instrumenty kontroli i monitoringu takimi jak WIOŚ i RZGW. Władze Powiatu mogą być wspomagane Zespołem konsultacyjnym, w skład którego wchodzi przedstawiciele lokalnych społeczności samorządowych.

Zawarte w Programie Ochrony Środowiska zadania, realizowane są przez samorząd Powiatowy, samorządy poszczególnych gmin oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami określonymi przez Program. Wypracowane procedury powinny przede wszystkim usprawniać współpracę pomiędzy przedstawicielami różnych szczebli środowisk rządowych i pozarządowych.

Jednostki realizujące poszczególne zadania założone do realizacji w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego zostały zaprezentowane w tab. 24 w rozdziale 6 Plan operacyjny niniejszego opracowania.

7.2. Monitoring realizacji Programu

Monitoring realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” spoczywa na władzach Powiatu. Zakres monitoringu powinien obejmować ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

Stopień realizacji zadań określonych w niniejszym Programie oceniany będzie co dwa lata tj. w 2015 r. za okres 2013-2014 i w 2017 r. za okres 2015-2016. Z kolei w cyklu czteroletnim oceniony zostanie stopień realizacji założonych celów ekologicznych. Ocena ta będzie podstawą do aktualizacji niniejszego dokumentu w 2017 r.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska jest dobry system sprawozdawczości, który powinien opierać się na wskaźnikach stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach reakcji działań zapobiegawczych. W tab. 25 przedstawiono wskaźniki monitorowania Programu, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Do określenia niniejszych wskaźników posłużyły dane udostępniane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ), Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz informacje uzyskane z gmin i ze Starostwa Powiatowego w Rybniku.

Tabela 25. Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika	Stan wyjściowy za 2012 r.
WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA			
1.	Jakość powietrza	Pył zawieszony PM10	C*
		Pył zawieszony PM 2,5	C*
		Dwutlenek siarki	C*/A^
		Dwutlenek azotu	A*
		Tlenki azotu	A^
		Tlenek węgla	A*
		Benzen	A*
		Ozon	C*/C^
		Ołów	A*
		Kadm	A*
		Nikiel	A*
		Arsen	A*
		Benzo(α)piren	C*
2.	Lesistość	Udział lasów w powierzchni powiatu ogółem [%]	32,2
3.	Formy ochrony przyrody	Ogółem obszary prawnie chronione [ha]	13 077
		Powierzchnia obszarów prawnie chronionych ogółem [% powierzchni]	58,5
		Rezerваты przyrody i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych [ha]	0,5
		Parki krajobrazowe [ha]	13 077
		Parki spacerowo-wypoczynkowe [ha]	16,3
		Zieleńce [ha]	7,4
		Powierzchnia użytków ekologicznych [ha]	0,5
		Pomniki przyrody [szt.]	20
4.	Pomiary promieniowania elektromagnetycznego	Czerwionka-Leszczyny, ul. Ligonía [V/m]	0,07
		Bełk, ul. Szymochy [V/m]	0,18
WSKAŹNIKI PRESJI NA ŚRODOWISKO			
1.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Ogółem [Mg/rok]	64
		Ze spalania paliw [Mg/rok]	19
		Niezorganizowana [Mg/rok]	26
		Węglowo-grafitowe, sadza [Mg/rok]	3
2.	Emisja zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Ogółem [Mg/rok]	78 841
		SO ₂ [Mg/rok]	400
		NO _x [Mg/rok]	204
		CO [Mg/rok]	232
		CO ₂ [Mg/rok]	77 927
3.	Poziom hałasu komunikacyjnego	Liczba punktów kontrolnych Powiatu z przekroczeniami norm hałasu [szt.]	brak
4.	Uwarunkowania społeczne i ekonomiczne	Liczba mieszkańców Powiatu Rybnickiego [szt.]	76 597
WSKAŹNIKI REAKCJI DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAWCZYCH			
1.	Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji	Zanieczyszczenia pyłowe [Mg/rok]	1 468,0
2.	Nakłady na ograniczenie niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznej	Wydatki poniesione w 2012 r.	249 380,22

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016
z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika	Stan wyjściowy za 2012 r.
3.	Nakłady na edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych, w tym: - organizacja Rowerowego Rajdu Gwieździstego - akcja „Sprzątanie Świata” - książki na potrzeby promocyjne	Wydatki poniesione w 2012 r.	12 731,80, w tym: 5 469,27 976,08 6 286,45
4.	Nakłady na urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzywień i parków	Wydatki poniesione w 2012 r.	50 000,00
5.	Utrzymanie czystości ścieżek dydaktycznych – ścieżka „Wśród leszczyn i śladów Bartelta”	Wydatki poniesione w 2012 r.	43,05
6.	Zakup środków neutralizujących do usuwania skutków zdarzeń mających negatywny wpływ na środowisko	Wydatki poniesione w 2012 r.	10 000,00
5.	Nakłady na gospodarkę odpadami – unieszkodliwianie odpadów azbestowych pochodzących z pokryć dachowych osób fizycznych	Wydatki poniesione w 2012 r.	16 056,77
4.	Nakłady na szkolenia pracowników Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa	Wydatki poniesione w 2012 r.	4 939,00
5.	Nakłady na Program Prawo Ochrony Środowiska	Wydatki poniesione w 2012 r.	5 571,90

Legenda: * - wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia,
^ - wg kryteriów określonych w celu ochrony roślin.

8. Aspekty finansowane realizacji Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska powinno być możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania, w którym podstawowymi źródłami są zarówno środki budżetowe jak i pozabudżetowe tj. fundusze ekologiczne, programy pomocowe oraz środki własne inwestorów, a także budżet gminy. Do instrumentów finansowych gminy w zakresie ochrony środowiska należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- kary za korzystanie ze środowiska,
- inne.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą uzyskać pomoc finansową ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków.

W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka.

Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania dla zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) promuje przedsięwzięcia ochrony środowiska i należy do największych instytucji finansujących w Polsce. Celem działalności NFOŚiGW jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.

Do priorytetowych programów przewidzianych do finansowania na 2014 r. należy:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów,
- programy międzydziedzinowe.

Jako priorytetowe traktuje się w szczególności te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Szczegółowa lista oraz Przewodnik po programach priorytetowych NFOŚiGW znajduje się na stronie internetowej:

<http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/lista-programow-priorytetowych>

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WFOŚiGW) finansuje zadania z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodne z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego oraz zobowiązań międzynarodowych Polski i obowiązujących przepisów prawa. Wojewódzki Fundusz zwykle współfinansuje zadania inwestycyjne w wysokości nieprzekraczającej 50% udokumentowanych kosztów realizacji zadania. Podstawową formą działalności WFOŚiGW jest udzielanie pożyczek na korzystnych warunkach oprocentowania i spłat oraz dofinansowania niektórych zadań w formie dotacji. Do planowanych przedsięwzięć priorytetowych dofinansowywanych w 2013 r. należą:

- ochrona zasobów wodnych,
- gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- ochrona przyrody i krajobrazu,
- edukacja ekologiczna,
- zapobieganie poważnym awariom,
- zarządzanie środowiskowe,
- profilaktyka zdrowotna.

Szczegółowa lista przedsięwzięć planowanych do dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach znajduje się na stronie internetowej: <http://www.wfosigw.katowice.pl>

Fundusze unijne na ochronę środowiska

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępne w latach 2007-2013

Fundusze unijne - do ich zadań należy wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarki poszczególnych krajów członkowskich UE poprzez zwiększanie ich spójności gospodarczej oraz społecznej. Są one narzędziem realizacji polityki regionalnej UE. Fundusze te skierowane są przede wszystkim na wspieranie regionów oraz dziedzin gospodarki słabiej rozwiniętych, które bez dodatkowych nakładów finansowych nie są w stanie dorównać do średniego poziomu reprezentowanego przez inne kraje UE. Jednym z elementów przyznawania funduszy są szeroko rozumiane aspekty ochrony środowiska.

W Unii Europejskiej istnieją 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ochrony środowiska są realizowane w ramach **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF)**, a także **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013** oraz **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013** (priorytet V). Beneficjentami tych programów są samorządy, stowarzyszenia, instytucje naukowe oraz przedsiębiorstwa.

Decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. Komisja Europejska zatwierdziła Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42% całości środków polityki spójności w Polsce.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko składa się z 5 priorytetów, dzięki którym w Polsce m.in. poprawi się jakość wody, sposób gospodarowania odpadami oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe, a obszarom zdegradowanym przywrócona zostanie ich wartość. Wsparcie dostaną również organizacje działające na rzecz ochrony przyrody.

Priorytet I – Gospodarka wodno-ściekowa:

Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi wodno-ściekowe w ramach realizacji obowiązków własnych gmin.

Rodzaje projektów: budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz systemów kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach powyżej 2 tys. RLM.

Priorytet II - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi:

Beneficjenci: Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Rodzaje projektów: kompleksowe systemy gospodarowania odpadami komunalnymi, dostosowanie istniejących składowisk odpadów do obowiązujących przepisów, przygotowanie dokumentacji (studium wykonalności, dokumentacja techniczna i przetargowa), rekultywacja terenów powojennych oraz zdegradowanych przez przemysł i górnictwo, projekty związane z zabezpieczeniem/stabilizacją osuwisk.

Priorytet III – Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska:

Beneficjenci: Regionalne zarządy gospodarki wodnej, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędów Wodnych.

Rodzaje projektów: Projekty dotyczące modernizacji (rehabilitacji) istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zarówno budowli hydrotechnicznych, jak również bezpieczeństwa powodziowego, projekty planów postępowania w sytuacji zagrożenia powodziowego, realizacja przedsięwzięć przeciwpowodziowych, projekty w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom, projekty prowadzące do wzrostu dyspozycyjnych zasobów wodnych, projekty uwzględniające zwiększenie małej retencji na obszarze zlewni oraz monitorowanie stanu środowiska, przygotowanie dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia (w tym dokumentacja techniczna dla projektów), projekty związane z budową i doskonaleniem stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń naturalnych i stwarzanych poważnymi awariami, w tym wyposażenie w specjalistyczny sprzęt, zakup

specjalistycznego sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii oraz wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w tym również ratowniczo-gaśniczego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego. W zakresie monitoringu środowiska wyodrębnione zostały następujące obszary wsparcia: monitoring wód, monitoring powietrza oraz monitoring hałasu. Wspierane będą projekty o charakterze powtarzalnym - realizowane z wykorzystaniem standardowych metod, narzędzi oraz technologii.

Priorytet IV – Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska:

Beneficjenci: Małe, średnie i duże przedsiębiorstwa za wyłączeniem przedsiębiorstw wymienionych w art. 35, ust. 3 pkt b w rozporządzeniu Rady Wspólnoty Europejskiej Nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego (EFR) oraz przedsiębiorstw objętych rozporządzeniem Rady nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Rodzaje projektów: zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów, ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów, ograniczenie energochłonności procesu produkcyjnego z wyłączeniem produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji, ograniczenie wodochłonności procesu produkcyjnego, inwestycje w urządzenia ograniczające emisje do środowiska (tzw. urządzenia „końca rury”), których zastosowanie jest niezbędne dla spełnienia zaostrzających się standardów emisyjnych lub granicznych wielkości emisji, budowa lub modernizacja oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków przemysłowych, inwestycje mające na celu zmniejszenie zużycia wody oraz ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami poprzez, np. przebudowa ciągu technologicznego ograniczająca ilość produkowanych ścieków i/lub ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika, konwersja instalacji spalania paliw na rozwiązania przyjazne środowisku, modernizacja urządzeń lub wyposażenie instalacji spalania paliw w urządzenia lub instalacje do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych, Budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do odzysku, w tym recyklingu lub unieszkodliwiania odpadów poużytkowych lub niebezpiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów, które mogą pełnić funkcje usługowe, zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami, dla położonych w pobliżu jednostek gospodarczych, które nie mogą uniknąć wytwarzania podobnych typów odpadów, Budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do przekształcania odpadów w celu ułatwienia magazynowania i transportu odpadów oraz przygotowania ich do odzysku lub unieszkodliwiania, budowa, rozbudowa lub modernizacja instalacji do zbierania lub magazynowania odpadów, w szczególności odpadów niebezpiecznych.

Priorytet V – Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych:

Beneficjenci: parki narodowe, parki krajobrazowe i ich zespoły, wojewodowie, ogrody botaniczne, ogrody zoologiczne, urzędy morskie, inne jednostki rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, regionalne dyrekcje lasów państwowych, nadleśnictwa oraz inne jednostki organizacyjne lasów państwowych, instytucje naukowe oraz jednostki badawczo-rozwojowe, w tym szkoły wyższe oraz ich jednostki organizacyjne, inne podmioty sprawujące nadzór lub zarządzające ochroną obszarów chronionych, grupy wyżej wymienionych podmiotów ze wskazaniem beneficjenta wiodącego.

Rodzaje projektów: projekty mające na celu przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ostoj gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności biologicznej, przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju, opracowanie krajowych programów ochrony wybranych gatunków lub siedlisk przyrodniczych, ogólnopolskie lub ponadregionalne projekty szkoleniowe lub programy edukacyjne dla wybranych grup społecznych i zawodowych mające na celu kształtowanie świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju, organizacja ogólnopolskich i ponadregionalnych konkursów i festiwali ekologicznych, budowanie sieci partnerstwa na rzecz ochrony środowiska, moderowanie platform dialogu społecznego jako elementu integrującego społeczeństwo, zwłaszcza organizacje społeczne w procesie podejmowania decyzji.

Ruszyły konsultacje społeczne do Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Głównym celem POIiŚ 2014-2020 będzie wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Zaproponowany cel główny wynika z jednego z priorytetów strategii Europa 2020. Dlatego w porównaniu do obecnie realizowanego POIiŚ 2007-2013, w nowym programie zostanie położony większy nacisk na wsparcie gospodarki skutecznie korzystającej z dostępnych zasobów, przez co sprzyjającej środowisku i jednocześnie bardziej konkurencyjnej ekonomicznie.

Dzięki zachowanej w ten sposób spójności i równowadze pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w infrastrukturę oraz wsparciu skierowanemu do wybranych obszarów gospodarki, program będzie skutecznie realizował założenia unijnej strategii.

Lista przewidywanych projektów przedstawia się następująco:

- Priorytet I – Promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej,
- Priorytet II – Ochrona Środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu,
- Priorytet III – Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej,
- Priorytet IV – Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej,
- Priorytet V – Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa energetycznego,
- Priorytet VI – Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego,
- Priorytet VII – Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia,
- Priorytet VIII – Pomoc techniczna.

Priorytet II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu.

- rozwój infrastruktury środowiskowej (np. oczyszczalnie ścieków, sieć kanalizacyjna oraz wodociągowa, instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych, w tym do ich termicznego przetwarzania),
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, poprawa jakości środowiska miejskiego (np. redukcja zanieczyszczenia powietrza i rekultywacja terenów zdegradowanych),
- dostosowanie do zmian klimatu, np. zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi, zarządzanie wodami opadowymi, projekty z zakresu małej retencji oraz systemy zarządzania klęskami żywiołowymi.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (RPO WŚ)

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (z dnia 28 sierpnia 2007 r.) jest: **stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu.**

Rozwój rozumiany jest, jako proces zachodzący na wielu komplementarnych płaszczyznach, w tym środowiskowej: zmniejszenie obciążeń i polepszenie jakości środowiska przyrodniczego, zachowanie bioróżnorodności.

Do osiągnięcia celu głównego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 prowadzić będzie realizacja 10 priorytetów, z których każdy jest zorientowany na osiągnięcie jednego z dziesięciu celów szczegółowych Programu. Cele szczegółowe Programu są równocześnie celami głównymi priorytetów.

Cel główny Priorytetu	Priorytet
1. Wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki opartej na wiedzy	Badania i rozwój technologiczny (B+R), innowacje i przedsiębiorczość
2. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie	Spółeczeństwo informacyjne
3. Wzrost konkurencyjności turystycznej regionu	Turystyka
4. Wzrost znaczenia kultury, jako czynnika rozwoju społeczno - gospodarczego	Kultura
5. Ochrona oraz poprawa jakości środowiska	Środowisko
6. Wzrost konkurencyjności przestrzeni miejskiej województwa	Zrównoważony rozwój miast
7. Ukształtowanie efektywnego i zintegrowanego systemu transportowego	Transport

8. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa o wysokich kwalifikacjach zawodowych, poszukiwanych na rynku pracy	Infrastruktura edukacyjna
9. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu	Zdrowie i rekreacja
10. Skuteczna absorpcja środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego	Pomoc techniczna

W ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 zostanie zaangażowane 1712,98 mln EUR, ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W niniejszym Programie przyjęto wkład Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w odniesieniu do publicznych wydatków kwalifikowalnych. Wielkość środków prywatnych zaangażowanych we współfinansowanie Programu została wstępnie oszacowana na poziomie 341,82 mln EUR.

Dofinansowanie projektów w ramach priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 wynosi do 85% kosztów kwalifikowalnych, za wyjątkiem Priorytetu X Pomoc techniczna, gdzie dofinansowanie wynosi do 100% kosztów kwalifikowalnych projektu.

Dodatkowo, w ramach Priorytetu V Środowisko - Działanie 5.2. Gospodarka odpadami i 5.5. Dziedzictwo przyrodnicze, przewiduje się możliwość finansowania kosztów kwalifikowalnych Europejskiego Funduszu Społecznego ze środków EFRR (cross - financing) do 10% wartości kosztów kwalifikowalnych projektu. W montażu finansowym dopuszczany jest również wkład EBI oraz wkład WFOŚ.

W kontrakcie wojewódzkim dla województwa śląskiego podpisanym w dniu 6 lutego 2008 r. przewidziano 51 mln euro z budżetu państwa na realizację projektów objętych pomocą publiczną oraz 570 mln euro z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Priorytet V. Środowisko

Głównym celem Priorytetu V. Środowisko jest ochrona oraz poprawa jakości środowiska. Realizacja celu głównego będzie się odbywać poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku,
- poprawa jakości powietrza,
- doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa.

Inwestycje w zakresie środowiska wspierane będą w ramach następujących działań:

- 1) 5.1 Gospodarka wodno-ściekowa,
- 2) 5.2 Gospodarka odpadami,
- 3) 5.3 Czyste powietrze i odnawialne źródła energii,
- 4) 5.4 Zarządzanie środowiskiem,
- 5) 5.5 Dziedzictwo przyrodnicze.

W ramach gospodarki wodno-ściekowej preferowane będą projekty realizujące kompleksowe podejście do kwestii gospodarki wodno-ściekowej, przyczyniające się do poprawy stanu wód powierzchniowych i podziemnych na terenie województwa śląskiego. Realizacja działania będzie również miała pozytywny wpływ na województwa ościennie. Obszarem realizacji projektów z gospodarki wodno-ściekowej są aglomeracje w granicach od 2000 do 15000 RLM, ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Z uwagi na dużą gęstość zaludnienia, a także przemysłowy charakter województwa śląskiego konieczne jest zainicjowanie działań zmierzających do racjonalizacji gospodarki odpadami, a w szczególności do ograniczenia ilości składowanych w środowisku odpadów. W ramach gospodarki odpadami preferowane będą projekty przyczyniające się do wdrożenia kompleksowych systemów gospodarowania odpadami np. związane z wprowadzaniem systemów selektywnej zbiórki odpadów. Wsparcie uzyskają również działania zmierzające do likwidacji istniejących składowisk odpadów.

W zakresie inwestycji mających na celu poprawę jakości powietrza szczególne znaczenie ma ograniczenie „niskiej emisji”. Z tego też względu w ramach projektów przekształcania istniejących systemów ogrzewania obiektów użyteczności publicznej w systemy bardziej przyjazne środowisku

wspierane będą jedynie projekty kompleksowej termomodernizacji tzn. wraz z wymianą źródła ciepła. Z uwagi na dominującą monokulturę węglową w produkcji energii wsparcie uzyskają także projekty z zakresu odnawialnych źródeł energii za wyjątkiem źródeł wykorzystujących energię wiatrową. W ramach działania związanego z zarządzaniem środowiskiem realizowane będą projekty zmierzające do utworzenia ogólnodostępnych baz informacji o stanie środowiska.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

W fazie opracowywania znajduje się projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. W III kwartale 2013 r. ma zostać poddany konsultacjom społecznym. W projekcie tym przewidywane są następujące priorytety:

- Priorytet I – Nowoczesna gospodarka,
- Priorytet II – Cyfrowe Śląskie,
- Priorytet III – Wzmocnienie konkurencyjności MŚP,
- Priorytet IV – Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna,
- Priorytet V – Ochrona Środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów,
- Priorytet VI – Transport,
- Priorytet VII – Regionalny rynek pracy,
- Priorytet VIII – Regionalne kadry gospodarki opartej na pracy,
- Priorytet IX – Włączenie społeczne,
- Priorytet X – Rewitalizacja i infrastruktura zdrowotna,
- Priorytet XI – Wzmocnienie potencjału edukacyjnego,
- Priorytet XII – Infrastruktura edukacyjna,
- Priorytet XIII – Pomoc techniczna EFS,
- Priorytet XIV – Pomoc techniczna EFRR.

Priorytet V.

Cele priorytetu:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez realizację inwestycji w sektorze wodno-ściekowym,
- ograniczenie ilości odpadów zagrażających środowisku poprzez realizację inwestycji związanych z gospodarką odpadami,
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej,
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- ochrona dziedzictwa kulturowego.

W ramach Priorytetu V Ochrona środowiska i efektywne wykorzystywanie zasobów wspierane będą działania, których celem jest ochrona środowiska i promowanie efektywnego gospodarowania zasobami. Realizacja zaprogramowanych przedsięwzięć będzie kontynuacją projektów z RPO WSL 2007-2013, na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska, zwiększenia konkurencyjności gospodarki dzięki bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów, jak również ochrony różnorodności biologicznej i dziedzictwa kulturowego.

W celu zaspokojenia znaczących potrzeb regionalnych w sektorze wodnym, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, wsparcie skoncentrowane zostanie na budowie i modernizacji sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych oraz budowie sieci kanalizacji deszczowej jako element projektu dotyczący budowy kanalizacji dla ścieków komunalnych, budowie i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowie i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę.

W ramach działań związanych z gospodarką odpadami, wspierane będą projekty z zakresu: budowy/rozwoju/modernizacji zakładów odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a także budowy instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych oraz likwidacji zagrożenia ekologicznego generowanego przez tereny poprzemysłowe¹.

Działania związane z ochroną różnorodności biologicznej będą realizowane w ramach budowy, modernizacji i doposażenia ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej lub ochrony bioróżnorodności wraz z prowadzeniem kampanii informacyjno-edukacyjnych oraz projektów dotyczących ochrony obszarów nadwodnych, poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych wraz z prowadzeniem kampanii informacyjno-edukacyjnych, a także projektów

z zakresu budowy i modernizacji niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną i przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków.

W celu podniesienia atrakcyjności regionu i wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym, wsparciem objęte będą prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach i ich otoczeniu wraz z promocją tych obiektów. Ochrona zabytków realizowana będzie także poprzez przedsięwzięcia polegające na zabezpieczeniu obiektów dziedzictwa kulturowego na wypadek zagrożeń.

W zakresie działań mających na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, planuje się kontynuację inicjatywy JESSICA lub zastosowanie podobnego instrumentu dla wsparcia spójności społecznej i terytorialnej wybranych obszarów miejskich. Nacisk będzie położony przede wszystkim na przeciwdziałanie degradacji społeczno-gospodarczej wybranych dzielnic.

Instrument finansowy LIFE+

LIFE+ jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów w dziedzinie ochrony środowiska. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja polityki ochrony środowiska oraz identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących ochrony środowiska.

Program LIFE+ podzielony jest na trzy komponenty tematyczne:

Komponent I: LIFE+ PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

W ramach komponentu pierwszego przewiduje się finansowanie projektów związanych z ochroną, zachowywaniem lub odbudową naturalnych ekosystemów, naturalnych siedlisk, dzikiej flory i fauny oraz różnorodności biologicznej, włącznie z różnorodnością zasobów genetycznych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów NATURA 2000.

Podkomponent Przyroda skupia się na realizacji postanowień dwóch dyrektyw unijnych: nr 79/409/EC, w sprawie ochrony ptaków tzw „ptasiej” i nr 92/43/EEC, w sprawie ochrony siedlisk.

Komponent II: LIFE+ POLITYKA I ZARZĄDZANIE W ZAKRESIE ŚRODOWISKA

W ramach drugiego komponentu przewiduje się finansowanie innowacyjnych lub demonstracyjnych projektów z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska, w szczególności: zapobiegania zmianom klimatycznym; ochrony zdrowia i polepszania jakości życia; ochrony wód, ochrony powietrza, ochrony gleb; ochrony przed hałasem; monitorowania lasów oraz ochrony przed pożarami; zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi i odpadami, jak również tworzenia, wdrażania i oceny polityk oraz prawa UE w zakresie ochrony środowiska.

Komponent III: LIFE+ INFORMACJA I KOMUNIKACJA

Odwrócenie negatywnych trendów zmian zachodzących w środowisku naturalnym wymaga nie tylko zmian systemowych, harmonizujących rozwój społeczny i ekonomiczny z możliwościami środowiska, lecz również zaangażowania zarówno instytucji jak i społeczeństwa do zmiany indywidualnych zachowań tak, by zminimalizować ich negatywny wpływ na środowisko. Stąd w ramach trzeciego komponentu przewiduje się finansowanie projektów informacyjnych i komunikacyjnych, kampanii na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz wymianę najlepszych doświadczeń i praktyk.

Program zarządzany jest przez Komisję Europejską, która raz do roku ogłasza nabór wniosków. Wnioski kierowane są do Komisji za pośrednictwem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który pełni funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE+. Finansowanie z LIFE+ mogą otrzymywać jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne zarejestrowane na terenie dowolnego państwa należącego do Wspólnoty Europejskiej. Beneficjenci mogą tworzyć partnerstwa w celu realizacji poszczególnych projektów.

9. Wytyczne do sporządzania gminnych Programów Ochrony Środowiska

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska zarządy województw, powiatów oraz gmin w celu realizacji Polityki Ekologicznej Państwa (PEP), sporządzają odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne Programy Ochrony Środowiska (POŚ), które następnie są uchwalane odpowiednio przez sejmik województwa, radę powiatu lub radę gminy.

Aktualnie obowiązuje Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Podstawowymi barierami uniemożliwiającymi poprawne przygotowanie aktualizacji omawianych Programów przez niższe szczeble administracji (gminy) jest brak aktualnych wytycznych do ich sporządzania i realizacji. W wyniku ich braku Programy te różnią się od siebie strukturą i zakresami merytorycznymi, nie są także spójne z dokumentami nadrzędnymi i nie realizują celów założonych w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska (PPOŚ), a w rezultacie celów Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska (WPOŚ).

W 2002 r. zostały opracowane wytyczne do sporządzania POŚ, które są obecnie nieaktualne ze względu na fakt, że od momentu ich powstania dokonano transpozycji wielu przepisów prawa wspólnotowego do prawa polskiego. Ponadto jak już wspomniano powyżej w 2009 r. przyjęto zaktualizowaną Politykę Ekologiczną Państwa, w której zostały określone cele i priorytety ekologiczne oraz wskazane kierunki działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska.

Obecnie, jedynym dostępnym narzędziem do weryfikacji poprawności Programów gminnych jest ich opiniowanie przez Starostwa Powiatowe. Niestety narzędzie to jest mało efektywne i niewystarczające. Konieczne jest zatem opracowanie i wdrożenie przez Ministerstwo Środowiska wytycznych do przygotowania i realizacji POŚ niższych szczebli niwelując tym samym istniejące bariery.

Ze względu na brak aktualnych krajowych wytycznych do tworzenia Programów Ochrony Środowiska na szczeblu gminnym, w niniejszym rozdziale zestawiono wymagania, jakie powinny zostać uwzględnione podczas aktualizacji Programów poprzez wszystkie gminy Powiatu Rybnickiego. Zastosowanie się gmin do wskazanych poniżej wytycznych znacząco poprawi zarządzanie POŚ-iami w Powiecie.

Struktura gminnych Programów Ochrony Środowiska powinna nawiązywać do struktury Polityki Ekologicznej Państwa, jednakże musi zostać zmodyfikowana o uwarunkowania środowiskowe Powiatu i Województwa. Ponadto powinna uwzględniać założenia dotyczące ochrony środowiska zawarte w dokumentach krajowych jak i regionalnych, a w szczególności w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020. Sporządzając gminne POŚ-ie należy korzystać z określonych w Programie powiatowym i w innych dokumentach strategicznych regionu, zadań i celów. Powiatowy Program Ochrony Środowiska należy traktować jako wzór do wprowadzania zbliżonych celów i działań na szczeblu gminnym. Tak prowadzone działania zapewnią spójność dokumentów gminnych z powiatowymi oraz ułatwią zarządzanie środowiskiem w regionie.

Warto również nadmienić, iż inspiracją do opracowania niniejszego Programu był Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018. Stąd też można wnioskować, że spójność Programów gminnych z Programem powiatowym, zapewni jednocześnie spójność Programów poszczególnych gmin Powiatu Rybnickiego z programem Województwa Śląskiego.

Przystępując do aktualizacji POŚ na szczeblu gminnym istotnym jest poddanie ocenie stopnia realizacji założonych w poprzednim Programie celów i kierunków działań. Ocena ta powinna zawierać stopień realizacji celów i sprecyzowanych w harmonogramie zadań. Podstawą do przeprowadzenia niniejszej oceny powinny być wykonywane, co dwa lata raporty z realizacji POŚ.

Priorytety ekologiczne w gminnych Programach należy określić zgodnie z zaproponowanymi w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska.

Przygotowując plan operacyjny, należy uwzględnić przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych wcześniej celów i kierunków działań w ramach poszczególnych komponentów środowiskowych. Zdefiniowane w planie operacyjnym zadania powinny być mierzalne i spójne z zadaniami wskazanymi do realizacji przez poszczególne gminy, w POŚ dla Powiatu Rybnickiego. W planie operacyjnym należy zawrzeć: zadania własne (przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gmin), zadania koordynowane (zadania,

które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Ważne jest również, aby w Programach gminnych uwzględnić aspekty finansowe realizacji działań. Zbieżność działań opisanych w POŚ poszczególnych gmin z POŚ-iem Powiatowym ułatwi pozyskanie środków z WFOŚiGW, RPO WŚ i innych źródeł dotacji.

Gminne Programy Ochrony Środowiska powinny zawierać również spójny z PPOŚ system monitorowania Programu na poziomie gminy. Tylko dobrze opracowany i szeroko prowadzony monitoring pozwoli w sposób mierzalny określić wpływ realizacji gminnych Programów na środowisko, zachodzące w nim zmiany oraz ułatwi monitorowanie środowiska.

Wytyczne do sporządzania gminnych Programów Ochrony Środowiska w Powiecie Rybnickim przedstawiają się następująco:

- 1) Wprowadzenie.
 - a) Cel Przygotowania Programu Ochrony Środowiska.
 - b) Uwarunkowania prawne i dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.
 - c) Metodyka prac.
 - d) Struktura i zakres dokumentu.
 - e) Wykaz pojęć i skrótów.
- 2) Informacje ogólne o gminie.
- 3) Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska.
- 4) Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.
- 5) Ocena aktualnego stanu środowiska.
 - a) Ochrona powietrza atmosferycznego.
 - b) Gospodarka wodno-ściekowa.
 - c) Ochrona przed powodzią.
 - d) Gospodarka odpadami komunalnymi.
 - e) Tereny przemysłowe.
 - f) Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.
 - g) Ochrona lasów.
 - h) Ochrona zasobów kopalin.
 - i) Ochrona gleb.
 - j) Ochrona przed hałasem.
 - k) Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
 - l) Rozwój edukacji ekologicznej.
- 6) Priorytety ekologiczne, cele i kierunki ochrony środowiska.
 - a) Cel nadrzędny Programu Ochrony Środowiska.
 - b) Powietrze atmosferyczne.
 - c) Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.
 - d) Edukacja ekologiczna.
 - e) Gospodarka odpadami komunalnymi.
 - f) Ochrona dziedzictwa przyrodniczego.
 - g) Ochrona lasów.
 - h) Ochrona gleb.
 - i) Tereny przemysłowe.
 - j) Ochrona przed powodzią.
 - k) Ochrona zasobów kopalin.
 - l) Ochrona przed hałasem.
 - m) Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.
 - n) Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.
- 7) Plan operacyjny realizacji Programu.
- 8) Zagadnienia systemowe.
 - a) Zarządzanie Programem.
 - b) Monitoring realizacji Programu.
- 9) Aspekty finansowe realizacji Programu.
- 10) Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Podstawą prawną opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2017-2020” jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 - tekst jednolity z późn. zm.), który nakłada na Zarządy Powiatów obowiązek sporządzenia Powiatowych Programów Ochrony Środowiska. Po zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa powiatowe Programy uchwalane są przez Rady Powiatów.

W Programie ujęto analizę uwarunkowań wynikających z Polityki Ekologicznej Państwa oraz z pozostałych dokumentów strategicznych krajowych, wojewódzkich i powiatowych, a w szczególności z:

- z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z „Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- z ustaleniami i rekomendacjami wynikającymi z „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018”,
- z wytycznymi Programu Ochrony Powietrza dla Stref Województwa Śląskiego,
- ze Strategią Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego na lata 2011-2030,
- ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”,
- z ustaleniami Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego na lata 2009-2013,
- Strategią Trwałego i Zrównowazanego Rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemskiego do roku 2015.

Program zawiera ocenę stanu środowiska Powiatu Rybnickiego z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Problemy środowiskowe ujęto w podziale na 12 najważniejszych komponentów środowiska Powiatu tj.: powietrze atmosferyczne, zasoby wodne, ochrona przed powodzią, gospodarka odpadami, tereny przemysłowe, ochrona przyrody, lasy, kopaliny, gleby, hałas, elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące i edukacja ekologiczna.

Uwzględniając stan środowiska, główne problemy środowiskowe, obowiązujące przepisy prawne oraz dokumenty strategiczne określono w Programie cele długookresowe do roku 2020 i kierunki działań na lata 2013-2016 dla każdego z wyznaczonych priorytetów środowiskowych. Cele te przedstawiają się następująco:

- **cel nadrzędny Programu:** *Rozwój gospodarczy Powiatu Rybnickiego przy zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego,*
- **powietrze atmosferyczne:** *Kontynuacja działań związanych materiałami poprawą jakości powietrza oraz ograniczenie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii materiałów odnawialnych źródeł,*
- **zasoby wód podziemnych i powierzchniowych:** *Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych,*
- **ochrona przed powodzią:** *Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi powiatu oraz zapobieganie skutkom wezbrań powodziowych,*
- **tereny przemysłowe:** *Stworzenie warunków i mechanizmów dla zagospodarowania terenów przemysłowych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju,*
- **ochrona dziedzictwa przyrodniczego:** *Zachowanie różnorodności biologicznej oraz georóżnorodności,*
- **ochrona lasów:** *Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej,*
- **ochrona zasobów kopalin:** *Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,*
- **ochrona gleb:** *Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych,*

- **ochrona przed hałasem:** *Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców Powiatu Rybnickiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,*
- **ochrona przed polami elektromagnetycznymi:** *Ochrona mieszkańców Powiatu Rybnickiego przed nadmiernym promieniowaniem elektromagnetycznym,*
- **gospodarka odpadami:** *Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenie składowania pozostałych odpadów,*
- **edukacja ekologiczna:** *Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców Powiatu Rybnickiego, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji materiałów środowisku i jego ochronie.*

Założone w niniejszym Programie cele rozbudowano o miary ich realizacji, co znacząco ułatwi dokonanie oceny stanu ich realizacji w raporcie z Programu.

W osiągnięciu założonych celów mają służyć określone w planie operacyjnym Programu zadania, ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego oraz szacunkowych kosztów ich realizacji. Ponadto, jako element dodatkowy, działania ujęte w planie operacyjnym zostały skategoryzowane na działania własne Powiatu oraz na działania koordynowane. W niniejszym Programie wyznaczono również działania systemowe mające na celu zarządzanie Programem i monitoring jego realizacji.

Ponadto wskazano możliwości finansowania działań i zadań środowiskowych. Program zawiera także wytyczne do tworzenia i realizacji Gminnych Programów Ochrony Środowiska.

12. Wykaz materiałów

- 1) Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008 r.
- 2) Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 - tekst ujednolicony z późn. zm.) wraz z rozporządzeniami wykonawczymi.
- 3) Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018, Katowice 2010 r.
- 4) Blarowski A. i inni: Program Ochrony Środowiska Powiatu Rybnickiego, Bielsko-Biała, maj 2003 r.
- 5) Sakowicz A.: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Rybnickiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015, grudzień 2008 r.
- 6) Maruszczak K., Majka M., Musiał H. : Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Rybnickiego na lata 2009-2012, Rybnik, maj 2010 r.
- 7) Rozliczenia z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i z budżetu Powiatu Rybnickiego w latach 2008-2012.
- 8) Osiecki M., Bąkowski D.: Strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju Powiatu Rybnickiego Ziemińskiego do roku 2015, Rybnik 2004 r.
- 9) Ekologia w Powiecie Rybnickim Nr 7, Nr 8, Nr 9, Nr 10, Nr 11, Nr 12, Nr 13, Rybnik, luty-sierpień 2013 r.
- 10) Uchwała Nr XXXI/198/13 Rady Powiatu w Rybniku z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie zmiany wieloletniej prognozy finansowej Powiatu Rybnickiego na lata 2013-2018.
- 11) Uchwała Nr VI/43/11 Rady Powiatu Rybnickiego z dnia 28 kwietnia 2011 r. w sprawie zasad, trybu udzielania i rozliczania dotacji celowej ze środków budżetu Powiatu Rybnickiego, na dofinansowanie kosztów inwestycji w zakresie transportu do miejsca unieszkodliwiania odpadów z obiektów budowlanych zawierających azbest.
- 12) Zarządzenie Nr 46/2012 Starosty Rybnickiego – Szefa Obrony Cywilnej Powiatu z dnia 03 grudnia 2012 r. w sprawie organizacji i działania systemu wczesnego ostrzegania w Powiecie Rybnickim.
- 13) Strona w gazecie Nasze Miasto – Nasze Miasto Nr 7, Nr 8, Nr 9, Nr 10, Nr 11, Nr 12 i nr 13, luty-sierpień 2013 r.
- 14) Chylak A., Kulikowski S.: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Czerwionka-Leszczyny na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 – Aktualizacja”, Czerwionka-Leszczyny, lipiec 2013 r.

- 15) Czachor K., Kędzierska K.: Program ochrony Środowiska dla Gminy Gaszowice, Opole, kwiecień 2009 r.
- 16) Sikora W., Sikora A.: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jejkowice, Kwiecień 2013 r.
- 17) Kędzierska K., Plita H.: Aktualizacja Programu Ochrony Środowisk dla Gminy Lyski, Opole, lipiec 2009 r.
- 18) Podgórska B. i inni: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklany na lata 2012-2015 z perspektywą 2016-2019, Świerklany 2012 r.
- 19) Program ochrony powietrza dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu – Strefa raciborsko-wodzisławska.
- 20) Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Śląskiego na lata 2009-2013.
- 21) Mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie śląskim o łącznej długości 536,144 km (zadanie 9), (Katowice, marzec 2012).
- 22) Bujakowski W. i inni: Opracowanie metody programowania i modelowania systemów wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego wraz z programem wykonawczym dla wybranych obszarów województwa. Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, Kraków-Katowice, 2005 r.
- 23) Wojewódzki program przekształceń terenów przemysłowych i zdegradowanych wraz z koncepcją rozbudowy narzędzi informatycznych oraz prognozą jego oddziaływania na środowisko, Regionalny system wspomagania zarządzeniem terenami przemysłowymi w gminach, Katowice 2008 r.
- 24) Program Małej Retencji dla Województwa Śląskiego, (Uchwała nr II/43/1/2006 z dnia 16 stycznia 2006 r. Sejmiku Województwa Śląskiego) z aneksem z dnia 28 sierpnia 2006 r. (Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/51/2/2006).
- 25) Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12.2011 rok, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2010 r.
- 26) <http://www.gddkia.gov.pl/>
- 27) <http://www.bip.zdp.powiatrybnicki.pl/>
- 28) WFOŚiGW: <http://www.wfosigw.katowice.pl>
- 29) NFOŚiGW: <http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/lista-programow-priorytetowych>
- 30) Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 – załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 1465/266/IV/2013 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 25 czerwca 2013 r.
- 31) Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, informacja prasowa, 28 sierpnia 2013 r.
- 32) Dziesiąta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2011 rok, Katowice, marzec 2012 r.
- 33) Jedenasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2012 rok, Katowice, kwiecień 2013 r.
- 34) WIOŚ: Sprawozdanie z monitoringowego pomiaru pól elektromagnetycznych nr 192/2011.
- 35) Stan środowiska w województwie śląskim w 2012 r., WIOŚ, Katowice 2013 r.
- 36) <http://www.starostwo.rybnik.pl/>
- 37) <http://www.bip.starostwo.rybnik.pl/>
- 38) <http://www.starostwo.rybnik.pl/ograniczenie-niskiej-emisji>
- 39) http://www.czerwionka-leszczyny.pl/kultura/sciezki_przyrodniczo-edukacyjne.html
- 40) <http://www.stat.gov.pl>
- 41) <http://www.uke.gov.pl/>
- 42) <http://katowice.rdos.gov.pl/>
- 43) <http://www.kupsprzedaj.pl/mapa/slaskie-rybnicki>
- 44) Ankiety z gmin: Urząd Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny, Urząd Gminy Gaszowice, Urząd Gminy Jejkowice, Urząd gminy Lyski, Urząd Gminy Świerklany.
- 45) Ankiety z wybranych zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie Powiatu Rybnickiego.